

13 585.

Saulud ja Toud.

Üks

kooli-lugemise-raamat.

I. ja II. jagu.

Keiserliku Awaalku
Rin-kogu kink. 1916.

РЕВЕЛЬ.

Печатано въ Типографіи А. Миквица.

1892.

B 585 (n)

Laulud ja Lood.

Üks

kooli-lugemise-raamat.

I. ja II. jagu.

(Kümnes trüff.)

Keiserliku Aualiku
Rim-nogu kink, 1916.

Heljas täiendatud trüff.

Ревель.

Печатано въ Типографіи Авг. Миквица.

1892.

Дозволено цензурою. — Дерптъ, 22. Апрелья 1892 г.

43333

Juhatusse sõna.

Kui ma kümne aasta eest selle raamatu esimest korda väljaandsin, siis tundsin ma küll, et ta veel puuduline ja et liiati lugemiste aru väga kasin oli. Mull oli nõu teha, kui ta pidi lahkeste wastuwõetud saama, edes-
pidi täiendada. Wastuwõtmine oli parem, kui ma mõistisin loota, ja ma oleksin hea meelega waremine oma nõuu korda saatnud, kui aeg ja jõud seda oleksid sallinud. Nüüd peab täiendatud raamat ilmuma. Rahe endise jau juure on kolmas lisatud, kus „asjalikud“ lugemised sees, s. o. niisugused, mis looduse, geograhwia ja sündinud asjade teaduskonnast wõetud. Juba wanas raamatus oli neid kaa olemas, aga liig wähe. Nüüd on neid õige palju juure tulnud, 56 tükki, ja nende sekk olen ma weel need 8 tükki pannud, mis üheskõus teise jau otsas seisid, (Nr. 64—71), ja olen selle augu 8 uue lugemisega täitnud. Geograhwiaist on pisut lugemisi; ma ei arwanud rohkemaid tarwis olewat, sest et meie koolides igal pool geograhwiat õpetatakse. Histooriaist on aga niisugused tükid wõetud, mis millgi kombel ristikoguduse ehk meie isamaa sündinud asjadesse puunduvad ja mis lastele ise-
ärants tarwis on teada. Taulud ei ole seekord enamiste mitte teiste lugemiste wahel küllwatud, waid seisawad üheskõus nende otsas, neid on ülepea 36. Nende hulgas on wiis, mis mitte minu tehtud ei ole ja teiste lugemiste seas on kaa mõned wõõrad. Liiati looduse lugudest on mitu, mis D. W. Masingi „Pühapäewa wahelugemistest“

on wälja kirjutatud, ja ma olen neid aga mõnes kohas ferge käega muutnud ehk täiendanud. Teise jau tasutükkide hulgas on kaa üks kena lugu, mis Dr. Fählmanni kasinast Gesti keele kirjamarast on wõetud.

Kirjutamise wiis on enamiste muutmata jäänud, muud kui et ma olen hakanud „se“ asemel „see“ kirjutama. Digeks ma seda küll ei arwa, aga asi on iseenesest nii tühine, et ei maksnud kauemine kirjutamise wiisi põlata, mis pruugitawaks on saanud. Kui wanas ja uues jaus mõned sõnad ei peaks ühte wiisi kirjutatud olema, siis palun seda pitka ajaga wabandada, mis kummagi jau wabel on möödäläinud. Uue trüki korral katsun seda wiga parandada. Niisamuti jäägu kaa teise trüki ajaks õige kirjutamise õpetus, mis mind on palutud raamatu juure lisada. See kord oli mull uue jau kirjutamisega nii palju tegemist, et ma sellega korda ei saanud.

Neid, kes on waewaks wõtnud wana raamatut läbi waadata ja mulle wigadusi teatada, mis nemad leidnud, tänan mina selle eest. Rahju aga, et neid nii wähe oli. Asjaliku laitust wõtan ma ifka tänuga wastu.

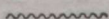
Kas kõik kolm jagu edespidi ühes raamatus wõi kahes wälja tulewad, see jäägu pärastteks seletada. Praegu näitab tarwis olewat, et uus jagu kaa ise-raamatus ilmub.

Peaks aga raamat uuel näul, mis ta nüüd saanud, lastele kasuks olema, nende waimu harima, neid hea poole juhutama ja neid jumalakartusele äratama. See oli mulle filmamärgiks, kui ma teda kirjutasin, see ongi mu palwe.

Kaplas, Jõulu kuus, 1883.

K. Malm.

Regiſter.

Esimene jagu.		Num.	Lehek
Num.	Lehek.		
1. Lapse palve	1	30. Lotman	14
2. Salmid	1	31. Wanad mõistatused	15
3. Laste karjane	1	32. Karu ja mesilased	15
4. Wana rahwa tartus	2	33. Inimese sõbja	15
5. Seategijad	2	34. Sea-waras	16
6. Külamees ja loutene	2	35. Wana rahwa tartus	17
7. Kats kitse	2	36. Wastutostus	17
8. Musta räästa tartus	3	37. Hobune ja warblane	18
9. Linnupesa	3	38. Hunt ja inimene	18
10. Ündsja Luteruse kiri oma poja Hansule	3	39. Mis mull on	19
11. Mõned klifimised	4	40. Kolm paari ja üks ainus 41. Kui waga isa õnnis Lute- rus oli	19 20
12. Jumala film	5	42. Rebane ja loutoer	20
13. Rewade	6	43. Koer käib tohut	20
14. Poiss ja toer	6	44. Tebre pesa	21
15. Laifad tüdrukud ja kuff	7	45. Noor hiir	21
16. Rebane ja kuff	7	46. Jõulu õhtul	22
17. Linnuteſte kawalus	8	47. Keda Jeesus õndsaks kii- dad	22
18. Poiss ja fitt	8	48. Taewa Jõsa armu hool	23
19. Laif poiss	9	49. Ara waewa loome	23
20. Salmid	9	50. Waene leſt ja tella heal	23
21. Wana rahwa tartus	10	51. Linnu tartus	25
22. Kohus testab ületohus kaub	10	52. Dunad	25
23. Karja raud	11	53. Rebane ja wiinamarjad	26
24. Laulu-linnud	12	54. Wana sultan	26
25. Warblane tuleb talupojale reheliseks	12	55. Hobune ja piits	28
26. Karjane	12	56. Maja-hiir ja põld-hiir	28
27. Hunt	13	57. Suur pärna puu	29
28. Must räästas	13	58. Jeesus laste sõbr	29
29. Mõnus rohi	14	59. Armastuse kiitus	30
		60. Hommiku laul	30

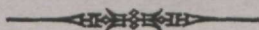
Num.	Lehek.	Num.	Lehek.
61. Sõhtu laul	30	19. Riffus	60
62. Karu	30	20. Puurainja	60
63. Ma ei taha waletada	31	21. Kas olete kuningas wõi talupoeg	61
64. Kolhat ja Laawet	32	22. Kuida üks haige terweks sai	62
65. Hiir ja lõukoer	32	23. Wält	64
66. Koer ja warblane	33	24. Müristamine	65
67. Lapse palwe	35	25. Linnud	66
68. Muri mõistab kohut	36	26. Mut	66
69. Imelik teekäimine	36	27. Sige teab oma lojutse hinge waewa	68
70. Koer ja wares	36	28. Sääst ja härg	69
71. Tamme tõru ja kõrwits	37	29. Kohutirts ja sipelgas	69
72. Truuwus	37	30. Kaaren ja rebane	69
73. Kewade	38	31. Hunt ja tall	70
74. Auus päiline	38	32. Hea rohi	71
75. Tont	39	33. Kaks teekäijat	72
76. Kolm rööwlit	40	34. Haambritaat	73
77. Wilja pead	40	35. Kuida tuleb kohut mõista	75
78. Sõbmapalwe	41	36. Mõistatus (nisu-usin)	76
79. Mis sõamehele tarwis on	41	37. Mõistatus (wiil-liiw)	76
80. Hõbe tastu-tell	42	38. Haruldane roog	76
81. Sõhtu laul	42	39. Wahw mees	77
82. Silm on kuningas	43	40. Külm wesi	78
83. Naljafad küsimised	44	41. Sunapuu	78
		42. Teekäija saewestis	79
		43. Kabel	79
		44. Kõne	80
		45. Müür	80
		46. Hämbliku wõrk müüriks	81
		47. Torni otjast ja pingi pealt	82
		48. Noor mees	83
		49. Oma armastus	84
		50. Walge warblane	85
		51. Kõht ja ihuliikmed	87
		52. Nurjatu loom auusa rahwa seltsis	88
		53. Belsatjar	88
		54. Ube filmaga tüdruk	89
		55. Joodis	91
		56. Põhjamaa pime kuningas	92
		57. Wesi	93
		58. Wee aur	94
		59. Mõistatus (ija-afi)	95
		60. Mõistatus (tar-tus — tar-tus)	95
		61. Kaks pealuud	96
		62. Isa õpetuse sõnad pojale	97
		63. Risti ärawalimine	100

Teine jagu:

Num.	Lehek.	Num.	Lehek.
1. Kõige parem sõbr	45		
2. Sina pead pühapäewa pühitsjema	45		
3. Hea poeg	47		
4. Kuu, mis omale teisi lehti himustas	48		
5. Sulase truuwus	49		
6. Neljas käst	50		
7. Jumala truuwus	51		
8. Üks isa wõib ennemine kuus last toita j. t. f.	51		
9. Loom ja looja	53		
10. Jumala au	54		
11. Päewa tõusul	54		
12. Kuu walgel	54		
13. Kuteruse tütre surm	55		
14. Üks homniku maal sünd. lugu	56		
15. Ise sugu kaup	57		
16. Wloorentsi linna lõukoer	57		
17. Tark kohtumõistja	58		
18. Hobuse waras	59		

Num.	Lehel.	Num.	Lehel.
64. Kaanut	101	74. Võõral maal	112
65. Karu saanis	102	75. Neekrudi lahtumine	113
66. Kriibus kraabus	103	76. Rast	113
67. Keipse rannast	105	77. Teekäimise laul	114
68. Dige tüürimees	106	78. Kewadine rõõm	114
69. Ilma tegija	107	79. Karjatse pühapäeva laul	114
70. Rafuline õpetus	108	80. Lest mees	115
71. Joannes ja noor mees	109	81. Laemameeste laul	115
72. Keisri laul	111	82. Nõudke oma õnnistust taga kartuse j. t. s.	115
73. Isamaa	112		

Õsimene Jagu.

Kergemad lugemised.

1. Lapse palve.

Mind, helde Jeesute, wagaks tee!
Siis minu juure saan taevasse.

2. Salmid.

Laske lapsufesed minu juure tulla ja ärge keelake neid mitte, sest niisuguste pärast on Jumala riik. — Mina olen üks hea karjane; hea karjane jätab oma elu lammaste eest. — Jehoowa on mu karjane, ei mulle ole ühtegi waja. Noore rohumaade peale asutab ta mind, ta saadab mind hingamise wee juure. Ta jahutab mu hinge, ta saadab mind õiguse jälgede peale, oma nime pärast.

3. Laste karjane.

Mina õnnis lapsute
Jeesufese tallele.
Oh, mu karjane on hea,
Mina paremat ei tea.
Mind ta tunneb, armastab,
Nime pidi mälestab.

Tema helde hoiu all
Leian mina wäeti tall
Head toitu elu aja,
Ühtegi mull' pole waja.
Dmaast elu hallitast
Joodab oma janund last.

Etis siis õnnis ole ma?
Etis ma pea hõiskama?
Pea lõpetab toit waewa.
Siis ta mulle kingib taewa.
Sinna, tema sülesse
Jään ma õnnis lapsute.

4. Wana rahwa tarfus.

Uega mööda asjad käiwad. — Ei saa kõik kanad örrele. — Inimene on loodud tööd tegema, lind lendama. — Kõik ei mahu marja maale, muist peab ikka karja maale. — Lind ei wõi kõrgemale lennata, kui tiiwad kannawad. — Mida armsam laps, seda kibedam wits. — Paha lind, paha laul. — Rahu kosutab, waen kautab. — Söö mis küps, räägi mis tõsi on. — Tee tööd töö ajal, aja juttu jutu ajal. — Üheksa ammetit, kümnes nälg. — Wagade käsi käib nõnda kui mere peal wesi.

5. Seategijad.

„Kas keegi muu elajate seast sulle enam head teeb kui mina?“ küsis mesilane inimese käest. „Jah teeb!“ kostis inimene. „Kes siis?“ „Eks lammas? Tema willad on mulle tarwiduseks, sinu mesi muidu maiuseks.“

6. Külamees ja lõukene.

Külamees: „Lõuke, miks ju nii wara sa
Lendad ülesse lauluga?“

Lõukene: „Eks ma Issa tänama pea
Leiba eest? Ta on ju nii hea.
Wanast juba see pruut on müll,
Sõbr, eks see ole ka sull?“

Ja kui ta laulis taewa all
Ja külamees halja muru peal,
Siis kummagi süda rõdmustas,
Ja taewas päikegi naeratas,
Ja Jumal kuulis ülevalt
Heal meelel nende laulu healt.

7. Kaks kitse.

Ühe kitsa jalg silla peal, mis üle sügawa jõe wiis, juh-
tusid kaks kitse teine teise wastu. „Anna teed?“ hüüdis teine.
„Taga paremine!“ ütles teine, „eks mina esimene olnud silla
peale astuma, pööra ise ümber ja anna mulle teed!“ „Kuule
imet!“ kisedas teine wastu, „mina olen finust wanem ja
pean sulle teed andma. Mine ikka!“

Mõnda mõlemad ajasid oma wõitu, ega tahtnud kumbki järel anda. Nagelemisest tõusis riid, riiust wiimaks sõda. Sarwedega läksid teine teise kallale. Range pörutus wõttis neil jalad alt ära, mõlemad nemad kukkusid üle kaela jõkke ja üsna waewalt peasid sealt weel eluga.

See on ikka nende palk, kes südame kanguse pärast ei taha järele anda.

8. Musta räästa tarkus.

Mustal räästal oli janu. Muud wett polnud ligidal kui pisut ühe pudeli sees, kust lind oma lühikese nokaga ei ulatanud seda kätte saama. Ilma asjata katsus tema pudelit nokaga purustada, klaas oli kõwem. Asjata püüdis tema pudelit ümberlükata, ei olnud loomal nii palju jõudu. Siis tuli temale tark nõu. Ta otsis weikesti kiva ja wiskas neid pudeli sisse, et wesi neist ikka kõrgemale pidi tõusma. Wiimaks ta sai wee oma nokaga kätte ja wõis oma janu äraajada.

Ära wäsi õppimast — kui see sulle egiotsja ka raske on; ära jäta järele, küll saad wiimaks kätte.

9. Linnu-pesja.

Linnu-ema: „Pois, mina palun sind südamest:
Ära puudu ja mitte mu pesastest,
Ja ära seisa kaa wahtides ees,
Mu noored pojad hingawad sees.
Su suuri filmi need kardaksid,
Ja haleda healega tarjaksid.“

Pois waataks hea meelega pesasse,
Jät ommeti seisma eemale.
Siis tuli linnuke julgeste kaa
Ja kattis noore sou tiiwaga.
„Ole tuhandeks terve, poisike,
Et sina neile haiget ei tee.“

10. Dndja Luteruse kiri oma poja Hansule.

Arm ja rahu Issandas olgu sulle, kallid pojuke! Mull on hea meel, et sa hästi õpid ja hoolhaste Jumalat palud. Tee seda, pojuke, ja ära anna järele. Kui ma koju tulen, toon ma sulle kaa külaleiba kaasa. Mull on üks wäga kena

rohuaed teada, kus palju lapsi sees on, kuld-riided seljas, need nopivad puude alt õunu, pirnisiid, kirsimarju ja ploomisid, laulavad, hüppavad ja on rõõmsad. Neil on kaa kenad weikesed hobused, kuld-waljad suus, hõbe-sadulad peal. Siis ma rohuaja peremehe käest küsisin, kelle lapsed need pidid olema. Ta ütles: Need on niisugused lapsed, kes heal meelel Jumalat paluwad, õpivad ja wagad on.

Mina ütlesin: Armas mees, mull on kaa pojuke, Hans Luterus nimi, kas peaks temalgi luba olema aeda tulla, et ta saaks õunu ja pirnisiid süüa, nende kena hooste seljas ratsa sõita ja siin lastega mängida? Mees kostis: Kui ta heal meelel Jumalat palub, õpib ja waga on, peab tema seia aeda tulema, Lippus ja Jost kaa. Kui nemad kolmekesi tulewad, siis nemad saawad kaa wilesid, trummisiid, kandlid ja muud mänguriistu ja wõiwad tantfida ja wibupüüsiidega sihti lasta.

Ja tema näitas mulle keft aja sees rohumaad, mis tantfimisele paras oli, seal olid wiled ja trummid selgest kullast ja hõbe-wibupüüsiid rippumas. Oli weel wara ja lapsed olid alles söömata, see pärast ei saanud ma enam aega nende tantsimist oodata ja ütlesin mehe wastu: Armas mees, ma lähen nüüd filmapill koju ja tahan kõik oma armsa pojale kirjutada, et tema aga õige wiist peaks hoolsaste paluma hästi õppima ja waga olema, et ta seia aeda wõiks saada. Aga temal on weel üks sugulane Leenu, eks ta seda kaa kaasa too? Mees ütles: Küll ikka, mine aga peale ja kirjuta seda temale.

See pärast, armas poeg Hans, õpi aga õiete ja palu Jumalat ja käsi kaa Lippust ja Josti, et nemad peawad õppima ja paluma, siis saate kõik kolmekesi seia aeda.

Röigewägewam Jumal hoidku sind.

11. Mõned küsimised.

1. Kui sa oma wanemate sõna ei kuule ja nende õpetust ei wõta, mis palka sina ennast selle eest arwad saawad? Kas sa wabest taewasse saad? Ara peta ennast mitte.

2. Kui sa rumalaid, roppusiid sõnu kuuled, kas sa nende üle tohid naerda? Kas sa ise tohid niisugusiid sõnu suhu wõtta? Onnistegija ütleb: Inimesed peawad aru tegema kohtu päewal igast tühjast sõnast, mis nemad on rääkinud.

3. Kas see õige on ja hea, et inimesed finu wallatuma ehk koguni kurja tempude üle naeravad? Kas Jumal peaks kaa nende üle naerma? Mida enam teine halb inimene finu üle naerab, seda hoolsamine hoia, et sa teist korda seda wallatust enam ei tee, ega neid sõnu räägi, mis teda panid finu üle naerma.

4. Kui muud sind kiidavad, kas sa selle pärast pead uhkeks saama? Kõõmsaks võid ja küll saada, aga võta ikka warsti nõuaks: Ma tahan nüüd weel enam hoolt kanda, et minu töö weel paremaks saaks.

5. Kui keegi sind lööb, kas sa tohid vastu lüüa? Mõttele mis Rooma rahwa raamatus 12, 19 on lugeda: Urge makske ise kurja kätte, armsad! Kas Jeesus on vastu sõimanud, kui teda sõimati, kas ta on wasta löönud, kui teda löödi?

6. Kui sa midagi kurja oled teinud, kas sa siis tohid oma süüd ärasalata ehk seda walega wabandada ehk muu ilma süüta inimese peale lükata? Kui ühegi inimese film sind ei ole näinud, üks film on sind ommeti nägemas, see tunneb kõik su süüd ja nuhtleb seda. See pärast ära waleta mitte, waid tunnista oma süü üles ja hoia edespidi selle eest.

12. Jumala film.

Wanemad olid kottu äraläinud, Jaagup oli oma õe Annega üksi koju jäänud. Jaagup ütleb: „Kuule Ann, mingem nüüd otsima, kas meie kuskilt poolt midagi maiust leiame, mis hea on süüa, ükski meid ei näe.“ Ann wastu: „Hea küll, kui sa mind sinna wiid, kus ükski meid ei näe, siis tulen kaasa.“ Jaagup ütles: „Tule piima-kambriisse, seal saame magusat koort lakkuda.“ Ann wastas: „Mis sa mõtled: üks naaber, kes õues piima-kambri akna kohal puid raiub, meid ei peaks nägema?“ „Siis mingem kõõki,“ ajas Jaagup peale, „seal seisab ema meepott, söögem mett leiwaga.“ „Aga mis ütleb naabri eit?“ wastas Ann, „tema näeb oma akna pealt kõik, mis meie kõõgis teeme.“

„Siis läkkem keldrisse,“ ütles Jaagup, „ja söögem seal õunu. Keldris on kott-pime, kes meid seal võib näha?“ „Armas Jaagup,“ kostis Ann, „kas sa tõeste arwad, et meid keegi seal ei näe? Kas sa filma ei tunne, mis ei seinad ega

pimedus ei keela nägemast?" Jaagup ehmatas ja ütles:
 „Eull on õigus, Anneke, eks Jumala film meid näe kaa
 seal, kuhu inimese film ei ulata. Ürgem tehkem siis kuskil
 pool kurja!”

13. Kewade.

- A, a, a! Nüüd rõõmus olen ma!
 Sügise ja talu on läinud,
 Kewade on imet teinud.
- A, a, a! Nüüd rõõmus olen ma!
- E, e, e! Ju kadund saani-tee,
 Lumi sulas päewa kätte,
 Rohi, lilled tulid ette.
- E, e, e! Ju kadund saani-tee!
- S, i, i! Et mõtle ommeti!
 Laewa isa armuwägi
 Meile rõõmuts seda tegi.
- S, i, i! Et mõtle ommeti!
- D, o, o! Ets see meil' rõõmu too!
 Woime toast due saada,
 Kangid liikmid paenutada,
- D, o, o! Ets see meil' rõõmu too!
- U, u, u! Mis teen ma waratu!
 Jeesust tahan auustada,
 Bagal meelel armastada,
- U, u, u! Nii teen ma waratu.

14. Poisjs ja koer.

Poisjs: „Tule nüüd, krantsike, minule,
 õpi istuma sirgeste!”

Koer: „Ma olen nii noor alles, kannata!
 Kui suuremaks saan, siis õpeta!”

Poisjs: „Ei, noorest peast õpid ja hõlpsaste,
 See oleks sull' pärast üks waewa töb.”

Krants õppis, pea oli kõik tarkus käe,
 Ta ostas istuda sirgeste,
 Ta andis täppa ja tõi jälle kätte,
 Mis wisati sügawa jõe wette.
 Sest rõõmustas poisjs, ta õppis kaa,
 Ja targaks mehets kaswas ta.

15. Saijad tüdrukud ja kuff.

Wanal perenaesel oli wiis oma tüdrukuid iga hommiku fiis maast ülesajada, kui kuff sai laulnud.

Warane ülestõusmine oli laiskadele waewaks. „Kui seda kuffe raibet ei oleks,“ nurisesid tüdrukud ijekeskis, „kes perenaese oma lauluga ülesäratab, fiis meie saakjime enam aega magada.“

Wiimaks sai kuri nõu peetud ja kuff salamahiti ärakägitatud. Aga nüüd läks tüdrukute lugu üsna sandiks. Wanal inimesel on uni ikka kassin. Perenaene, kes ilma oma tunnikellata oli, käis nüüd sagedaste tüdrukuid juba kesk ööse ülesajamas. Need kahetsesid küll tapetud kuffe taga, aga mis see enam aitas, ega ta selle läbi elusse ei tõusnud.

Kui sa weikesest waewast püüad lahti saada, fiis mõtle häästi, mis sa teed, et sa mitte wähest suurema waewa jisse ei satu.

16. Rebane ja kuff.

Kuff istus kanadega parajalt puu otsas, kui rebane alt mööda läks. Rebasel oli suur himu teisi nahka panna, aga puu otsa tema ei mõinud minna. Mis ta tegi? Ta katsus kawalust. „Kas teate ka uudist,“ ütles tema, „et igawene rahulepitus on elajate wahetehtud? Hunt peab edespidi tallega, rebane kanadega sõbrust pidama. Wana kelm lootis, et kanad pidid julgeks saama ja puust alla tulema, uut seadust katsuma. Kuff kostis: „Mis sa räägid, on wäga hea,“ ja seda öeldes firutas ta oma kaela, kui nääks ta kaugele midagi. Rebane küsis: „Mis sa seal näed?“ „Si midagi“ kostis kuff, „muud kui kütt tuleb koertega.“ Rebane ütles: „Siis mina lähen eest ära.“ Kuff ütles: „Dota ommeti, kuhu sa lähed? Kui meie näha saame, et koerad sinuga sõbrust peawad, fiis tuleme meie kaa maha sinu juure.“ Rebane wastu: „Kes teab, kas uus rahuseadus neile juba on teada antud. Ma lähen paremine.“

17. Linnufeste katvalus.

Hansute on metsa läinud,
 Ta on linnu pesa näinud,
 Kiti warbil tema tõttab,
 Kas eht linnud kinni wõtab.
 Läbi prau linnu ema
 Näeb ju, kuidas tuleb tema,
 Säutsub: „Oh ja kallite,
 Juba tuleb Hansute!
 Uih, mis kepp weel, pole juttu,

Lapsed, tiivad alla ruttu!“
 Sauh, sauh, sauh, kõik lendawad,
 Pesja tühjaks jätawad.
 Linnud naerwad Hansufest
 Ja ta kena malgafest.
 Sest ta lootus kutsund wette,
 Ta ei saanud lindu kätte,
 Tema meel on nuktaks läinud,
 Et ta lindu pole näinud.

18. Poiss ja sikk.

Üksford oli üks poiss, kes enam armastas wõid-leiba kõhtu toppida kui raamatut pähä õppida. Inimesed hüüdsid teda laisaks kotiks.

See nimi ei olnud poisi meele pärast, ta mõtles: Dot' oot', ma näitan teile, kui hoolas ma olen õppima! mõttis fooliraamatu ja läks uulitsa peale. Seal oli paks puu känd maas. Selle peale istus poiss üsna tee ääre, kus inimesed mööda läksid. Ta pani raamatu põlwe peale, aga pahurpidi, et kirjatähed jalad ülespoole olid. Nõnda tema istus ja wahtis raamatusse ja riputas jalgu. Aga ennäe, juba tema noogutab peaga, poiss on magama jäänud. Kes tuleb sealt aja nurga takka? Eks see ole sikk, lustakas loom? Temal on kõik peatarfus täieste käe, selle poolest ta ei tagane kellegi eest, sest temal on pikad sarwed peas ja kõwa otshafine. Ta tuleb noorskaja poisi juure ja näeb, kuidas see peaga noogutab. „Dota,“ mõtleb sikk, „kas sa mind kutsud rammu katsuma? Siin ma olen!“ Tema ajab esimeste jalgadega mulda üles, läheb mõned sammud tagasi. Poiss ifka noogutab peale. „Silma pilk,“ mõtleb sikk, ta seabis ennast joone, tõusis tagumiste jalgade peale püsti, ja plauht! annab sarwedega poisile matsu pähä. Sikk poisi pähä, poiss selili kannust maha, raamat lendab ülesse tuule kätte. Poiss ajab hulgudes jälle jalule ja jookseb suure nutuga koju. Et ta küll tähte ei olnud pähä saanud, täht jäi temale ommeti pea külge. — Sikk paneb imeks, et wõit nii kerge kaubaga tema kätte jäi, ta wahib ifka weel tee peal, kas jälle mõni poiss peaks tulema, kes midagi ei ole õppinud ja uulitsa peal tahab magada.

19. Laist pois.

"Ei ma täna lähe kooli,
 Ilmad on nii ilusad;
 Mis see õppimine maksab,
 Kui kõik pärast unustad?"

"Aga kuidas wiidan aega?
 Eks ta lähe igavaks?
 Krants, sind tahan õpetada,
 Et sa saaksid targemaks."

"Sinu-ealised koerad
 Juba seista oskavad,
 Istuvad ja käppa andvad
 Ja kaa wette hüppavad

"Mõtled wahesti, et ma jätan
 Jumalats sind, krantsike?
 Ära looda, nüüd ma wotan
 Sind kord õpetusele."

"Soh, nüüd seisa sirge nurgas!"
 Pea piksti! Ülesse!
 Anna käppa! — Sa ei taha?
 Peksa laisa koerale!"

"Mis? Sa hurised weel? Dotal!
 Tahad laiskust pidada?
 Kes ei õpi, tahab witsu, —
 Tunned jeda seadust kaa?"

Uks lööb lahti, isa tuleb,
 Poisil pükste jahwatis:
 "Kes ei õpi, tahab witsu!
 Mis siis jina tahad — mis?"

Radina keele kirjatähed.

a b d e g h i j k l m n o p r s f
 a b d e g h i j k l m n o p r s f
 t u w ä ö õ ü
 t u w ä ö õ ü

A B D E G H I K L M N O P R S
 A B D E G H I K L M N O P R S
 T U W Ä Ö Õ Ü
 T U W Ä Ö Õ Ü

20. Salmid.

Wäga õnnis on inimene, kes tarkult leiab ja inimene,
 Wäga õnnis on inimene, kes tarkust leiab ja inimene,
 kes mõistust kätte saab. Mis sa noorel põlwel ei ole
 kes mõistust kätte saab. Mis sa noorel põlwel ei ole
 kogunud, kuidas tahad sa seda wanas eas eest leida? Jehoowa
 kogunud, kuidas tahad sa seda wanas eas eest leida? Jehoowa
 kartus on tarkuse hakatus. Jumala kartus on suur kasu.
 kartus on tarkuse hakatus. Jumala kartus on suur kasu.

Jumala kartus saadab kõigile asjadele kaju ja temal on selle Jumala kartus saadab kõigile asjadele kaju ja temal on selle linatse ja tulewa elu tõutus.
 finatse ja tulewa elu tõutus.

21. Wana rahwa tarkus.

Ära arwa koera karwast, waid hambait. — Ega õnnetus hütta tulles. — Hea sõna wõidab wõõra wäe. — Igal linnul oma laul; igal mehel oma wiis. — Kõik on ikka lõõma-päewad, ei ole kõik saama-päewad. — Kõnn saab mättale, ei mõista kõnn mättal olla. — Keeletu peab wedama, mis meeletu peale paneb. — Lehm lüpsab suust, kana muneb nokaft. — Narri põldu üks kord, põld narrib find ühekfa korda. — Õiguse wastu ei saa ükski. — Pada naerab katlat, ühed mustad mõlemad. — Parem karta kui kahatseda. — Silm on kuningas. — Täna kuld, homme muld. — Unustab hoidja, tabab püüdja. — Wagu lambaid sünnib palju ühte lauta. — Wana tee, wana sõbr.

22. Kohus kestab, ülekohus kaub.

„Kuule Krants,“ ütles terane Muri, „juba pime on wäljas, peremees ei wõi meid näha.“ Krants wastas: „Kuida tema meid siis pimedas peab nägema?“ Muri ütles: „Mis ja arwad, efs meie nüüd wõi diete lusti pidada? Ma tean, kus aja sees aul on, sealt poeme läbi, ja siis saame mööda uulitsaid ja aedu oma himu täis joosta. Kui ja tahad, siis läheme kaa külasse ja haugume nõnda, et kümme wersta ringi kõik seda peawad kuulma. Siis kargawad inimesed woodist üles mõeldes, et wargad juba lambris kapi kallal.“

Krants ei lausunud musta ega walget, läks ära ja heitis oma hurtsikusse pitkali.

Muri tema järele, astub hurtsiku suu alla ja ütleb: „Kas ja uhke oled, mis ja ei wasta? Wist sull ei ole himu kaasa tulla.“ „Sa oled üks tige loom,“ ütles Krants, ja tige datega ei sünni seltsida.“ „Kas mina tige? Kuule imet!“ küsis Muri, „ma pidin muidu nalja tegema.“ „See oleks üks kõlmatu nali, kui ja inimesed tahad unest ülesäratada,“ kostis Krants, niisugust nalja ei sünni teha, kust teistele

kahju tuleb ja mis pärast ise oma kohut unustame. Eks find selle eest söödeta, et sa pead maja hoidma, ja sina tahad seda tühja naljameitmise pärast üksi jätta. Soia aga, et sa mitte viimaks selle eest oma nahaga ei saa maksta." Muri hurises ise eneses, aga läks ommeti ja heitis oma hurtsikusse magama, ega läinud hulkuma.

Teisel päeval ütleb Muri Krantsi vastu: „Kuule, mis sa arvad, kas sull ei ole himu worsti süüa?“ „Kas siis worstid uulitsa peal paigal on? küsis Krants. „Ära ole rumal!“ kostis Muri, „lihuniku majas neid on, eeskojas laua peal nemad seisavad. Meie wahime aega, kus lihunik tuppa läheb, ma wotan ukse lingist lahti — ja tead, et ma seda oskan, — kumbki wõtab omale worsti ja siis: Hõitfa, poisid, jalad alla!“ Krants wastas: „Worsti sööksin mina küll hea meelega, aga wargil käia ma ei taha.“ — Korraga oli kisa wäljas: Muri on maha löödud. Tema oli aeg ajalt lihuniku majas wargil käinud ja lihunik oli hakanud teda waritsema. Tuleb Muri, wõtab ukse lingist, käppab worsti, lihunik kargab kui wälk tema peale, lööb firwega maha. Nõnda oli Muri otfa saanud, aga Krants elas weel palju aega ja peremees armastas teda. Kohus kestab, aga ülekohus kaub ja ülekohus ei seisja fotis.

23. Kabja-raud.

Üks talumees läks naabri külasse, Toomast poeg oli kaafas. „Ennäe!“ hüüdis isa, „pool kabja-rauda on maas, wõta üles ja pista tasku“. „Oh,“ kostis Toomas, „selle tühja asja pärast ei maksa kummardada.“ Sõna lausumata wõttis isa raua maast ja pistis tasku. Kui nemad sepapajast mööda läksid, müüis isa raua paari kopika eest sepa kätte ja ostis selle raha eest kirsi marju. Mõlemad läksid edasi. Päike paistis palawaste, polnud neil tee peal päewa warju, ega olnud kaa wett leida janu kustutuseks. Toomas oli janu waewas, ja ei jaksanud peaaegu isa järel käia. Siis pillas isa nagu kogemata ühe kirsimarja maha. Toomas wõttis selle ruttu üles, nagu oleks see kullatiik, ja pistis suhu. Said nemad jälle mõned sammud edasi läinud, pillas isa teise marja maha. Toomas kummardas ruttu ja pistis marja suhu. Nõnda pidi Toomas kõik marjad maast üleswõtma.

Sai tema wiimse ärasöönud, pööras isa ennaft ümber ja ütles: Olessid ja raua pärast üksford wiitfinud kummar-dada, siis ei oleks sulle tarwis olnud kirside pärast sada forda kummar-dada.

24. Laululinnud.

Nurme külas oli iga maja juures wäike rohuaed, kus wiljapuud kaswaliwad. Iga kewade õitlesid puud kenaste ja hulk lindulid pefitafid nende okste peal ja ajalid leal oma tralli, mis küla rahwale wäga armas oli kuulda. Jõudis fügife, siis puud olid magufat wilja täis. Aga pärast wallatumad küla lapsed kakkafid linnu pefi ärarik-kuma. Linnud kadulid wiimaks hoopis fealt ära. Polnud enam kewadel kena linnu laulu kuulda, kõik rohuajad olid ära waiknenud. Kahjulikud mardikad ja tõugud, mis enne lindudele olid roaks olnud, wõtlid wõimult ja fõid puud paljaks, et nemad enam ei kannud wilja. Wallatumad lapsed, kellel enne ilmaki ei olnud puuwiljast puuduft olnud, ei faanud enam õuna punnigi näha.

25. Warblane tuleb talupojale reheliſeks.

„Talupoeg, talupoeg, tit, tit, tat,
Oh kui fuur finu wilja faat!
Reheliſeks kas tahad mind?

Talupoeg, küll ma armaſtan find.“

„Talupoeg, talupoeg, tit, tat, tit,

Sulle tulen kui wabadit,

Spitſin hea meelega

Rehte peſma ja tuulama.“

„Talupoeg, talupoeg, tit, tit tat
Mis ſull maſtab wiljawatt?

Tahafin aga katſuda,

Magus tänawu wili ſaa.“

Talupoeg naeris: „Waata meeft

Wõru-kael, hoiä ära eeft,

Wuidu ſaad ſa pindaga

Maſſu, et pea jääb uugama.“

„Tule ſiſſe, ſõge ſirt,

Näpi, nopi, ole wirf!

Et ſull tohtüdis on tõe,

Kui ma lähen õhtule.“

26. Karjane.

Hans oli rohuaja ligidal lehma hoidmas. Tema nägi, et kirsfi puu otſas mõned marjad juba üsna punaſed ja walmis olid, tema haſſas neid wäga himuſtama. Ta jättis lehma üſſi, ronis üle aja ja läſſ puu otſa marju ſööma.

Lehm, kes karjast enam ei näinud, läks ära, murdis lagunud aja maha ja hakkas rohuajas rohtu ja lilli sööma ja muist jalgadega äratallama. Kui pois seda nägi, sai tema süda täis, usinaste tuli ta puust maha, hakkas lehma kurjaste söimama ja teibaga peksuma.

See oli kõik aja takka näinud, ta tuli poisi juure ja ütles temale waljuste: „Poiss, kes on öiete karistuse ära teeninud, sina wõi mõistmata weis, mis ei tea, mis ta teeb? Eks sina ole otsegu tema oma himudele woli annud? Müüd mõistad ja tema peale halastamata kohut ja unustad hoopis oma mõistuse ja oma süü!“

Poisi silmad olid häbi täis isa noomimist kuuldes.

27. Hunt.

Willem oli väga kuri waletama. Üksford tema hoidis lambaid juure metsa ääres. Tema tahtis koeruse pärast inimesi natukest narrida ja hakkas kõigest wäest kisendama: „Hunt tuleb! Hunt tuleb! Tulge appi!“

Mehed tulid ligidalt külast joostes, kirwed ja malgad käes ja pidid hundi maha lööma. Aga sest et hunti polnud näha, läksid jälle koju töö juure. Willem jäi neid selja taga naerma.

Teisel päewal katsus Willem jälle sedasama tükki ja karjus: „Hurjoo, hunt! Jälle tulid mõned mehed hunti ära ajama. Kui nemad ühtegi ei leidnud, läksid paha meelega koju, sest nemad hakkasid poisi wallatusest aru saama.

Kolmandamal päewal tuli hunt tõeste. Willem karjus elu hinge poolest: „Tulge appi! Hunt tuleb! Ei tulnud enam keegi appi.

Lamba kari heitis jooksu küla poole. Willem ei saand nii ruttu joosta, tema komistas, kukkus, hunt sai teda kätte ja pani nahka.

Kes waletab, seda ei usta kaa siis mitte, kui ta tõtt räägib, ja walel on lühikesed jalad.

28. Must räästas.

Rüti Mikkkel oli toas must räästas, keda tema nõnda oli õpetanud, et tema mõnda sõna sai wälja räägitud. Kui

Mihkel küsis: „Kus ja oled, must?“ kostis lind iga ford: „Siin ma olen!“ Hans, naabri weike poeg, käis heal meelel Mihkle juures linnu tarkust kuulmas. Üksford polnud Mihklet toas, kui Hansule tuli. Hans püüdis ruttu linnu kinni, peitis teda kuue alla ära ja pidi siis usinaste toast ärapõgenema. Aga kui tema parajaste uksest tahtis wälja lipata, tuli Mihkel õuest tema wastu. Mihkel tahtis Hansule rõõmu teha ja hüüdis: „Kus ja oled must?“ Lind hakkas poisi kuue hõlma seest suure healega kiskendama: „Siin ma olen!“ Nõnda tõusis Hansu wargus üles ja warga palgast ta ei jäänud ilma. Kuida töö, nõnda palk.

29. Mõnus rohi.

Kaks teenijat tüdrukut, Mari ja Kadri, läksid linna poole, kummalgi oli raske korn kanda. Mari ohkas ja nurises ühtepuhku oma koorma all, aga Kadri naeris ja tegi nalja.

Mari: „Kes teab, kust sulle weel naermise himu wõib tulla, sinu korn ei ole sugugi kergem minu kornist ja enam jõudu sull kaa ei ole kui minul.“

Kadri: „Ma panen oma koorma juure ühe mõnusa rohu, see teeb, et ma koormat peaaegu ei tunne. Tee sina niisamuti!“

Mari: „Mis ime rohi see on? Ütle ommeti tema nimi, et ma kaa oma koormat tema läbi wõiksin kergitada.“

Kadri: „Rohu nimi on — kannatus. Pane see koorma juure, warji koorem saab kergemaks.“

30. Lofman.

Üks hommiku maa tark, Lofman nimi, rääkis oma lugu seda wiisi:

„Ma ei ole ilmaski häda ehk wiletsuse pärast palju kurwastanud, kui mu käsi kaa kes teab kui waest wiisi käis, muud kui üksford olin ma kurb, kui ma pidin palja jalu käima, sest et mull raha ei olnud kingi osta.“

Üsna mure waewas läksin mina templisse. Seal leidsin mina ühe inimese, kes hoopis jalutu oli. Sain ma teda näinud, oli kõik mu kurwastus nagu peuga südamest ärawõetud; ma tänasin Sumalat, et mull terwed jalad olid, miska

ma jain käia. Tema õnnetu mees oleks õige wist hea meelega palja jalu käinud, kui temal aga oleksid jalad olnud,"

31. Wanad mõistatused.

1. Hobune tallis, laba räästas. — 2. Must liga läheb lauta, ajab punased põrsad laudast välja. — 3. Neli neitfikest lähewad üle nurme nuttes. — 4. Neli teewad woodit, kaks näitawad tuld ja üks heidab peale. — 5. Pere lööb, laud laulab. — 6. Suine poislike, sadakordne kafukas. — 7. Wana wakk, uus kaas.

32. Karu ja mesilased.

Kuura maal üks maias karu,
Kellell polnud peas aru,
Leidis ühe linnu puu;
Warsti jooksis wett ta suu.

Awardama linnuteisi:

"Ande aga kätte mesi!

Ega teie tühjad kaa

Mulle seda keelda saa!"

Linnud wastu: "Sina risu!"

"Seisa rahu! Ära risu!"

Äga karu wägise

Suba ronib ülesse.

Nüüd üks nõolamine hakkas,

Karul lugu hoopis lahas:

Wana maias mesi-rott

Kuffus puust kui jahu kott.

Ruttu jooksis ära karu,

Mesilased nagu maru

Pühivad ta järele,

Andwad walu diete.

Karu wingus, karu hulgus,

Otsas oli kõik ta julgus,

Nutab itka: jor, jor, jor,

Linnud naerwad: sir ja sor.

Hüüdsid: "Wota lõpetusets

Sead nõuu õpetusets:

Kardad naha walu sa,

Säta muud siis rahuga."

33. Inimese jööja.

Kaks linna poisji tulid maale ja eksisid metsas teelt ära, et nemad enam ei osanud koju minna. Sõ hakkas tulema, poistel oli hea meel, et nemad ühe weikese kõrtsi juure juh-
tusid, kuhu nemad wõisid õõseks jääda.

Poisid heitsid juures tuas pikali. Kest õõ ajal kuulsid nemad, kuidas kõrtsmit kambris naesega midagi rääkis, warfi oliwad kõrward seina külles, et pidid kuulma, mis asju kambris räägiti. Mees ütles: "Maene, pane homme wara pada tulele, ma tahan oma kaks linna kaabakat tappa."

Waestel poistel hakkasid hirmu pärast püüsid jahwatama, kui nemad neid sõnu said kuulnud. „Sa kallis aeg, kõrtsmik on inimesesõoja!“ ütlesid nemad isekeskis: „Katsjagem, et tema käest veel peafeme.“ Üks oli luffus, nemad kargasid toa afnast õue ja pidid ärajooksma. Aga kargamisest olid neil jalad niifastand, pealegi oliwad hoowi wärawad kaa luffus, ärapõgenemise nõu oli neile tühjaks läinud. Oma suure ahas-tuse sees pugesid mõlemad sea lauta ja jäid jenna õõ otsa, aga ei saanud ei filmapilgukski nahka filma peale, üks nut-mine ja kaebamine.

Hommiku wara tuli kõrtsmik, wõttis lauda ukse lahti ihus oma nuga ja hüüdis: „Tulge wälja, teie kaabakad, teie wiimne elupäew on tulnud.“ Mõlemad poisid hakkasid hirm-fal wiisil hulguma ja kõrtsmiku Jumala keeli paluma, et tema neid ei pidanud tapma. Kõrtsmik ajas filmad pärani, kui tema poisid omast sealaudast leidis, ja küsis nende käest, kas nemad teda inimese sõojaks pidada.

Nuttes wastasid poisid: „Eks see olnud õõse teie sõna, et teie meid hommiku wara pidite tapma! Kõrtsmik puhkes naerma: „Teie rumalad poisid! Kas ma fiis teid tähendasin? Mina rääkisin omast kahest seapõrsast, mis ma linnast olen ostnud ja selle pärast linna kaabakateks hüüan. Kas saate nüüd aru, kui paha afi see on, kui keegi juttu lähleb kuulma, mis temale tarwis ei ole kuulda? Kes ukse taga kuulab kuuleb enamiste ifka seda, mis temale häbiks ja kahjaks on.“

34. Sea waras

Kaks karutantlitajat tulid oma karuga õhtu hilja ühte külasse ja jäid õõleks kõrtfli. Kõrtsmik oli fell samal päewal oma luure nuumlea äramüünud, laudas oli ruumi, seepärast lai karu lauta kinnipandud.

Keik õõse tuli waras ja tahtis sea ärawarastada, sest tema ei teadnud sea äramüümifelt ega karu panemifelt ühtegi. Tafahiljukeste wõtab tema lauda ukse lahti ja arwates, et see siga on, hakkab ta pimedas karult kinni. Hirmfaste jorifedes tõufis karu püsti ja hakkas meest oma käppade wahel muljuma.

Õnnetu inimene röökis hirmu ja walu pärast nii kan-geste, et kõrtflirahwas unest ärkasid ja tulega waatama tulid,

mis lee pidi olema. Waewalt laid tantlitajad teda wihale karu käppadest lahti peasta. Ta oli pool hingetu ja üsna werine. Nõnda sai tema kaa kohtu kätte antud, mis temale kurja nõuu eest kurja palka mõistis.

35. Wana rahwa tarkus.

Wana karu ei õpi tantsima. — Ara kiida ise ennast, lase muud kiida. Härga peetakse sarwist, meest sõnast. — Laastu tuli ja laenu leib ei kesta pitkale. — Raks kõwa kiwi ei tee mitte häid jahu. — Kes palju lobiseb, palju waletab. — Süü rofal, süü wafikal. — Aeg annab head nõuu. — Wida enam kaks silitakse, jeda kõrgemale kaks saba tõstab. — Wida enam koere kous, jeda wedelam lafe. — Hunt heidab küll karwa, aga mitte wiisi. — Kus ei ole hirmu, seal ei ole armu. — Pane sikk kärneriks, siis saawad puud kooritud. — Kell wägi, sell wõimus, kell kukur, sell kohus.

36. Wastufostus.

Mart ei olnud enne ilmaški kuulnud, kuidas mets wastu kostab. Ükskord oli tema heinamaal ja hakkas lusti pärast metsa poole kiskendama: Ae, ae! Warši metsast kostis heal wastu: Ae, ae! Mart pani jeda imeks ja hüüdis: „Kes sa oled?“ Heal metsast niisamuti: „Kes sa oled?“ Mart karjus: „Sina rumal pois!“ „Rumal pois!“ kostis wastu. Wardi süda sai nüüd täis, ikka hullemaid sõimunimesid luges tema metsa poole ja kõik tulid jälle metsast tema kätte tagasi. Ta arwas, et mõni pois olla ennast metsa ärapeitnud ja narrida teda sealt. Tema läks suure wihaga poissi mööda metsa otsima ja pidi temale narrimise eest walu andma, aga ta ei leidnud kedagi.

Kodu kaebas Mart oma häda emale, üks wallatu pois metsas olla teda kurjaste sõimanud. Ema ütles: „See kord oled sa natukesi efsinud ja ise enese peale kaewanud. Sa ei kuulnud muud kui oma sõnu. Nõnda kui sa sagedaste jõe weest oma silma näu oled näinud wastu paistwat, nii oled sa nüüd metsast kuulnud oma heale wastu kostwat. Oleksid sina ise lahkid sõnu hüüdnud, siis oleksid kaa lahked sõnad sulle wastu kostnud.“

37. Hobune ja warblane.

Warblane: "Sdim on sull täis, pai hobune,
Sealt tõrwast ehk näpistad minule
Üht ainust terakest, olgu kaa laks,
Et sina see läbi saa waesemaks."

Hobune: "Noh tule peale, linnuke,
Siin küll on mulle ja sinule."
Nii kahetsesti nemad sõid
Ja mõlematele püsis toit.
Kui sui tuli kange soojaga,
Siis sigisid kärblased otsata;
Aga warblane püüdis neid hulgani,
Raad hoost ei saand waewata jugugi.

38. Hunt ja inimene.

Rebane kiitis hundi wastu inimese suurt jõudu: ükski elajas ei jõua tema wastu ja ole aga õige kawal, kui sa tema käest tahad peafeda. Hunt ütles: "Kuula! Peatfin mina aga kord inimest näha saama, ju ma temale näitakfin!" Rebane kostis: "Seda wõib saada, tule aga homme wara nu juure, ma näitan sulle inimest." Wara hommitul oli hunt paigal ja rebane wiis teda tee ääre, kus igapäew kütt mööda läks. Kõige esmalt tuli üks wana lahti lastud soldat seda teed. "Kas see on inimene?" küsis hunt. "Pole mitte," kostis rebane, "see on enne inimene olnud." Siis läks üks weike poisike mööda, wiist kooli. Hunt jälle: "Kas see on inimene?" Rebane ütles: "Et mitte, see peab weel inimeseks saama." Wiimaks tuli kütt, kabe rauaga püss õlal ja pitt püss-nuga wööl. Rebane ütles: "Waata nüüd, see on inimene, mine aga tema kallale, mina lähen seks ajaks eest ära oma koopasse."

Hunt läks otsekohhe inimese peale. Kui kütt teda nägi, ütles tema: "Rahju, et aga haawlid sees on," pani püssi palgele ja laskis hundi wastu filmi. Hunt tõmbas nina kortsu, aga ei annud ennast hirmutada, waid tuli ikka ligemale. Kütt laskis teise korra. Hunt ei hoolind walust, waid kippus otsekohhe küti kallale. See tõmbas noa tuppest ja andis sellega hundile mööda pead mõne kibeda matsu, et hunt werine ja hulgudes paffu läks ja rebane juure tagasi tuli. "Wana wend!" küsis rebane, "kuida saite inimesega korda?" "Oh,"

Kaebas hunt, „seda ma ei oleks uskunud, et inimese jõud nii suur pidi olema. Kuule, mis ta tegi. Esite ta võttis öla pealt kapi, puhus sisse, et mulle midagi vastu filmi löi, mis mind hirmsaste kutistas. Siis tema puhus teise korra weel ja nagu walf ja rahe hoog löi minu vastu filmi. Olin mina üsna ligi saanud, tõmbas tema ühe läikiva küljeluu ihust wälja ja andis mulle sellega nõnda walu, et ma juba oma elu otsa arwasin käes olevat.“ „Mis ma sulle ütlesin,“ kostis rebane, „mine weel hooprema!“

39. Mis mull on.

Mull on tats filma, terawat,
 Need peas alati liiguwad.
 Ma maapealist ilu nden nendega
 Ja stniist taewast näen mina kaa.
 Neid Sumal on annud minule,
 Ja kõik, mis ma näen, on ta käte töd.

Kats kõrwa ma ilmale kaasa töin,
 Ja nendega mina kõik kuulda wöin,
 Kui eideke ütleb: „Lapsuke,
 Tee seda, eht seda ära tee!“
 Kui taadite hüüab: „Armas laps,
 Mu juure tule ja ole traps!“

Üks suu mull on, et ma sellega
 Wöin kõik asju küsida,
 Ja rääkida, mis mina tean,

Üks süda mull rinnus, mis weikene,
 Ja fiiski tufjub nii rõõmsaste,
 Ja armastab hellaste wanemaid,
 Kas küsite: „Kust sina seda said?
 Ets taewa isa mull' südame annud?
 Ta rõõmu ja armastust sisse on pannud.

Ja kosta, kui ma kostma pean,
 Ja naerda, kui rõõmus on mu meel,
 Ja Jumalat kiita ja paluda weel.

Kats lätt mull antud pealegi,
 Pareim käsi ja pahem, kummalgi
 Wiis sõrme, mis töble osawad,
 Mull nemad alles weel mängiwad.
 Kui suureks kaswan ja targaks saan,
 Siis minagi töble neid tarwitan.

Kats jalga mull on, ma nende peal,
 Saan seista ja käia siin ja seal.
 Kui hüppan ja targan, ei taha see ikka
 Weel korda minna — noh, pole wiga.
 Kui pärast suuremaks kaswanad
 Siis jookjule nemad kaa joudsamad.

40. Kolm paari ja üks ainus.

Kats kõrwa sull on; — üks ainus suu: tahad sa kaewata?

Sa pead palju kuulma ja pisut rääkima.

Kats filma sull on; — üks ainus suu: et mõtle järele!

Mõnda saad sa näha, kõik ära räägi ülesse!

Kats lätt sull on ja üks ainus suu: ets sa aru saa?

Tööle kats peawad, sööma üks minema.

41. Kui waga isa õnnis Luterus oli.

Luterus oli wäga helde südamega oma laste wastu. Üksford oli ta haige woodis ja üks sugulane tõi tema weikese poja Hansu tema woodi ette. Laps naeratas haiget isa nähes ja sirutas oma käed tema poole. Siis isa sai üsna kurwaks, aga ühtlasi kaa rõõmsaks waimust, õnnistas lapsukest ja ütles: „Ole aga waga, raha mull ei ole sulle päranduseks jätta, aga küll jätan ma sulle suure, rikka Sumala, eks see kanna su eest hoolt, — ole aga waga. Seks kinnitagu Sumal sind oma armuga. Amen.“

Agas Luterus wõis kaa wäga wali isa olla ja kaswatas oma lapsi Issanda karistamises. Tema kaheteistkümnene aastane poeg oli kord midagi pahandust teinud. Isa ei annud terve kolme päewa ajal temale luba enese filma alla tulla, fenni kui tema ennast pidi alandama ja oma süü andeks paluma. Oma ja mõned tuttawad palusid poja pärast, aga Luterus kostis kindlaste: Ma armastaksin ennemine, et mull furnud poeg oleks kui wallatu ja kõlwatu poeg.

42. Rebane ja lõukoer.

Lõukoer oli wanaks saanud ja ei jaksanud enam nõdruse pärast jahi peal käia. Tema jäi siis wagusi oma koopasse ja tegi ennast haigeks. Siis hakkasid kõik elajad haiget katsuma ja tema terwise järele kuulama, aga tema wõttis ühe teise järele kinni, pani neid nahka ja toitis nõnda oma pead. Siis tuli kaa rebane teda waatama, aga tema jäi koopa suu kohta seisma ja teretas lõukoera eemalt. „Astuge aga ligemale, auus Reinu isand!“ hüüdis lõukoer, „miks teie ukse alla jääte ja miks teie nii terawaste maa põhja wahite?“ Rebane wastas: „Ma waatan aga teie külaliste jälgi; palju on teie juure sisse läinud, aga ükski ei ole jälle wälja tulnud. Ma ootan, kui teie muud külalised saawad wälja tulnud, siis tahan mina sisse tulla.“

43. Koer käib kohut.

üks ennemuistene Gesti rahwa jutt.

Üks peremees ei annud oma koerale häästi süüa, andis temale liha konta ja seda leiba, mis inimestest üle jäi. Koer

ei olnud sellega rahul ja läks kaebama. Kui ta kohtu ette sai, siis rääkis ta kõik oma lugu üles, kuidas peremees temaga teeb. Kohus mõistis temale küll hea õiguse ja ütles: „Peremees peab kind sõi padjule ja talwel willa wafka magama panema, wõidleiba ja liha peab ta sulle süüa andma.“ Koer oli selle õigusega väga rahul ja läks ära ja pidi koju minema, pidas seda õigust meeles ja rääkis üksine ikka sest õigusest, mis ta oli saanud. Rebane tuli tee peal wastu, küsis, kus ta oli käinud ja kuhu ta pidi minema. Ta rääkis rebasele kõik oma lugu üles, mis asja pärast ta käib ja kuhu ta läheb. Rebane kiitis kaa seda, et ta tee oli korda läinud ja et ta peremehe üle õigust saanud. Nemad hakkasid kahekesi juttu ajama sest õigusest ja kõigist asjust. Selle hea jutuga unustas koer kõik õiguse ära, mis ta oli saanud ja kui naad teine teisest hakkasid aralaskuma, siis küsis koer rebase käest: „Mis see oli, waderike, mis ma sulle rääkisin?“ Rebane kostis: „Seda ja mulle rääkisid, mis õigust kohus sulle on mõistnud, et peremees peab sulle luid kanta ja põlend koorukesi süüa andma, sui laastu mäel ja talwel lume ange otfas pead ja magama.“ Koer läks koju kurwa meelega ja õigust paremat ühtegi kui enne oli.

44. Tedre pesa.

Wälja pealt metsa äärest leidsid kaks poissi tedre pesa ja said kaa emase linnu, mis audumas oli, kätte. Suurem ütles: „Wõta sina munad omale, tedr jääb minu jaoks. Munad on ikka nii palju wäärt kui tedr ise.“ Wähem poisj ütles: „Kui see tõsi on, siis wõta ise munad ja anna lind mulle.“ Nemad läksid riidu ja said pea karwupidi kofku. Waadlemise wahel peasis tedr poisji käest wallali ja lendas ära, ja vähem poisj tallas kogemata munad jalaga puruks. Nüüd kummalgi ei olnud ühtegi. Seep see on, mis enamiste sest wälja tuleb, kui kaks kangeste oma õigust ajawad ja kohut käiwad.

45. Noor hiir.

Siireke tuli august wälja ja nägi ühe lõksu. „Ennäe!“ ütles tema, „eks see olegi lõks? Dh teie kawalad inimesed! Kolme pulgakese peale seawad teliskimi püsti, ühe otfa pane-

wad pisut sea raswa, ja see on siis neil hiire lõks. Jah, kui meiesugused ei oleks neist veel targemad! Eks meie tea, kui keegi läheb raswa närima, prauht! kufub teliskivi maha ja tapab maia hiire ära. Küll mina teie kavalust tunnen."

„Aga,“ rääkis hiireke edasi, „nuusutada võib ommeti raswa, ega kivi paljast nuusutamisest kaela ei tule. Sea raswa hais on minu meelest kõige magusam. Ma lähen ja nuusutan natukesi."

Ta läts lõksu alla ja nuusutas raswa. Aga kivi oli nii õrnalt ülesse seatud, et kui hiireke aga oma nina otsa sai raswa külge sai pistnud, kivi prauhti maha löi ja hiire ära rõhus.

46. Jõulu õhtul.

Waata, ma kuulutan teile suurt rõõmu, mis kõige rahwale peab saama, sest teile on täna Taaweti linnas Õnnis-tegija sündinud, kes on Jõuland Kristus.

Sa püha, kallid Jeesute,
Sa tulid meile lastele,
Meid pidid puhtaks pesema
Ja omaks lasteks tegema.
Maailm toit istus pimedas;
Sind Jõsa meile läkitas,
Meid walgustama tõega
Ja õnnistama armuga.

Oh püha kallid Jeesute,
Su sündimise päew on see.
See pärast kõige ilma peal
On täna lastel hea meel.

Mind õnnista, ma nooruke!
Mu südant, Jeesus, puhtaks tee,
Mu hingest rooja kauta,
Mind elu weega jahuta.

Mull' anna tofist alandust
Ja kaswata kaa armastust,
Et püha nagu inglise,
Su juure saaksin taewasse.

47. Keda Jeesus õndfaks kiidab

1. Õndfad need, kes waimust waefed; sest nende päralt on taewariik.
2. Õndfad need, kes kurwad on; sest nemad peawad saama rõõmustatud.
3. Õndfad on talafed; sest nemad peawad maa pärima.
4. Õndfad need, kellel nälg ja janu on õiguse järele; sest nemad peawad täis saama.
5. Õndfad on armulised; sest nemad peawad armu saama.

6. Õndfad need, kes puhtad lüdamest; sest nemad peawad Jumalat nägema.
7. Õndfad on rahu nõudjad; sest neid peab Jumala lapliks hüütama.
8. Õndfad need, keda tagakiufatakse õiguse pärast; sest nende pärast on taewariik.

48. Taewa Issa ormu hool.

Pange tähele lindu taewa all: nemad ei külwa ega leiwa, ega pane kokku aitade sisse, ja teie taewane Issa toidab neid. Eks teie ole palju ülemad kui need?

Pange tähele lillekefi wälja peal, kuidas nemad kaswawad. Nemad ei tee tööd ega kehra, aga mina ütlen teile, et Saalomongi kõige oma auu sees ep ole mitte nõnda olnud ehitatud, kui üks neistfinatsist.

See pärast ei pea teie mitte muretsema ega ütlemä: Mis peame meie sööma? ehk mis peame meie jooma? ehk miska peame meie endid katma? Sest teie taewane Issa teab, et teile seda kõik tarwis läheb.

49. Ära waewa loome.

Ära waewa uskikest!
 Waata, teda wäetikest
 Taewa isa armastab
 Ja ta peale halastab,
 Näitab talle rohukest,
 Et saaks täita kohukest,
 Ja et ta ei januta,
 Joodab kaste tilgaga.
 Sest on rõõmus uskike,
 Saiget talle ära tee.

Kas mina tapan uskikese,
 Mis oma toidu natukese
 Siit peendrast otsib roomates,
 Ja taewa isa tänades!
 Ei mitte! Ela sina aga!
 Küll mina sind ei kiusa taga,
 Sa taewa isa loomuke,
 Ja hoolib sinust heldeste.

Dige teab oma lojukse hinge waewa.
 Saalom. Dpet. sön. 12, 10.

50. Waene lesk ja kella heal.

Üks lesk naene pidi oma käte waewaga wiis last toitma. Nii kaua kui nende põllu lapike oma kasinat kasu kätte andis, läks see temale weel häda pärast korda. Aga üks aasta äpardas wili hoopis ära ja pealegi kärwas nende ainus lehm. Küüd oli nõu otsas, kuist tema oma wiie lapsega pidi pea-

toidust saama. Siis ütles ta nukra meelega ise eneses: „Kerjata ma ei taha, kõik töö ja waew on tühjaks läinud, kõige parem oleks, kui ma sureksin.“ Sell filmapilgul hakkas kell kirkut sisse helistama, tema meelest see oli kui furnu kell. Siis tuli wanem tütar tema juure kambriisse: „Eit, juba kell hüüab, kas sa lähed kirkusse? Mina jään majahoidjaks koju.“ Seda ütles laps selle pärast, et ema iga pühapäew kirkus käis ja enamiste ifka sealt lahkema südamega koju tuli. „Miks ma siis pahal päewal kirkust peaksin maha jääma, kui ma enne hääl päivil ifka sinna olen läinud?“ mõtles ema ja läks, aga süda oli temal väga raske. Kirkus oli temal häbi endise nukra meelega pärast, ta istus ühe samba warju maha. Nutu pärast ei saanud tema laulu öiete laulda, aga iga sõna mis õpetaja Jumala armastusest ja heldusest rääkis, jahutas tema koormatud südant. Kinnitatud südamega ja alandliku, kannatliku meelega tuli tema koju tagasi. Leskede ja waeste laste isa kannab ju hoolt meie eest! See sõna ja teine sõna, mis ta kirkus oli kuulnud: „Kui teie oleksite rahul ja loodaksite, siis oleks teil rammu,“ seisid tee peal ühtepuhku tema meeles. — Üks jõukas mees oli kirkus lese naese haledust tähele pannud ja teiste käest tema lugu kuulanud. — Ohtu istus lest naene oma lastega toas tule walgel ja kinnitas esite oma südant Jumala sõnaga. Siis ta hakkas nõuu pidama, mill wiisil kahju, mis teda nii waeseks oli teinud, Jumala abiga pidi araparandatud saama: „Meie peame,“ ütles ta, „eiotsa katsuma ühe kitsse kaswatada, ehk jõuame siis pärast jälle omale lehma osta.“ Sai ta seda öelnud, kuuldi ukse taga lehma ammutist ja keegi koputas ukse peal. Üks mees astus tuppale, teretas ja ütles: „Üks hea inimene läkitab teile selle lehma ja need kotid kingituseks ja soowib teile palju terwist!“ Sai ta seda öelnud, siis kadus tema uksest wälja. Üks lehm, mis palju parem oli endisest, oli ukse all oheliku otsas kinni; hõisates talutasid lapsed teda lauta ja wiisid siis waewaga rasked wilja kotid tuppale. Ema pidi rõõmu pärast nutma. Teisel päewal tuli jõukas mees, suure karja mõisa peremees, neid waatama ja ütles lese wastu: „Teie olete eile kirkus Jumalale oma filmawee ohwriks wiinud, see pärast on tema teid rõõmustanud. Juba ammust ajast oli mul Jumalaga

tänu ohver wõlgu kõige hea eest, mis tema mulle on teinud. Selle pärast wõtke see, mis ma teile olen läkitanud, kui wõlg wastu, mis mu kohus oli tasuda. Ma tänan Jumalat, et ta mulle kirikus südame lahti tegi teid aitama."

Kes Jehoomat nõuawad, neil ei puudu ühtegi head.

51. Sinnu tarkus.

Kui sa tahad ilma peal
Nõomu päiwi näha,
Siis kui linnud taewa all
Wõta ikka teha:
Mureta need laulawad,
Hüppawad wast wõidu,
Otsa peal siis magawad,
Kunni tundwad koitu.

Ilma kadepueta
Üks teist armastawad,
Rahul nemad sellega,
Mis just roats saawad.
Ei neist ütski murega
Korja wara aita;
Siiski saawad waewata
Dma pead toita.

Paistab päew, siis tulewad
Maru naad ei karju;
Tõuseb torm, küll leiawad
Drus head warju.
Lauldes kiitwad Jumalat,
Kes neil' katab lauda,
Lauldes wiimaks lähewad
Rahul oma hauda.

Kui sa tahad ilma peal
Nõomu päiwi näha,
Siis kui linnud taewa all
Wõta ikka teha!
Ega taewa-isa neid
Kallimaks meist peal!
Kiida teda rõõmsaste:
Ta on wäga hea.

52. Dunad.

Jüri nägi aknast, et naabri rohuajas mitu kena punast õuna maas oli. Ta puges aja august läbi rohuaeda ja toppis kõik kuue ja püksi taskud õunu täis. Aga korraga tuli naaber, witsakimp käes, wärawast sisse aeda. Näiid Jüril oli kitsas kää, ta jooksis nii rutt, kui jalad andsid, augu juure ja pidi naabri witsa eest ärapõgenema. Aga kust wõtta? Taskud olid temal õunte läbi nõnda paisunud, et weike kelm enam auku ei mahtunud, waid kinni jäi. Nõnda sai naaber teda kätte, wõttis õunad puhast ta käest ära ja wõttis siis weel witsaga temalt püksi mõõtu. „Pane tähele!“ ütles naaber:

„Need õunad, mis sa warastanud,
On isegi sind kimbutanud,
Naad panid kinni tee su eest,
Et sa ei peasend witsa käest.

53. Rebane ja wiinamarjad.

Rebafel oli nälg, ta leidis ühe wiinapuu, mis ülewal otsas marju täis oli. Rebane luusis tüki aega puu ümber ja püüdis igal wiisil marju kätte saada, aga ei saand? Suba linnud hakkasid tema tühja waewa naerma. Siis rebane, kes nende hirwitamist kartis, wenitas molke ja ütles „Pstüü! marjad on weel üsna toored ja hapud, mina neid ei tahagi.“

54. Wana Sultan.

Dalupojal oli üks truuw koer, Sultan nimi. Aga see oli wanaks läinud ja hambad olid temal nürid suus. Üks kord oli mees oma naesega õues ja ütles: „Wana Sultani lasen ma homme maha, temast ei saa enam koera.“ Naefel oli hale meel, ta ütles: „Koer on meid nii kaua truuwiste teeninud, eks temale siis kuluks armuleiba anda?“ „Mis sa räägid,“ ütles mees, „kas sa oled rumal? Hambaid ei ole temal enam suus, wargad ei karda teda sugugi, on tema meid teeninud, siis on tema ka see eest igapäew hea kõhu täie saanud; nüüd pole enam teenistust, ei ole ka leiba.“ Koer oli ligidal maganud ja pere rahwa juttu kuulnud. Tema kõhkus wäga ära, et homme tema wiimne elu päew pidi olema. Metsas oli Sultanil üks hea sõbr ja pool-sugulane, hunt; seda tema läks õhtu waatama ja rääkis temale kõik oma häda üles. „Ära karda,“ ütles hunt, „juba mull on hea nõu walmis arwatud. Homme wara lähed sinu pere-meese naese ja weikese lapsesega heinamaale. Lapse panewad nemad ifka, senni kui nemad ise tööl on, põõsa warju maha, heida sina tema kõrwa pittkali, kui tahaksid teda hoida. Siis mina kargan äkitselt metsast teie peale, wõtan lapse maast ja jooksen temaga tuhat nelja metsa poole. Sina kui nool lase mu järele, kui tahaksid sa lapse mu käest ärawõtta. Mina pillan teda siis maha ja sina wiid wanemate kätte tagasi. Nemad jääwad uskuma, et sina nende lapse oled peastnud, ja ei tee sulle õige wiist midagi kurja, waid soowivad sulle armu leiba.“

See nõu oli koera meele pärast, ja nõnda, kuidas nemad seda olid kokku rääkinud, sündis ka kõik teisel hommitul. Dalupoeg kirjendas kui meeletu, kui ta hundi nägi lapsesega metsa poole jookswat ja naene ringutas käsi. Aga sai wana Sultan lapse terwelt tagasi toonud, oli mõlematel hea meel,

nemad silitasid koera pead ja ütlesid: „Ei meie sulle kurja tee, ja pead armuleiba saama elu otsani. Mees ütles naese vastu: „Mine ruttu koju ja keeda Sultanile pudru, tema wanad hambad ei falli muud, ja mina kingin temale oma peapadja magamise asemeks.“ Seft ajast saadik olid Sultanil paremad kui päewad. Hunt tuli teda waatama ja temal oli hea meel, et nende nõu nii heaste oli korda läinud. „Kuule, wana wend,“ ütles hunt, „ega sina ommeti selle pärast suurt kisa hakkasid tõstma, kui mina sinu peremehe käest mõne lihawa lamba ära wiin. Tänamu on väga raske pidu, ja ei mõista, kuidas pead läbi ajama.“ Sultan ütles: „Ära tee seda mitte, mina pean peremehe poolt seisma ja ei wõi seda koguni lubada.“ Aga hunt arwas: „Pole wiga, see oli temal muidu nali!“ ja tuli õõse lammast ärawiima. Aga Sultan oli juba peremehele kõik teada annud, see wahtis hunti küüne wärawas ja suges teda mehe moodi. Hunt kargas hulgudes ära ja karjus weel wihaga koera poole: „Dot', oot', sina risu, ei ma seda sulle kingi!“ Teisel päewal läkitas hunt metssega koera juure ja kutsus teda metsja, et nemad seal oma asja hammas- tega pidid seletama. Koeral ei olnud muud abi ligi wõtta kui wana kolmejalgne kassi niru. Kui nemad kahekesi metsa poole tõttasid, lõngas kass ikka tema kõrwas: Pool kolmat ja pool kolmat! ja saba seisus temal walu pärast püsti. Hunt oli seaga juba ootamas. Kui nemad oma wihamehed nägid tulewat, arwasid nemad, et neil mõök pidi kaasas olema, seft et nemad kassil saba mõögaks pidasid, ja kui kass ikka lõngates tuli, näitas see nende meelest, kui nopiks ta ühtepuhku kiwa maast, et ta neid nendega pidi loopima. Selle pärast läksid mõlemad nii araks, et siga põõsa warju puges ja hunt ennast puu taha ärapeitis. Koer ja kass panid imeks, et nende wastasid ei olnud näha. Aga siga ei saanud rutuga oma kõrwu põõsasse ärapeita, need paistsid wälja ja wärisesid ta peas. Kui kass ümberringi waadates neid tähele pani, mõtles tema, et see üks hiir pidi olema, kargas äkitselt nende peale ja hammustas kängeste. Siis siga hirmsaste raugates tõusis üles, heitis jooksu ja karjus: „Waata, seal puu taga on päris süüdlane!“ Koer ja kass waatasid ja nägid hunti. Sell olid filmad nii häbi täis oma argduse pärast, et ta koeraga pidi äraleppima.

55. Hobune ja piits.

Kord seisis kõrtsi reie all
 Teemehe hobu põhu peal.
 See hakkas piitsa haugutama
 Ja hirnu keeli hurjutama:
 „Sa peakoer, kas hulluks läksid,
 Et sa mind tee peal nõnda peksid?
 Mu selga parkisid, et aga
 Seal laiad were weermed taga.
 Kas selged maateelt mõistad kaa:
 Et püsti piitsa raibe sa?“
 Piits kostis: „Pea sina suud!
 Sull liikmed terwed, kõwad luud.

„Ets sa wõi jooksta? Ära roni
 Sa mööda teed kui wana kroni!
 Teed sina seda, öie julge,
 Ei ma siis puudu sinu külge.“
 „Dõ otja arwas hobune
 Kõit asja hästi järele,
 Ja teisel päewal jalgu loopis
 Nii, et see oli ime hoopis.
 Ta läks mäest alla ja mäest üles,
 Kui oleksid tall tiivad külles.
 Ei piits ta nahka enam sõbnd,
 Waid seltsiks aga tatti lõbnd.

56. Maja-hiir ja põld-hiir.

Üks maja-hiir, mis linnas uhkes majas elas, läks maale
 ennast natukest lahutama ja juhtus põld-hiirega kokku.
 See wõttis oma kaimukele auufaste wastu, muidugi jõudu
 mööda, pani temale wiljateri ja pähkliid ette. Teine sõi
 pifut ja ütles siis; „Oh sina waene loomuke oma elamisega!
 Tule minuga linna, küll sa siis näha saad, kui suureste
 meiefugune oma pead wõib toita, kõige paremad road, lõõ
 aga himu täis.“ Põld-hiir kuulis teise nõuu ja läks temaga
 linna uhke majasse elama. Kahekefi läksid nemad sahwrisse,
 kus arutu palju leiba, juustu, sea raswa, worstisid, wõid ja
 muud lõõmakraami oli. Maja-hiir ütles: „Näed sa nüüd!
 lõõ ja ole rõõmus, leda rooga on meil igapäew küll.“
 Kui ta weel oli rääkimas, kolises lukk, kokk pistis wõtme
 sisse. Hiired kokkufid ja piftsid jookku. Maja-hiir leidis
 oma augu warli, aga põld-hiir jookkis hirmuga linna ja tenna
 ja ime oli, et weel koka käest peafis. Sai kokk ärälainud,
 ütles maja-hiir: „Nüüd pole enam midagi karta, mingem
 tagafi ja lõõgem endid täis!“ Põld-hiir kostis: „Mis sull
 wiga on kiita, sa leidsid oma augu, aga mina pidin hirmu
 pärast üsna surema. Kuule, mis mõtted minul on. Jää
 sina peale rikkaks maja-hiireks, lõõ peale worsti ja raswa,
 mina jaan kehwaaks põld-hiireks ja lepin oma wiljateradega.
 Sull peab ühtepuhku hirmu olema koka, kasfide ja lõõku
 pärast, ma wõin oma põllu augu sees rahuga elada.

57. Suur pärna puu.

Peetre maja ukse ees seisid kena pärna puu. Sumel tema õitses väga kenaste, linnud hüppasid mööda ukse ja ajasid oma tralli, mesilased sirisid tuhande kaupa ta õite ümber ja imesid nende seeft magusat vedelat. Peetre poeg Herm, kes naabri lastega ikka puu warjus mängis, ütles isa wastu: „Taat, see wõis üks hea mees olla, kes selle puu on istutanud.“ Isa wastas: „Seda meest ei ole enam elus, sest see pärna-puu on ikka rohkesti peale saja aasta wana, aga et ta üks hoolas, auus inimene on olnud, seda tunnukse weel tänapäew selgeste: ta ei ole mitte ükski seda pärna puud istutanud, waid enamiste kõik wilja-puud rohu ajas on tema istutatud. Sa näed nüüd ise, et puu mitte ükski sellele rõõmuks ja kasuks ei ole, kes teda istutab, waid kaa neile, kes pärast teda elawad, pitka aja peale. Kes puud istutab ja tema eest hoolt kannab, see teeb head, aga kes puud meelega rikub ehk teemale kahju teeb, see teeb suurt ülekohtu ja ei jää kaa nuhtlemata.“

Herm hakkas isa käest kinni ja ütles: „Taat, ei mina seda tee, ma ei taha ilmaski puud rikkuda ega koorida, kuidas wallatumad karjalapsed teewad; mina tahan ennemine puud istutada ja nende eest hoolt kanda, et õige palju ilusaid puud oleks, kelle warjus inimesed rõõmsad olla ja wärsind teekäijad puhata wõiwad: Eks see ole kaa Jumala tahtmine?“

58. Jeesus, laste sõbr.

Jeesus, lapsed wõtsid üles
Ja neid kandsid oma süles,
Käte peal neid kiigutasid,
Heldel meelel õnnistasid.

Laste sõbr, et nüüd su pale
Pole näha küll on hale;
Aga eks sull meel see-sama
Ikka alles õnnistama?

Moorukesed lapsukesed,
Need on sulle armukesed,
Need su meelest pole halwad,
Nagu karjane neid walmwad.

Sull on rõõm, kui head teeme,
Wallatusest taganeme.
Oh kes nõudma siis ei peaks
Sulle olla meelegaats.

Lapsed wõtkem armastada
Jeesusest ja wagats saada!
Wõtke, siis ta peab muret,
Wiib sind taewasse, kui sured.

59. Armastufe kiitus.

1. Kui ma inimeste ja inglite keeltega räägiklin, aga mull ei oleks armastuft, liis oleklin mina wakk, mis kumileb ja kelluke, mis helileb.

2. Ja kui ma wõiklin prohwetil wiilil rääkida ja teaklin kõik lala-asjad ja kõik tundmise, ja kui mull oleks kõik ulk, nõnda et ma wõiklin mägelid afemelt äratõsta, — aga mull poleks armastuft, liis ei oleks minulst ühtegi.

3. Ja kui ma kõik oma wara ärajagaklin, ja kui ma oma ihu annaklin ära põletada, ja mull ei oleks armastuft, liis ei oleks minul left ühtegi kasu. 1. Korint. r. 13, 1—3.

60. Hommifu laul.

Kui hästi sain ma magada,
Kui rõõmsasti nüüd ärgata.
Ma tänan, armas Jumal sind,
Et õhse oled kaitstud mind.
Nüüd päewa ajal ole kaa
Mu juures oma armuga.

61. Õhtu laul.

Wäsin olen, magama
Lahan heita rahuga,
Issa, armu filmaga
Minu und jää walwama.
Olen täna paha teind,
Olen õhitee peal läind,
Seesutese weri teeb,
Et see wõlg kaa maha jääb.

Nutjad filmad kuiwata,
Haige süda paranda,
Wäestest lastest igal pool
Olgu sinul isa hool!
Minu armsaid omaksid,
Issa, ema, wennaksid
Kaitse armuist alati,
Wanu, noori, ühtlasi.

62. Karu.

Ühes metsas olid inimesed ühe karu näinud. Hans ja Peeter, mõlemad noored mehed, pidasid nõuu metsa minna ja karu äratuua.

Mõned päewad käisid nemad risti ja põigiti mööda metsa, aga ei saanud karu näha. Oli õhtu kää, jäid nemad

ühe kõrtsi metsa ääres õõ majale, sõid ja jõid priskeste ja ütlefid kõrtsmiku wastu: „Kannatage aga maksuga, külap karu maksab kõik oma nahaga.“

Kui nemad ükskord jälle mööda metsa olid liusimas, tuli järsku karu hirmsa jorinaga nende peale. Hans lastis püssiga, aga kuul läks karust mööda, noore mehe käsi oli hirnu pärast wärisenud. Tema ronis ruttu puu otsa. Beetri püss ei wõtnud tuld, tema heitis pitkali maha, pidas hinge finni ja tegi ennast furnu olewat. Karu tuli tema juure, nuusutas tema kallal peast hakates ja kui tema hinge õhku ei tunnud, läks tema ära.

Kui Hans puu otsast maha tuli, küsis tema pilgates Beetre käest: „Ütle ommeti, mis salaasja sõistab karu sinu kõrwa?“ „Mis ta muud ütles,“ kostis Beeter, „kui et see halbi töö olla, karu nahka enne äramüüa kui karu ise kää on.“

63. Ma ei taha waletada.

Ühe poisile oli keegi weikese kirwe kinkinud. Poisil oli selle üle hea meel, ta jahtis ja raius kirwega, kus ta aga mahti sai, ja mõni kord juhtusid kirwe hoobid kaa sinna, kuhu need ei sündinud. Üks kord tuli pois, kirwes käes, rohuaeda, mõtles: Ma heidan tubliks puu raiujaks, hakkas peale ja raius isa kõige kallima kirsi puu maha. Teisel päewal tuleb isa aeda ja näeb, et tema kena puu on koeruse pärast maha raiutud. Ta sai väga pahaseks ja hüüdis: „Kes seda on teinud, see ei pea mitte mu käest peasema!“ Ükski ei teadnud süüalust nimetada, muud kui üks ainus teadis küll, see oli pois ise, kes parajaste põõsa warjus seis, kui isa nõnda ähwardas. Tema mõtles: „Paha lugu küll, aga mis ma teen? Kui jätaffin tunnistamata, siis see mull oleks wale ja waletada ma ei taha.“ Ta astus siis usinaste isa ette: „Isa, mina olen süüalune, ma olen puu maha raiunud, see oli mull väga rumal temp!“ Isa waatas poja otsa, küll oli tema nägu weel tõsine, aga pahandus oli sealt kadunud, ta andis pojale süü andeks.

See weike pois elas Ameerika maal ja temast on pärast üks väga auus mees saanud ja pealegi üks kuulus kindral, tema ei ole elades mitte waletanud. Tema nimi on Georg Washington.

64. Koljat ja Taawet.

Pitt Koljat oli wanaste
Üks mehe mürafas!
Tall tübar oli tutiga
Just nagu tatifas.
Ta oli üsna uhkust täis,
Ja ise rumalam kui weis.

Pitt habe kõltus tema suust,
Mis kõiti hirmutas,
Ta näu poolest näitas just
Kui päris mõrtsukas.
Ta mödga nuti, üks imetütt,
Kui lõnga poom see oli pitt.

Ta fondid olid jämedad
Kui mõne tätu luu,
Ja hooplema ja prassima
Tall osavam kui suu.
Kes juhtus kofu temaga,
Ei peasend ilma tülitä.

Ta Iisraeli igapäew
Nii tuli pillkama:
„Kas on teil meest?“ Kes usaldab
Mu wastu hakata?
„Ta tulgu nagu kufita
Ma tahan teida rabada!“

Siis lamba karjast tuligi
Üks noorukene mees,
Tall kepikene oli käes
Ja kiwid pauna sees.
Ta ütles: „Hoopele peale ja,
Jehooma nimel tulen ma.“

Ta wistas kiwi linguga
Ja ostas pähä nii,
Et Koljat nagu tapahärg
Lõi maha mauli.
Siis Taawet raius rahuga
Ta pea otsast mödga.

Ei aita uhke tübar peas,
Kui pole tarkust sees,
Ei saand kaa kasu laiaast suust
See härja moodi mees.
Waat, weike mees wõib näidata,
Müll wiisil tuleb sõdida.

65. Hiir ja lõukoer.

Lõukoer magas omas koopas. Mitu hiirt olid tema ligi
lusti pidamas. Üks neist ronis kiwi otsa, mis lõukoera kohal
oli, jalg libises ja ta kukkus lõukoera kaela. See ärkas üles
ja tabas kápaga kurjategija kinni. Hiir paluma: „Suur
kuningas, halasta mu waele loomikese peale. Juhtus mulle
üsna kogemata, et ma su peale pidin kukkuma. Mis kasu
sulle oleks sest, kui sa mind tapaksid? Jäta mind elusse, ma
luban sulle õige wist selle eest head teha.“

„Jookse peale!“ ütles helde lõukoer ja laskis hiire lahti,
„mis head sina tühine tahad lõukoerale teha?“ Lõukoer jäi
hiire lubamist naerma. Natukese aega pärast seda jooksis
see sama hiireke mööda metsa ja otsis pähkliid. Siis ta kor-
raga kuulis lõukoera haledat hulgumist. „Sell wõib wist
kifas kää olla,“ mõtles hiir ja hakkas kifa poole minema.

Ta leidis lõukoera ühe tugewa võrgu sees, mis kütt mets lindude jaoks sinna oli pannud, kinni olewat. Kõwad paelad olid nii targu seatud, et lõukoer ei hammaste ega küüntega neist jagu ei saand.

„Dota natuke, sõbr,“ ütles hiir, „küll meie sellega korda saame.“ Ta tuli ja raius hammastega paelad katki, mis lõukoera esimesi jalgu kinni pidasid. Olid need lahti, jai lõukoer ise ennast aidata. Nõnda peastis weike hiireke suure lõukoera furma käest.

66. Koer ja warblane.

Peremehel oli hea karjakoer, aga koeral ei olnud head peremeest. Ta nõudis palju tööd, aga andis vähe süüa, nõnda et wafel loomal kõht alati tühi oli. Koer mõtles wiimaks, kas ma pean nälga surema, paremine lähen ära teises kohas õnne katsuma, ja läks. Jooksis teed mööda, kõrwad londis, nukra meelega ja tühja kõhuga, ei teadnud, kuhu minna, kust kõhutäie kätte saada.

Siis juhtus warblane tema wasta tulema, teretas ja küsis peenikese healega: „Kulla krantfi wennikene, miks lu nägu wihma karwa, miks lu filmad wefikarwa?“ Koer wastas: „Nälg kipub kallale, hulgun nõnda tühja kõhuga,“ ja rääkis warblasele kõik oma häda üles. „Ole rahul, kulla wend,“ ütles warblane, „tule minuga linna, külap saame abi;“ lendas eele, koer ladus taga järele ja nõnda said mõlemad linna. Laskid warfi lihapoodi, warblane ütles: „Oota natuke, ma annan sulle liha,“ lendas poe laua peale ja senni kui lihuniku sell kõõgitüdrukuga juttu ajas, tõmbas lihatüki laua pealt plärtsti maha, koer wõttis maast, pani ruttu nahka ja mõlemad panid lippama. „Kas sull kõht juba täis?“ küsis warblane. Koer wastas: „Lihast saaks küll, aga mina ei ole täna weel leiwa raafukest fuhu saanud.“ Said kahekefi saiakangi, wanad saiamutred käratselid ja tülitsefid ifekeskis, ei pannud tähele, kuidas warblane warga nokaga timplaiu ja prantslaiu leti pealt maha ajas koera neelda. Warblane küsis: „Saab sest?“ Koer wastu: „Saia himu oleks küll läinud, aga sünniks ikka kaa wedelat peale rüübata.“ Laskid edasi, jõudsid

maja juure, köögi uks laiali lahti. Warblane waatas akna pealt fiske, leeme waagen laua peal, inimese hinge polnud köögis, ütles: „Lähme fiske leent katfuma.“ Koer laua peale, hakkas lakkuma: „Külap kõlbab, külap kõlbab!“ warblane ütles: „Sõge, miks ei kõlba, hea herne leem.“ Sai koer waagna põhja puhtaks lakkunud, läkfid mõlemad minema. Warblane küfis: „Kas full kõht nüüd täis?“ Koer kostab: „Oi jah, kõht nagu trumm üles paifunud, tahab üsna lõhkeda, lähme maale, wäfind keha lahutama,“ ja läkfid. Päike paistis palawaste, koer wäfis ära, ütles lõbrale: „Uni tikub peale, küll ma heidakfin hea meelega natukeleks ajaks magama.“ Warblane ütles: „Heida peale, ma istun fenni puu okfa peale ja katfun oma laulu wiifid läbi, kas kõik weel selgeste meeles on, ja lauldes tuleb sulle kaa uni magufamine.“ Koer heitis kefk teed pitkali ja uinus raskest magama.

Siis tuli kõrtsmik wankriga linnast, täis wiina ankur peal ja lõitis juft selle roopa fees, kus koer magas, ta ei tahtnud kõrwale lõita, ega koer ärganud kaa üles. Warblane lõppes filmapilk laulmast, läukfus: „Mees, lõida kõrwale, muidu saame teine teifega tülisfe.“ Kõrtsmik naeris: „Kuula imet, ennäe meest!“ plakfutas piitfaga ja lõitis koera furnuks. Warblane kifendas: „Oot, oot, mees, seda sa pead maksma!“ Kõrtsmik naeris: „Taga paremine!“ lõitis edafi, jäi wäfind peaga tukkuma. Warblane lipsti ankru prundi kallale, nokkis ja tõmbas, wiimaks prunt wäljas, wiin jookfeb forinal wankrist maha, puhas porisfe. Kui kõrtsmik forinat kuuldes üles ärkas, oli ankur juba tühi; mees kirus ja wandus, warblane hirwitas puu otfast: Häästi, häästi, paras, paras, näed sa nüüd, näed sa nüüd!

Nõnda laid kolm oma palga kätte, mis neile ära-kulus: koer selle eeft, et tema nii täitmata oli ja warguft wastu wõttis, kõrtsmik selle eeft, et tema nii halastamata oli, ja wiin selle eeft, et tema mõne mehe maha wõtab ja tema elu ärafittab. Neljas, waras warblane, jäi see kord ilma palgata, aga eks temap see olnud, keda üks päewa kaks päraft seda Küti Mihkel püsfiga maha laskis, kui ta oma warga feltfiga parajaste Mihkle hernid oli nofimas?

67. Lapse palve.

Maret, waene leff naene, ütles ühel hommikul oma wiie mäetima lapse wastu: „Armsad lapsed, minu nõu on otšas, täna hommiku peate kõik söömata jääma, mull pole leiba raafukest kodu, ei jahu, ega üht munagi. Ma pean teie kallal nii palju waewa nägema, et ma ei saagi aega öiete raha teenida. Paluge Jumalat, et tema meid wõtaks aidata; tema on rikas ja wägew ja käsib ise: „Süüa mind appi ahastuse päewal, siis tahan ma sind seft wälja kiskuda.“

Weike Kristjan, üheksa aastane pois, pidi siis tühja kõhuga kooli minema ja oli wäga kurb. Kirikust mööda minnes leidis tema ukses lahti olewat, läks fiske, heitis altari ette põlwili maha ja seft et ta kedagi ei näinud kirikus olewat, hakkas tema suure healega paluma: „Armas taewane Jsa, meil lastel pole midagi süüa. Emal ei ole leiba, ei jahu, ega üht munagi; anna meile midagi süüa, et meie nälga ei sure. Dule meid appi! Sa oled rikas ja wägew, sa jõuad küll meid aidata. Sa oled seda kaa ise lubanud, sa pead siis ju ikka minu palwet kuulma.“

Nõnda palus Kristjan lapse meelega ja läks siis kooli. Kui lõunaks koju tuli, nägi tema laua peal suure leiba pätsi, koti täie jahu ja korni täie mune seiswat. „Jumal olgu tänatud,“ hüüdis tema rõõmuga, „tema on muu palwet kuulnud. Ütle ommeti, eit, kas ingel seda kõik on afnast läbi seia toonud? Mis nägu temal oli kaa?“ „Ei mitte,“ kostis ema, „aga ikka Jumal on sinu palwet kuulda wõtnud. Kui fina altari ees palusid, oli mõisa praua just altari kõrwas koori peal palwet lugemas. Sa ei wõinud teda näha, aga tema nägi sind ja kuulis sinu palwet. Tema on meile selle waranduse kinkinud. Tema oligi ingel, kelle läbi Jumal meid tahtis aidata. Lapsed olge rõõmsad ja tänage nüüd Jumalat südamest tema abi eest ja ärge unustage ilmaški salmikest, mis ma teile olen õpetanud wiimati:

Sa pead Jsa ustma,	Ei aita liiad mured,
Siis täsi häästi läib,	Ei maksja kurbdusti;
Ja tema peale lootma,	Sest Jumal tahab palwid
Su tbb siis korda lääb.	Siis aitab heldeste.

68. Muri mõistab kohut.

Mullitas ja wafitas
Läksid riidu: „Kuule, minul
Enam tarkust on kui sinul!“
Nõnda kumbki kisas.

Ei naad naljalt torda saa,
Kumbki enna si kiitma kuri.
Wiimaks wana Karja-Muri
Bidi wahet tegema.

Muri magas päewa läe,
Nemad teda äratawad,
Oma tüli kuulutawad:
„Kummal õigus diete!“
Kõrwad kikas kuulewad,
Muri pisut pead tõstab,
Ja siis hurisedes kostab:
„Ühed tormid mõlemad.“

69. Imelik teekäimine.

Üks mees sõitis wana hobuse seljas laadalt koju, poeg jooksis jala kõrwas. Tuleb laadaline wastu, ütleb: „Ennäe imet, wanamees istub hobuse seljas, wäeti laps peab kõrwas jooksuma! Eks sull ole tugewamad jalad kui temal? Wõi, häbi!“ Mees tuli hobuse seljast maha, paneb poja peale. Teine laadaline tuleb, hurjutab poega: „Tõhoo! Kas sina tatt-nina pead sõitma ja wana isa peab jala jooksuma, eks sull ole nooremad jalad?“ Siis mees istus poja taha hobuse selga ja nõnda läksid mõlemad tüki maad edasi. Tulewad jälle laadalised, hakkawad suure healega kisasama: „Kas näete hullu! Kaks meest wäetima looma seljas. Repp kulaks ära teid hobuse selja murdjaid maha pühkima!“ Mõlemad tulid usinaste maha ja läksid natukesse aega hobuse kõrwas jala edasi, kunni teine tropp laadaliisi wastu tuli ja need hakkasid hirwitama: „Kas teie kolmekesi ei ole ühed narrilased! Eks ole küll, kui kaks jala käiwad, miks siis teine ei lähe hobuse selga?“ Siis sidusid mõlemad hobuse esimesed ja tagumised jalad kõitega kinni, pistsid tugewa ridwa jalgade wahelt läbi ja kandsid hoost õlade peal.

See wõib wiimaks sest tulla, kui sa kõikide inimeste meele pärast tahad teha.

70. Koer ja wares.

Koer: „Wares, kelm, tuline waras sa!
Kus sa lähed mu liha tüliga?“
Wares: „Krant, miks sull süda nii tige sees?
Kas tead, ma olen kohtumes?
Ma pean wargaid kimbutama,
Neilt warastud asju kätte saama.“

See oli wareksel wißt wale,
 Ta tegi nalja kutsikale;
 Aga koer ei läinud kaa kaebama,
 Ma arwan, et seda ei julenud ta.
 Siis oleks ju tulnud walge ette,
 Kust lihatüft sai ta enese kätte.

71. Tamme tõru ja kõrwiß.

Targa talu Tõnu oli enese armates esimene tark mees, ta mõistis kõik paremine kui muud, ja mõnikord tema leidis koguni Jumala tööst palju laita. See oli sügisel sooja päewal, kui tema ükskord tammikust läbi läks ja tema filmad juhtusid tamme otsta peale, kus tõrud külles olid. „Eks ma üttele,“ nurises tema, „eks see olegi üsna pöörane asi, et suur, tore tamme puu neid tühje tõrukese kaswatab, aga kenad suured kõrwißjad peawad maas wedelema. Ma oleksin kõrwißjad pannud tamme puu otsta kaswama, see oleks kaa asi olnud.“

Päewa palawus oli mehe wäsitanud, tema heitis tamme puu warju maha ja uinus magama. Sell ajal tõusis korraga kange tuul ja hakkas puid raputama, et tõrud ülewalt nagu rahe maha tulid. Üks neist lõi suure waluga magaja mehe nina otsta. Ta kargas püsti ja katsus käega nina, üsna weri wäljas.

Mees wõtis pahategija tõru maast üles, ta peale wadates tulid endised rumalad mõtted tema meele ja filmad said häbi täis. Tõnu ohkas: „Oh ma jöle oma tarkusega, et ma Jumala tööd läksin laitma, mis oleks minust saanud, kui tamm kõrwißsaid kaswataks? Puruks peksetud peaga oleksin nüüd puu all maas ja elu poleks enam lootagi. Küll Jumal kõik on häästi teinud.“ Tõnu pistis tõru mälestuseks tasku. Pista fina, laps, see lugu mälestuseks päha, et, kui sulle peaks himu tulema Jumala tööd laita, ja warsti teaksid, mis sa sest pead arwama.

72. Truuwus.

Wanal ajal käskis üks pagana kuningas ühe waga piiskopi enese ette tuua ja käis wägile tema peale, et ta

oma ufu pidi äraalgama ja ebajumalatele ohwrit wiima. Piiskop ütles: „Suur kuningas, feda mina ei tee!“

Kuningas hakkas wihaga ähwardama: „Eks sa tea et mull meelewald on lind ärahukata? Üks ainus lõna minu poolt, ja su elu ots on käe.“ „Küll tean,“ kostis piiskop, „aga anna mulle enne weel luba sulle ühe tähenduse lõna ette panna. Üks sinu kõige ustawam teener on sinu waenlaste kätte lattunud. Need meelitawad teda, et ta sinu peab ärataganema ja lind neile äraandma. Aga sinu teener hoiab kindlaste sinu poole. Siis waenlased kukuwad ta peale, teutawad teda, kifuwad tema riided seljast ära ja laadawad teda paljalt minema. Ütle kuningas, kui tema nõnda teutatud sinu juure tuleb, kas sina siis ei ehitaks teda oma kõige kallima riietega, kas sa ei tafuks temale teutufe eest auu?“

Kuningas kostis: „Hea küll! Aga kuidas see puudub meie asja?“ Piiskop wastas: „Waata, sa wõid küll minu käest liha kuube riifuda, aga ma teenin üht Islandat, kes mulle uufi, paremaid riidid wõib afemele anda. Kuidas ma siis paljalt kuuest enam pean hoolima kui truuwufest.“

Kuningas ütles: „Mine peale, minu päraft pead sa elama.“

73. Rewade.

Mets ja maa on lumest paljad,
Leige tuul neid kosutab,
Wäljad, luhad jälle haljad,
Kõik maailm nüüd rõõmustab.

Tihimaks läab puude wari,
Lillekesed õitsewad.
Liblikad ja linnu kari
Wõõda õist lendawad.

Lõukesed lõbbwad tralli,
Metja linnud laulawad,
Lapsed lastiwad kukerpalli,
Mängiwad ja hoiskawad.

Kõik on rõõmus, ei ma tohi
Siis weel mures leinata,
Rewade on mõnus rohi
Muret äraajama.

74. Muus päiline.

Üks würst tahtis oma meelt lahutada, astus hobuse selga ja sõitis linna wärawast wälja maale. Maantee ääres pani tema üht põllumeeset tähele, kes parajaste oli kändmas ja töö juures rõõmfaste laulis. Würst pidas hobuse finni

ja hakkas mehega juttu ajama. Ta sai teada, et see põld ei olla koguni mehe oma, tema olla aga teise päiline ja saada tema käest 45 kopikat päewa palka. Würst, kes muidugi palju enam raha iga päew oma elamise peale kulutas, ei saanud jala-pealt äraarvatud, kuidas inimene igapäew palja 45 kopikaga wõib läbi ajada ja seal juures weel nii rõõmus olla. Ta ütles seda mehele. See naeris. „Mis teie arwate, auus herra?“ ütles tema, „ega mina kõik seda raha enese jaoks üksi ei wõi kulutada. Ma pean kolmandama osaga läbi-ajama, teise kolmandama osaga tasun ma oma wõlad ära, viimise kolmandama osa panen ma intressi peale tagawaraks. See jutt näitas würsti meelest weel weidram olewat, ta küsis kuidas see wõib olla? Päiline wastas: „Kannatage, ma seletan. Ma toidan oma käte waewaga oma elatand wanemaid, kes enam ei suuda tööd teha ega omale leiba teenida, ja oma lapsi, kes alles töötegemist peawad õppima. Teiste kätte tasun mina kõik head, mis nemad minule lapse põlwes on teinud, see on minu wõla maksmine, ja teistest ma loodan, et nemad mind wana ea sees maha ei jäta, see on minu tagawara. See seletus oli wäga würsti meele pärast, ta muretses auusa mehe ja tema laste eest, ja surija wanemate õnnistus sai, kui ta ise oli wanaks saanud, täieste mehe kätte.

75. Lõut.

Mart läks ööse mõisa aeda õunu warastama, kaks kotti olid selle jaoks kaapas. Said kotid täis, pidi tema esite teise koju wiima. Kui tema just kotiga mööda kivi-aeda läks, lõi mõisa kell 12. Tuul kohises nii koledate puu okstes, et Mardi süda lõi kartma. Aga weel suuremaks tõusis tema hirm, kui tema filmad kõrwale juhtusid. Ennää, must mees käib tema kõrwas ja kannab teist kotti. Mart kiljatas, pillas oma koti maha ja heitis jooksu nii ruttu, kui jalad teda kandsid. Must mees pillas oma koti kaa maha ja nagu nool Mardi järele. Aga nurgas, kus Mart üle aja ronis, kadus must mees tema filmist.

Teisel hommikul rääkis Mart kõigile oma öösest wiirastust, aga sest ta ei rääkinud midagi, et ta oli wargil käinud. Aga juba sell samal päewal kutsuti Mart kohtu ette ja kohtu

wanem ütles: „Sa oled täna õõse mõisa ajas käinud õunu warastamas, kotid, kus su isa nimi peal on, on find ülesannud. Selle eest pead sa puuri minema ja oma nuhtlust saama. Aga must tont, keda sa oled näinud, ei ole keegi muu kui sinu enese wari, mis sa lubjatud müüri peal näha said, kui kuu kellu 12 tõusis.

Kes kurja tee peal on, ju keda lehe kohin hirmutab ja ta enese wari paneb kookuma. Tee head, siis ei ole sulle tarwis midagi kartta.

76. Kolm rööwlit.

Kolm rööwlit kargasid metlas ühe kaup-mehe kallale, taplid teda ära ja suur hulk raha ja muu kallis warandus jäi nende kätte. Nemad wiilid kõik oma koopasse ja kõige noorem pidi siis linna minema toiduse asju oltma.

Sai tema äraläinud, pidafid teised kahekefi nõuu: „Miks see warandus pead kolme jakku minema? Wõttem kätte, tapkem teda ära, kui ta tagasi tuleb, siis tema jagu jääb meie kasuks.“

Noor rööwel mõtles tee peal: „Küll ma oleklin õnnega kous, kui kõik see warandus mulle saaks. Ma annan oma kahe seltlimehele surma-rohtu juua, siis jääb saak puhas minu kätte.“ Sai tema oma kaubaga korda, legas ta surma-rohtu wiina sekka ja läks tagasi. Teised kargasid warfi tema peale ja löid temale noaga sisse, et ta surnud maha langes. Siis nemad istufid lauda, sõid mis teine oli kaasa toonud ja jõid surma-rohuga legatud wiina. Mõlemad heitfid hirmsa waluga hinge. Kesk waranduste leaft leiti pärast neid surnud olewat.

Nõnda Jumal nuhtleb sagedaste üht kurjategijat teife läbi. --

77. Wiljapead.

Üks talupoeg läks oma weikese pojaga põllule ruffi wilja waatama, kas see pea pidi walmis saama. „Waata, taat,“ ütles rumal laps, „kui uhkeste mõned kõrred oma pead ülespoole tõstavad! Wist nemad on suuremat sugu

ja ülemat seltsi kui teised, kes nende ette alandlikult kummar-
davad. Eks need ikka ole neist alamad?"

Isa murdis kaks wilja-pead otlast ära, näitas neid
pojale ja ütles: „Kumal laps, waata ommeti. See pea,
mis nii uhkete püsti seisib, on üsna tühi, aga teised, mis
alandlikult kummardasid, on täis wilja teri.“

Kui keegi pead liiga püsti ajab, siis ikka ennemine võib
arwata, et see temal tühi on.

78. Sööma palwe.

Üks wana tõsine mees oli pulmas. Kui pulmalised
pidid sööma-lauda maha istuma, pani tema nõnda, kuidas ta
iga päew tegi, käed risti ja luges oma sööma palwet.
Teised, kes ehk nende seltsist olid, kellele, nii kui Luterus
seletab, Jumal igapäewase leiva annab ilma nende palweta,
jättsid palwe lugemata ja hakkasid warsti sööma. Sai wanamees
palwe äralugenud, istus tema kaa lauda maha leiba wõtma.

Üks edew noor inimene tema kõrwas tahtis wana meest
pilgata ja küsis tema käest: „Kuulge, wana papp, teil
kodu wist kõik peawad seda pruuki?“ Wana mees wastas:
„Seda ma küll ei tohi kiita, ülewal toas peawad küll kõik
seda pruuki, aga all laudas on mull üks emis wiie põrsaga,
need ilmasi ei loe palwet, enne kui nemad ninad künasje
pistawad.“

Mehel oli oma otsus kae, kes teab, kas see teda targe-
maks on teinud. Kes palumata lauda istub leiba wõtma,
see on sigadega jagamata.

79. Mis söamehele tarwis on.

Kui sa tahad sõtta minna,
Peab püsis sull olema;
Püsi rohtu tuleb sinna
Sisse panna kuuliga.

Pahemat kätt puusa külles
Peab mõöd sull rippuma;
Siis, kui waenlane on kallal,
Woid ja lasta, raiuda.

Hoost sull tarwis nelja lasta,
Sõbedast kaks kannustit,
Waljaid, et sa jouda wasta,
Siis kui loom teeb wigurid.

Gabet tarwis nina alla,
Mis nii jäme on kui maut;
Muidu sa, kui trumpet hüüab,
Pole muud, kui waene raut.

80. Hõbe tasku kell.

Üks waene noor inimene, Jüri nimi, pidi õõfeks ühte westikise jääma. Tema magamise ase oli suures toas pingi peal. Rest õõfe ärkas tema üles ja kuulis enese ligidal kella tiksumist. Ta waatas ja nägi kuu walgel, et hõbe tasku kell tema kohal seina peal rippus. Warfi tõufis tema südamesse kange himu kella ärawõtta ja siis aknast läbi ärajoosta. Aga heal südames tunnistas wastu: „Sa ei ole üksi, Jumal näeb sind, ära tee pattu!“ Aga himu kella järele läks ifka kangemaks. Siis kargas Jüri maast üles, wõttis akna lahti, hüppas wälja ja heitis jooksu, et ta kurja kiusatuse eest saaks põgeneda. See oli temal hea nõu ja wõit oli pool tema käe. Küll himu kiusas: „Miks sa jätsid maha? Pööra ümber, too kell ära!“ aga süda noomis teda jälle ja tuletas temale püha Jumalat meele, ta andis ennast noomida ja tõttas edasi. Kuu walgus kustus, õõ jäi kott-pinedaks, Jüri eksis teelt kõrwale soo peale. Wiimaks tema leidis ühe künka ja heitis sinna maha wäsimust puhkama. Päewa tõusul sai tema suure käre läbi üles äratatud, ta tegi filmad lahti ja kohkus. Tema oli wõlla all maganud, pea kohal rippus üks waras wõlla külles, suur hull kaarnaid kawatsefid tema keha ümber. Siis tunnistas süda jälle Jüri sees: „Waata, see oleks sinu wiimne ots olnud, kui sa paha ammeti oleksid üleswõtnud.“ Ta kargas püsti, heitis põlwili ja tõutas elu otsani Jumalat alati südames ja filmade ees pidada.

81. Dhtu laul.

Õõ jõuab, kuhu tahad sa,
Mu Jeesuse, weel tõtata?
Üks tallis nõu sull oleks see,
Kui jäätfid õõfeks minule.

Dh kuule, armas Jeesus, mind;
Mu süda nõuab üksi sind,
Sa tead, mull ei ole wiist
Muud magusamat külalist.

Päew on nüüd juba weeremas
Ja pime õõ on tulemas;
Mu walgus, ära jäta sa
Mu südant ilma walgeta.

Dh näita mulle elu teed,
Et mina läbi patu õid
Ei eksiks mitte kõrwale,
Waid õnnelt saaksin taewasse.

Mind surma tunnil awita,
Et saaksin surra rahuga.
Ma ilmasti ei jäta sind,
Mu Jeesus, ära jäta mind.

82. Silm on kuningas.

Üks perenaene oli oma majapidamisega üsna kimbus, ühtepuhku juhtusid temale õnnetused ja tema wara kahanes aast' aastalt üsna filma nähes. Mis muud, kui kuri film pidi süüalune olema. Tema läks tarfa otsima, kes kurja filma kahju pidi arstima. Mõni naljahammas oli teda ühe mehe juure juhatanud, kes ei olnud koguni nende koerte hulgas, kes oma tühja künstiga rumalaid petawad ja nende rumaluse kulu peal elawad. Tema oli auus mees, kes petuse künstist ei teadnud ühtegi. Naene tuli tema juure ja kaebas temale oma häda, kuri film olla tema majapidamise ärateinud, et see ei tahta ilmaski järje peale saada, ehk tema teada midagi abi selle wastu.

Mees, kes nalja armastas ja warfi aru sai, kelleks naene teda pani, kästis teda pisut oodata, läks tuppä ja tuli pea jälle tagasi, weike karbik käes, mis pitsiriga oli kinni pandud. „Seda karbikest,“ ütles ta, „peate teie terve aasta igapäew päewas kolm korda ja ööse kaa kolm korda mööda pere õue ja maja kandma, kööki, keldrisse, lauta, talli, ja iga nurka, külap loud siis paranewad. Nasta pärast tooge karbik jälle minu kätte tagasi.“

Perenaene tänas ja läks rõõmuga koju. Ta lootis kõwaste ime-karbikese peale ja tegi kaa koge mehe sõna järele. Warfi eimesel päewal kui ta karbiga keldrisse läks, tuli temale seal fulane wastu, täis õlle kann käes, mis ta omale kasuks oli püüdnud, ehk liht keeli räägitud, mis ta oli warastanud. Kui perenaene ööse kööki astus, leidis tema tüdrukud muna rooga sööwat, mis nemad enestele salamahti olid walmistanud. Laudas leidis tema weiksed põlwest saadik sita sees seiswat ja hoostel tallis ei olnud lubatud kaerad kää, waid paljad heinad ees, pealegi nemad olid sugemata. Nii tuli igapäew uus wiga walge ette, mis araparandamist kisas. Oli aasta otsas, läks tema karbikese targa juure: „Olge tuhandeks terve hea abi eest, teie karbik on imet teinud, nüüd loud on igapidi paremad. Lubage mulle karbikest weel üheks aastaks, seal on wäga hea rohi sees.“

Mees naeris ja ütles: „Karpi mina küll ei wõi enam teie kätte jätta, aga rohtu, mis sees on, tahan mina teile

anda." Ta wöttis farbi pitserist lahti, ja waata, muud polnud fees, kui weike paberi-leht, mis peale oli kirjutatud:
 Kui majapidamisest tahad kasu näha,
 Siis filmi tarwis häästi lahti teha.

83. Kaljakad küsimised.

- Misfugune tee on tolmuta?
 Misfugune puu on leheta?
 Et's mere tee ole tolmuta?
 Et's kuuse puu ole leheta?
 Misfugune pea on hiufseta?
 Misfugune pukk on sarwita?
 Et's kapsa pea ole hiufseta?
 Et's tõlla pukk ole sarwita?
 Mis nina ei ole tatine?
 Mis filmad ühtegi ei näe?
 Maa nina ei ole tatine,
 Ja nõõla filmad ühti ei näe.
 Misfugune särk pole õmmeldud?
 Misfugune roog pole keedetud?
 Ei ole puu-särk õmmeldud,
 Ei ole pilli-roog keedetud.
 Misfugune jutt ei saa räägitud?
 Misfugune mats ei saa põlatud?
 Ei ikke jutt saa räägitud,
 Ei härja mats saa põlatud.
 Misfugusel saapal ei ole säärt?
 Mis saarel ei ole mere äärt?
 Pilwe saapal ei ole mitte säärt
 Ja saare puul ei ole äärt.
 Misfugune pois's ei tee mitte tõõd?
 Misfugusel päewal ei ole õõd?
 Ei koti pois's tee mitte tõõd,
 Ja wiimsel päewal ei ole õõd.
 Misfugune suu on hambata?
 Misfugusel waimul on ihu kaa?
 Et's koti suu ole hambata?
 Ja mõisa waimul on ihu kaa.

Teine jagu.

Raskemad lugemised.

1. Kõige parem sõbr.

Mull kõige parem sõbr on taewas,
Siin sõbru palju polegi:
Sest selle ilma tühjas waewas
Üks kius ja wale alati.
See pärast kiidan julgeste:
Mu parem sõbr on Jeesute.

Kui pilli-roog on inimesed,
Mu Jeesus truuw kui tamme puu,
Ta sõbrus ühtepuhku kestab,
Kas olen maas ehk õnnetu,
Kas nutan, naeran, — järgeste
Mu parem sõbr on Jeesute.

Ta mu eest ennast tappa andis,
Mind ostis oma werega,
Ta hädas hoolt mu ette kandis,
Ja kostab mu eest armuga,
Kui palun, kuuleb heldeste:
Mu parem sõbr on Jeesute.

Mu sõbr, ja andsid mulle südant,
Mind omaks lapsaks wõtsidki,
Mind ikka oled armsaks pidand,
Sa ustawaks jääd surmani.
Eks ma siis ütle diele:
Mu parem sõbr on Jeesute?

Älm, sinu sõbrad jäägu sulle,
Ei ma neid taga igatse!
Kui oleks tuhat waenlast, mulle
Need tahju õige wist ei tee!
See kaitseb mind, kes tõeste
Mu parem sõbr on Jeesute.

2. Sina pead pühapäewa pühitsema.

Üks jumalakartlik raudsepa sell läks teele wõõraid maid
waatama ja wõõras paigas oma ammetit weel täiemine kätte
õppima. Ükskord heitis tema ühe meistri juure töösse, kelle
sepapajas hommikust õhtust saadit mehe moodi tööd sai tehtud.
See oli sellile üsna paras, sest tema tegi hea meelega tööd.
Aga kui pühapäew tuli ja töö siis kaa ei seisnud, kui sepa

lõõtsjad pidid orilate eest olema, siis see ei olnud koguni tema meele pärast. Ta oli õppinud pühapäeval kirikus käima ja oleks nüüd kaa armastanud lauluga ja Jumala sõnaga oma südant nädala töö vastu kinnitada. Aga meister ei hoolinud sest, tema mõtles, mis pärast mu ammet üksi pühapäeval peab kasuta olema.

Tüki aega oli sell wait, ta kartis meistrit pahandada. Aga elu ilma pühapäewata jäi temale wiimaks nii magedaks ja wastafeks kui leem ilma soolata. Ta julges siis, läks meistri tuppa ja ütles: „Meister, ma ei suuda kauemine ilma Jumala sõnata olla, kui ma kaa pühapäewal pean tööl olema, siis minust nädala otsa ei saa õiget meest; olge hea, lubage mind pühapäewal tööst lahti!“ Meistril läks kulm kortju: „See ei lähe korda, sell! Sa oled teiste ülewaataja ja kui üks luba saaks töölt äraminna, siis teised warfi hakkaksid seda sama nõudma ja töö jääks hoopis seisma.“ Sell kostis: „Aga mina ei kannata nõnda ilma Jumala sõnata elades. Teie teate, et mina laiskuse pärast nõnda ei räägi, aga mis ei sünni, see ei sünni mitte, miks ma ristiinimene olen, kui mull ei ole pühapäewa?“

Meistril olid niijugused sõnad wõõrad kuulda, juba tema keele peal wehklesid pilkamise sõnad, mis narri jutt see olla j. t. s., aga selli tõsise näu peale waadates jäi temale pilkamine finni ja tema ütles: „Noh, minu pärast mine kirikusse nii palju kui sa tahad, aga seda kaupa tehkem, et sa siis, kui wäga palju tööd on, pead koju jääma.“ Sellil oli hea meel. Pühapäewal ta pani oma kõige parema kuue selga, wõttis laulu-raamatu kaendla alla ja läks kirikusse. Nii kallist päewa ei olnud temal ammu ajast olnud. Jumala sõna ja laulmine olid tema meele nõnda lahutanud, et ta rõõmus oli kui lind ofsa peal. Jälle läks nädal mööda, laupäewal ütleb meister: „Sell, meil on palju tööd, homme pead sa ikka koju jääma. „Hea küll,“ kostis sell, „siis ei wõi parata!“ Teisel laupäewal rääkis meister niisamuti: „Palju tööd!“ ja kolmandamal kaa. Aga kui pärast kolmat pühapäewa sell oma nädala palka sai, ütles tema: „See on liig,“ ja annab terwe päewapalga meistriile tagasi. „Mis sa teed?“ ütleb meister, „see on ju seitsme päewa eest ja ei mitte kuue eest. „Küll ma tean,“ kostis sell, „aga ma

olen nüüd asja õiete arwanud, pühapäevase töö eest ei või mina raha võtta, pühapäev ei ole mitte rahateenimise päev. Kui ma pühapäeval tööd teen, siis see on aga armastuse pärast, et teie peate rahul olema, ja selle eest ei võta mina raha." Meister vaatas filmad pärani selli otsa. Seft ajast saadik oli sepapada iga pühapäev luffus ja töö seifis.

Pane tähele, kolmat käsku ei tohi katekismusest mahakustutada, ja kes aga kiriku teed armastab, see leiab seda viimaks ikka.

Sndsad on need, kes Jumala sõna kuuluvad ja tallele panewad.

3. Hea poeg.

Kuulsa Preisi maa kindrali Tšiteni all oli üks pealik teenimas, Kurtshagen nimi. Ta oli üks mõistlik ja waper mees ja peale selle oli tema ka üks hea poeg ja auustas oma wanemaid, kes waesed Meklenburgi maa talupojad olid. Rahad rinnas tuli pealik pärast sõda lõpetust oma wäehulgaga Parihini linna korterisse. Tema wanemad olid seft päewaks maalt linna tulnud, et nemad poega pitka aja pärast jälle näha saaksid ja ootasid teda turu peal. Sai poeg neid näinud, tuli tema hobuse seljast maha, hakkas nende ümber kaela ja nuttis rõõmu pärast. Hea wõttis tema neid hoopis enese juure, nemad elasid tema majas ja istusid temaga ühes lauas, ka siis kui suuremat fugu inimesed poja juures wõõraks olid. Teised pealikud pilkaside teda selle pärast, tema lauas istuda talupojad, aga tema wastas kindlaste: „Kas ma siis oma esimesi heategijaid ei peaks auustama? Enne kui kuningas mind pealikuks tõstis, olin ma nende laps.“

Kindral Tšiten sai seft asjast kuulda, tema tellis ennast ükskord tema juure lõuna söömaajaks. See kord wanemad ise ei tahtnud söömalauale tulla, nemad häbenesid kindralit. Kui wõõrad tahtsid lauda istuda, küsis kindral pealiku käest: „Kus teie wanemad on? Minu teades pidid nemad ikka teie seltsis lõunat sööma.“ Kui pealik warsti ei teadnud, mis tema selle peale pidi wastama, tõusis kindral üles, läks kambrisse, hakkas wana inimeste kättest kinni ja talutas neid söömatuppa, kus teine tema parema teine pahema poole pidid maha istuma. Kindral ajas sööma wahel wäga lahkest nendega juttu. Kui

hakati terwist jooma, tõusis kindral üles, wõttis wiinaklaasi ja ütles: „Herrad, mina joon auusa wanemate terwist, kellel niifugune auus poeg on, kes seda näitab, et tänuelik laps palju enam wäärt on kui kõrge ninaga pealik.“ Pärast rääkis kindral kaa kuningale, mis auu wäärt mees see pealik olla, ja kuningal oli selle üle väga hea meel. Kui Kurts-hagen kord Berlini linna tuli, kutsuti teda kuninga juure lõunat sööma. „Kuulge, pealik,“ ütles kuningas teda kuulates, „mis soust teie öiete olete, kes on teie wanemad?“ „Auus kuningas,“ kostis pealik, „talupoja soust, minu wanemad on talupojad, nendega jagan ma nüüd head põlwe, mis kuninga arm mulle on soowitanud.“ „Waata, see on kaa õige,“ kiitis kuningas lahkest, „kes oma wanemaid auustab, on ise auu wäärt, kes neid põlgab, see wõiks paremine sündimata olla.“

Auusta isa ja ema, see on esimene käsuõna tõutusega.

4. Puu, mis omale teifi lehti himustas.

Üks kuusepuuse seisis kord tuule käe
Muu puudega metsa süles,
Sell polnud ilusad lehed,
Waid terawad okkad külles,
Need nõdlasid walustaste,
Kuust kaebas haledaste:

„Metsas kõik mu seltsimehed,
Kas need ole ilusad?
Neil on kenad lehed,
Mull okkad terawad.
Dleks mull luba küsida,
Kuldlehti omale soowitsin ma.“

Ja õhkel kuust jääb magama.
Kui wara ta filmad lahti teind,
Siis hoopis kuldlehtis oli ta.
Kas sa imet näind?
Kuust ütles: „Nüüd mull hea meel,
Kuldlehti ei ole kellelgi weel.“

Aga õhtu lähed juut
Metsast läbi, kepp on käe,
Kott on kaelas, habe suus,
Ta filmab kuldlehti ahneste,
Ja pistab kõik kotti korruga,
Aga kuust jääb alasti vaatama.

Nüüd kuusel jälle häda:
„Säh, paigal on mu lehed seal!
Mull jälle teifi häbeneda,
Ma alasti, neil on lehed peal.
Dleks luba weel küsida,
Siis klaasist lehti tahaksin ma.“

Siis jälle kuust jääb magama,
Ja kui ta filmad lahti teind,
Siis klaasist lehti kandis ta.
Kas sa imet näind?
Kuust ütles: „Waata ommeti!
Ei ükski metsa puu hiilga nii.“

Siis tõusis tuule hoog tuhinal
Ja sasis puudest kinni.
Ta petsis kuuste wuhinal,
Ja tegi temale pinni,
Et pea puu all muru
Läis oli klaasi puru.

Kuust kaebab kurbdusega:
„Kas sa näed wiletsat!
Muil puudel pole wiga,
Neil lehed kowemad.
Dleks luba weel küsida,
Haljaid lehti tahaksin ma.“

Ja jälle kuust jääb magama,
 Ja ärtab jälle päewa eel,
 Siis haljas lehtis oli ta.
 Puul hea meel.
 Ja ütles: Nüüd olen ma lehtis mees,
 Ei ole mull häbi teiste ees.

Siis wana kits nähti
 Lastega tulewat.
 Ja otsis omale lehti
 Ja muud sõbdawat,
 Ja waatab, ei küsi järele,
 Puuks paljaks sõbb kuuse täieste.

Miks kuust on naernud ommeti?

Miks muud teda hirwitanud?

Üb ajal oli ta tagasi

Dma wanad okkad saanud.

Et mine ja waata järele,

Muud kui ära puudu temasse.

Ta nõolab find!

Uju mind.

Nüüd kuust oli jälle waeseks läind,
 Ja ohtas pittamisi:
 „Ei lehti ma enam igatse,
 Ei koldsid, ei rohelisti.
 Saats oma okkad ma kätte,
 Ma tänaksin weel see ette.“

Ja kurwalt kuust jäi magama,
 Ja kurwalt filmad lahti teeb;
 Siis hakkab wast ennast waatama,
 Ja naerma jääb.
 Puud teda naerwad pealegi,
 Kuust sest ei hooli sugugi.

5. Sulase truutus.

Üks mõisnik Pohla maal sõitis talwe ajal Ostrowo linna, üks ainus sulane, Jaagup, oli kaasas, see sõitis ratsa saani eel. Ennegu nemad linna said, pidid nemad weel suu- rest metfast läbi minema ja päew olla juba looja läinud, kui nemad metsa ääre jõudsid. Seal oli kõrts. Sulane andis nõuu ööseks kõrtsi jääda, sest metsas olla palju hunta, need olla nüüd nalja waewas ja wäga kurjad kallale tulema. Aga herra oli üks neist kiusliklusest, kes head nõuu, kui see sulase suust tuleb, heaks ei wõta; ta pörutas tigidaste, tema olla wist ratsa sõidust tüdinud ja ei tahta selle pärast edasi minna, aga herra ei kuulata sest ühtegi, nemad pidada täna Ostrowo linna jõudma, saagu, mis saab. Nõnda läksid nemad siis edasi nii ruttu, kui hooste jõud kandis. Aga said nemad tükise metsateed ärasõitnud, kuuleb herra selja takka hirmust hulgunist. Ta waatab, hulk hunta on neid taga- ajamas, mõned on ju üsna ligidal. „Jaagup, Jaagup,“ hüüab ta, „hündid tulewad!“ Truuw Jaagup ei lausu sõnakest, ta laskis herra enesest mööda sõita ja jäi ise saani ja huntide wahele, aeg ajalt laskis tema pistoliga nende sekka. Natukeseks ajaks sai tema seda wiisi kistjaid hirmutada, aga

püüsirohi puudus wiimaks ära. Nüüd hundid läksid ikka julgemaiks. „Herra,“ ütles Jaagup, „ei aita muud, ma pean oma kõrwi nende kätte andma ja katsuma, kas ma teie kõrwa saani peale saan, muidu pole peafemist.“ „Tee, kuidas sa armad!“ ütles herra. Jaagup tuli hobuse seljast maha, kargas saani peale ja pidas hobuse senni kui kõrvast kinni, kui hundid juba üsna ligidal olid. Siis lastis hobuse lahti huntidele roaks. Tema lootis, et hundid sedawiisi neist pidid maha jääma. Aga pea olid nemad jälle hulga kaupsa saani kallal ja kippusid sisse tulema. Herral polnud enam lootust eluga peafeda. Siis ütles Jaagup: „Herra, nüüd ma tahan Sumala nimel wiimist nõuu teie eest katsuda. Juba Ostrowo linna tuled paistawad, ja teie mõite terwelt linna jõuda, kui mina aga mõneks filmapilguks hundid teie kallalt saan ära keelata. Kandke hoolt mu naese ja laste eest, jääge Sumalaga ja mälestage mõnikord oma waest Jaagupit.“ Siis tõmbas tema mõõga tupest, kargas saani pealt maha ja läks huntide peale. Esite need kofkusid, aga siis kippusid wihaga tema kallale ja murdsid teda ära, senni kui herra terwelt linna wärawast sisse sõitis. Küll tema warssi ajas inimesi kofku ja tõttas nendega metsa sulasele abi wiima, aga ta ei leidnud muud kui tema werised luud. Need said siis auu-
 faste maha maetud, aga Jaagupi lese ja laste eest kandis herra kui isa hoolt ja jäi sest ajast saadik kofide teenijate wastu väga lahkeks peremeheks. Sageaaste tema mälestas kibeda filmaweega oma truubi sulast.

6. Neljas kätk.

Ühel abielu rahwal oli mehe wana isa toita ja wiieaastane laps kaswatada. Wana taat sai ikka nõdremaks, käed ja jalad wäriksid temal, kuulmist ja nägemist suurt ei olnud ja hambad olid suust kadunud. Kui tema siis lauas istus ja leiba wõttis, ei saanud tema oma wäriewa kättega lufikat õiete pidada, pillas leent laudlina peale, ehk leem jookkis temal ka suust wälja. See oli pojale ja minijale jäle näha, wanamees pidi ahju nurka minema ja senna anti temale kaufiga leent. Et ta seda enam pidi hoidma, anti temale nii wähe, et ta sest oma kõhtu täis ei saand. Nõnda tema siis istus oma nurgas, waatas

kurwa meelega laua peale ja filmad läkfid niiskeks. Üks kord kukkus kaus tema wäri Sewast kätelt maha ja läks katki. Minija taples, aga wanamees ei laufunud sõna wastu, waid ohkas aga. Poeg ei laufunud kaa midagi, aga tema tegi puult kûna walmis ja sealt seelt pidi isa edespidi lõõma.

Pifut aega pärast seda istus wiieaastane poeg maas ja nikerdas weikele puu tüki kallal. „Mis kena kanni teeb mu pojuke?“ küsis isa. „Kûnakest,“ kostis laps, „ma teen kûnakest, sealt seelt peawad pappa ja mamma üks kord lõõma, kui mina suureks laan.“ Siis mees ja naene waatafid sõna laufumata teine teise filmi, hakafid nutma ja talutafid wana isa jälle laua juure. Seal tema edespidi ikka sõi nende feltlis ja nemad ei tapelnud ilmiski enam, kui ta midagi mahapillas.

7. Jumala truutus.

Keft meres seisab kalju,
Ja ümber wesi teeb,
See peksab küll wastu kalju,
Aga kalju seisma jääb.

Torn paistab mäe pealt alla,
Ja seisab tuule läe,
Küll tuuled närivad kallal,
Ei kiviigi lagune.

Torm tuleb kohinaga
Ja raputab tamme puud,
Ja peksab muist lehed maha,
Ei kõigu ise puu.

Kõigefõrgema truutus seisab
Weel kindlam kui kalju ja torn,
Ja haljendab itka ja õitjeb,
Ei tee talle midagi torm.

8. üks isa võib ennemine kuus last toita, kui kuus last üht isa.

Wana rahwa sõna ütleb õiete, et Jumalat, wanemaid ja õpetajaid ei wõi ilmafski küllalt tänada, see on: nemad on sulle nii palju head teinud, et sa ilmafski nendega tasa ei saa. Aga paraku, jagedaste lähed kaa teine wana sõna tõeks, et ennemine üks isa kuus last toidab, kui kuus last üht isa. See sõna on sest tulnud, et ükskord üks isa oma kuue lapsele kõif oma wara ärajagas ja lootis, et lapsed tema eest ilufaste pidid muret pidama. Sai tema tükkese aega kõige wanema poja juures olnud, tüdis poeg ära teda pidamast ja ütles: „Taat, täna õõse on mulle noor poeg sündinud ja otse sinna, kus sinu tool seisab, pidin mina lapse kätki panema, ehk ja

nüüd lähed teise wenna juure elama, temal on suurem tuba." Isa läks. Aga ei olnud kuigi kaua, juba teisel pojalt on himu täis wana isa eest hoolt kanda, tema ütleb: "Taata, sina armastad sooja tuba, ja minu pea ei kannata sooja koguini, ehk oleks sulle parem noorema wenna juures, kes pagar on." Sälle isa pidi minema. Pea läks tema kaa noorema pojale koormaks, see ütles isa wastu: "Kuule, taat, minu majas on väga rahutu asi, üks käib ühtepuhku, ja ei saagi pärast lõunat rahuga tuffuda, ehk ja lähed õe Katta juure elama, tema korter on linna müüri ligidal, seal pole kära ühtegi." Wanamees sai küll aru, kuidas loud olid, ta mõtles iseeneses: "Olgu peale, ma katsun, kas mull tütardega paremat õnne on, naesterahwal on süda pehmem." Sai ta mõne aja wanema tütre juures elanud, tüdis seegi ära ja ütles: "Mull on alati hirm, kui ja kirikusse ehk muidu kottu äralähed ja mööda treppi teise korra pealt pead alla minema. Ehk ja ikka wiimaks kukub ja omale haiget teed. Waata, õe Liisu juures pole trepi-ronimist tarwis, ehk lähed ja tema juure elama." Et ta aga heaga tütrest saaks lahkuda, tegi tema ennaft ta muret uskumat ja läks teise tütre juure. Sai ta mõned päewad seal olnud, oli kaa selle tütre himu täis, ta lastis teiste läbi isale õelda, see korter olla wana mehele, kellel jooksjä jalus olla, liig niiske, parem oleks, kui ta noorema tütre, furnumatja naese juure korterisse lähöks, temal olla kuiv ja hea maja. Wanamees arwas ise seda tõe olewat ja läks siis linna wärawa ette noorema tütre juure elama.

Sai ta seal kaks päewa olnud, ütles tütre noor poeg tema wastu: "Kas tead kaa, wana taat, ema ütles eile Liisu tädile: sinu jaoks ei olla muud paremat korterit, kui niisugust, mis isa kaewata." See sõna rõhus wanamehe südame ära, ta langes tooli pealt maha ja heitis hinge. Surmaaed wõttis tema keha wastu ja oli heldem tema wastu kui kõik tema kuus last ühtekokku, sest ta jättis teda ommeti oma kambriisse rahuga magama ega ajanud enam minema.

Sest loust wana sõna on tõusnud, et ennemine üks isa kuus last wõib toita, kui kuus last üht isa.

9. Zoom ja Zooja.

Kui meie päikese hiilgawat valgust vaatame ja kallist kuu paistet ja tähtede hulka taewas ja teame, et suurem osa neid weel meie filmade eest üsna warjul on, ja kui siis kaa maad tähele paneme tema mägede, orgude, hallikate, jõgede, järwede ja meredega ja kõiki imeasju näeme, mis igalt poolt meie filmi paistawad, mis peaks siis warsti meie meele tulema? Arwake, kui keegi teile wäga kena, kunstliku kella peaks näitama ja teie hakkaksite imeks pannes küsima: „Kes on õiete selle kawala töö teinud?“ ja kella peremees siis peaks kostma: „Eks see kell ole iseenesest saanud, eks ta ole igawesest ajast ju nõnda olnud?“ Kas teie siis ei peaks pahan-dama ja ütleva: „Mis narri jutt see on? Kas teie meid tahate narrida?“ Otse nõnda on lugu maailmaga, see ime-töö ei ole õige wiist mitte iseenesest saanud, ega ole see kaa igawesest ajast saadik nõnda olnud, waid ta peab ühe targa meistri tehtud olema, kes teda omal ajal on walmistanud.

Uga meister, kes päikese sinna ülesse taewa külge seadis ja kuu pani paistma ja tähtede hulga sinise taewa peale külwas, kes mägesid asutas, jõgedele nende teed näitas ja merele tema rada pani ja siis kõik elawa hingedega täitis, — kas seesama meister ei peaks suur ja kõigewägewam olema?

Ja kui teie siis weel meele tuletate, kuidas kõik taewa tähed korra pärast liiguvad, et üks teise jooksu ei sega; kui teie näete, kuidas kõik maailmas nii heaste kofku sünnib, kuidas päike aastatele, päewadele, tundidele ja kuu aasta kuudele nende mõõtu seawad; kuidas päike kõik valgustab ja oma soo-jaga loomale elu ja kaswu annab: kuidas kõik loomad nii targaste on walmistatud, et nemad üks teise kõrwas ja üks teise kasuks saawad elada ja olla, ilma et nende sugu otja lõpeks, ja kuidas wihma, lund, kastet, head ilma ikka järge mööda tuleb, — kui teie seda kõik meele tuletate, eks teie siis pea kõigewägewama meistri suurt tarkust imeks panema?

Ja peale selle, arwake, mitu miljonit inimesi ja elajaid kõige wähemast ussikesest kõige suuremast mere ehk maa elajast saadik, maa peal ja meres elawad ja mitu lindu taewa all lendawad, ja et kõik need miljonid igapäew saawad oma toi-dust kätte ja leiawad eluaseta ja mis neile muudu weel tar-wis on. Armsad lapsed, eks see tähenda äraarwamata põhja-tumat armastust! — Ja see meister on Jumal, Jumal, meie

taewane Iha on kõigewägewam, kõigetargem, helde ja halas-
taja, seda tunnistab kõik tema loom üles. Oh kiitke siis
südamel põhjast Loojat:

Kiida nüüd Isandad, kiida hing Jumala nime!
Mis iial liigub, see kiitku, sest tema teeb imet!
Su walguis ta, — Oh ära unusta sa!
Ja ütle kiites nüüd: Amen!

10. Jumala au.

Kõik taewad kiidawad Jumala auu
Kõik maa on täis auustust,
Need kuulutawad ta tarkust ja nõuu,
Oh kuule nende tunnistust!
Kes taewa tähtede tuhandid kannab?
Kes laadab päewa tulema?
Ta tõuseb, paistab ja walguise annab,
Ja tõttab looja minema.

Oh pane tähele, inime, seda,
Mis maa ja taewas räägiwad!
Eks nende kõne ei tähenda teda
Kui kõige ilma Isandad.
Ja lina, keda ta loonud on ise
Weel oma näu järele;
Ta on su Jumal, — et usu ta fiske,
Ta peale looda kõwaste!

11. Päewa tõusul.

Ju koidu puna ehtes
On päite tulemas,
La tõuseb udu sängist
Kui kõrge kuningas.

Sa kõige looma algus,
Meil' antud Jumalast,
Sa kena taewa walguis,
Oh tere tulemast!

Sind nähes loom saab rõõmsaks
Kõit lilled ärkawad,
Neil laste silmis hiilgab,
Kui rõõmu pisarad.

See, kes sind lei, oh päite,
On armu hallitas,
La olgu, wennad, meile
Kaa hinge kuningas!

12. Kuu walgel.

Kuu juba tõusnud üles,
Kuld-tähed taewa küllas
Kui tuled sõrawad.
Nüüd metsas waitne asi,
Ja mübbda raismitust
Seal udu jooned keerlewad.

Ilm waitnes hoopis ära,
Kus on nüüd tema tära?
See kadus päemaga.
La on kui waitne tuba,
Kus wärsind hingel luba,
Ebb wärsimusest puhata.

Kuu näitab, nagu oleks
 Ta läinud üsna pooleks,
 Ta terve täieste!
 Siin meie otse nõnda
 Ei mõista, näegi mõnda,
 Mis fiiski naeruks paneme.

Kõik waesed inimesed
 On tühjalt suurelised,
 Ei mõista paljugi,
 Kõik warju tautame,
 Ja endid kulutame,
 Ei targemaks saa ommeti.

Jehoowa, armu heida,
 Ja anna tarkust leida,
 Et tühjast seisame;
 Et meie rõõmu nähes,
 Ja ikka digust tehes,
 Kui wagad lapsed elame.

Kui aeg, mis sinu teatud,
 Meil' lahkuda siit seatud,
 Siis wii meid rahuga!
 Ja võta oma riiki,
 Ja pane nende liiki,
 Kes teenivad sind lõpmata.

Nüüd Jumal hoidku hinge!
 Mu wennad, süngi minge,
 Su wiluks läinud õõ!
 Meist keela, Jumal, tahju,
 Ja anna melle rahu
 Ja meie haige naabrile!

13. Luteruse tütre surm.

Martin Luterus armastas kõiki oma lapsi südamest, aga liiati armas oli tema meelest ta tütrekene Madleena. Kui see raskete haigeks jäi, oli Luterus väga kurb, aga fiiski tema ütles: „Ta on mulle väga armas, aga, helbe Jumal, on sinu tahtmine teda siit ärawõtta, siis mina tahan kaa, et ta sinu juure saaks.“ Oma haige lapse wastu ütles tema: „Madleena, tütreke, küll sull oleks hea meel oma isa juure jääda, aga sa lähesid kaa hea meelega taewase isa juure?“ Haige laps kostis: „Jah, armas isa, kuidas Jumal tahab.“ Siis ohkas Luterus: „Sa kallis tütrekene! Waim on küll walmis, aga liha on nõdr!“ Ja enmast ümber pöörates ütles ta: „Küll ma teda armastan.“ Tema abikaasa oli väga kurb ja nuttis libedaste. „Armas Ratta,“ ütles Luterus, „mõtle ommeti, kuhu ta läheb, temal pole wiga ühtegi.“

Kui Madleena oli hinge waakumas, heitis isa põlwili woodi ette maha ja palus Jumalat filma weega, et ta teda pidi ärawõtma. Ta juri siis isa käte peale. Oma oli kaa toas, aga woodist eemal, ta ei suutnud kurwastuse pärast ligi tulla. Kui surmut firstu pandi, ütles Luterus: „Armas Madleena, sull on nüüd hea põli! Sa tõused üles ja paistad

nagu täht ehk nagu päikegi." Ma olen väga rõõmus waimust, aga liha poolest olen ma väga kurb." Kui sõbrad ja tuttawad tulid furnut matma ja wanemaid finnitama, ütles Luterus: "Wõtte heaks, ma olen ühe püha taewasse läkitanud, jah, ühe päris püha. Oh peaks meil kaa niisugune surm olema. Seda wiisi mina hea meelega sureksin warfi."

14. Üks hommitu maal fündinud lugu.

Türgi maal ajas üks rikas ja fuurt fugu mees ühe waeße mehe, kes tema käest andi palus, sõimuga ja pekßuga enese juurest ära, ja kui ta enam ei ulatand teda lööma, wõttis ta kivi maast ja wiskas waeße mehe järele. Kõigil, kes seda nägid, oli paha meel, aga ükski ei saand aru, miks waene mees kivi maast üleswõttis ja tasku pistis, ja ühegi meeße ei tulnud, et tema seda nüüd ühtepuhku pidi taskus kandma. Aga seda ta tegi. Natukest aega pärast seda oli rikas mees midagi ülekohut teinud. Kõik tema wara sai sellepärast kohtu läbi tema käest ärawõetud ja tema pidi pealegi hommitu maa wiisi järele tagurpidi eesli seljas, filmad sawa poole, inimeste naeruks mööda linna uulitsaid sõitma. Et naerust ja teutusest puudu ei olnud, on muidugi teada.

Waene mees seisis kaa waatajate hulgas, ta tundis warfi mehe ära, et ta seesama oli, kes temale oli liiga teinud. Kuttu pistis tema oma käe tasku ja wõttis kivi wälja. Juba tõstis tema seda käega üles ja pidi oma wihamehhe peale wiskama, aga kui oleks temale parem nõu tulnud, pillas tema kivi maha ja läks liigutatud näuga ära.

Seß loust meie õpime eßiteks: Õnne korral ei pea keegi ülemealne ega uhke olema waeße ja madala rahwa wastu. Seß loud wõiwad pea teiseks pöörata, ja kes sulle sõbrana ei wõi kasu saata, wõib ommeti wihamehena sulle kahju teha. Teiseks: Ükski ei pea oma wihamehhe jaurks kivi taskus ega wiha südames kandma. Seß kui waene mees kivi maha pillas, mõtles tema ise eneses: Rättemaksimine oli fiis, kui ta alles rikas ja õnnega kous oli, jõe ja kahjulik, aga nüüd, kui ta õnnetu on, oleks see üsna inetu ja kõlwatu.

15. Ise fugu kaup.

Üks neegri-ori Lääne India maal oli ristiuskus heitnud ja armuõpetus oli tema südames wõimust saanud. Tema oli nii jumalakartlik ja õiglane, et peremees teda muunde orjade ülewaatajaks pani ja majapidamist tema kätte uskus. Üks kord pidi tema peremehega orjaturule minema 20 uut orja kauplema ja tema hooleks see jäi, neid ärawalitseda, kes pidid kõlblikud olema. Ta läks siis kaupa katsuma. Kui ta parajaste kõlblikufi oli otfimas, juhtus üks üsna elatand neegri rauk tema filmi. Ta hakkas seda warfi oma peremehele pakkuma. Peremees ei tahtnud sest kuuldagi, aga mees ei annud järele, waid palus ikka, et see wana kõlwatu rauk saaks ostetud. Orjakaupmees lubas wiimaks, kui nemad 20 orja tema käest pidid ostma, wana mehe weel peale kauba anda. Nõnda sai kaup tehtud ja orjad laid peremehe mõisa wiidud. Nüüd oli üsna ime näha, kuidas meie neegri-ori selle wana inimele eest hoolt kandis. Ta wõttis teda oma hurtfikusfe elama, pani teda oma lāngi magama, lõõtis teda oma leiwaga ja jootis oma kruusist. Külmal ajal kandis ta teda päewa kätte, soojal ajal palmi puude warju. Peremees pani seda hoolt wāga imeks ja ütles: „Ega full muidu nii palju muret tema pärast ei oleks, eks ta ikka ole sinu sugulane, ehk koguni su ifa?“ „Ei ole,“ ütles ori, „mu ifa ta ei ole.“ „Ehk ta siis sinu wanem wend on?“ „Ei ole mitte!“ kostis ori jälle. „Noh, siis mõni muu sugulane?“ „Ei ta mu sugulane ei ole,“ ütles ori, „ta ei olegi mu sõbr.“ „Noh, ütle siis ommeti, mis paneb sind nõnda tema eest hoolt kandma?“ „Ta on minu waenlane, temap see oli, kes mind orjakaupmeeste kätte müüs, ja piibli raamatus on kirjutatud: „Kui nüüd sinu waenlasel nālg on, siis lõõda teda, kui temal janu on, siis jooda teda.“ Küll see mees mõistis kirja! Mine ja tee niifamuti.

16. Wloorentsi linna lõukoer.

Lõukoer on lahti ahelast!
Ta murdis waat-hoone wārawaist.
Et põgenegu, kes eluga
Weel tema käest tahab peafeda!

Kõik seda kuuldes kōhtuvad
Ja majade warju kipuvad,
Et korruga perefās turu pait
On rahwast tihi ja üsna wai.

Üks laps oli kaewul mängimas,
See häda ei tunnud, mis tulemas,
Ta ema on kangel ja üksti kaa
Ei hooli taast selle hirmuga.

Küll mitu näewad atnatest
All uulitsa peal waest lapsutest,
Naad waatawad haleda meelega,
Kas tuleb ehk teegi aitama.

Ei olnud paraku, peastjat seal,
Kes enese elu tulu peal
Lääts appi, ju ligidalt kuulitse
Loutoera mõiramist selgeste.

Waat' juba tuleb ja filmab last,
Peas filmad põlewad koledast',
Ta kargab ta peale joonega,
Ja hakkab taast kinni küüntega.

Sa waene lapsule, ei wist teegi
Sind kiskija küüntest lahti teegi.
Ennäe, ühest uksest, seal ligidal,
Üks naene ruttab uulitsa peal'.

Sa õnnetu ema, mis teed sa kaa?
Kas tahad sa ennast hukata?
Oh, tule filmapilt tagasi,
Last fina ei peasta õmmeti!

Ei tema sest kuula, waid julgeste
Läts toleda looma kallale,
Ei hooli ta hammastest ega muust
Ja kujuk lapse loutoera suust.

Loom kohkub, — aega wiitmata
Ta lapsega ruttab minema.
Ja igamees liigutud meelega näeb,
Mis imet ema armastus teeb.

Ja mõni ema, kes seda näind
Ja kelle südamest läbi see käind,
Siis ütles: „Oma lapse ette
Kaa mina lähetsin surma tätte.“

17. Tark kohtumõistja.

Dürgimaal ei olegi kõik loud nii kõwerad, kuidas mõni arwab, seda tunneme ühest asjast, mis seal on sündinud. Üks rikas mees oli suure hulga raha, mis nartsu sisse oli õmmeldud, oma hooletuse läbi kautanud. Tema laskis oma õnnetust awalikult kuulutada ja pakkus auusa leidjale leist, 100 kuldpennigit. Selle peale tuli üks auus, õiglane mees tema juure: „Sinu raha olen mina leidnud, eks ta see olegi? Säh, mõta oma tagasi!“ Nii ütles tema lahke näuga, kust õiglane meel paistis, ja see oli kiiduwäärt. Teisel nägu läts kaa lahkeks, aga aina selle pärast, et kadunud raha jälle kae oli. Kuidas lugu oli tema õiglase meelega, saame warsti näha. Ta luges raha üle ja mõtles lugemise wahel, kuidas tema leidja käest lubatud leikse pidi ärapetma. „Külamees,“ ütles tema, „õiete olid 800 kuldpennigit nartsu sees, ma leian siit aga 700. Wist fina oled juba ise nartsu õmbluse üles arutanud ja oma 100 kuldpennigit wäljawõtnud. See oli hea, ma tänan sind.“ — See tegemine ei olnud mitte kiiduwäärt. — Aga weel meie jutt ei olegi otsas. Ülekohus kannab enamiste nuhtlust koriga kaelas. Auus leidja, kellel

enam kahju oli oma auusa nime järele kui 100 kuldpennongi järele, palus ja finnitäs wastu, et tema rahanartsu ilma puutumata teise kätte olla toonud, nõnda kuidagi ta seda oli leidnud. Wiimaks läksid kohtu ette oma asja seletama. Kumbki jäi kindlaste oma sõna juure, teine, et 800 kuldpennongi olla nartsu sees olnud, teine, et tema leitud asja külge ei olla puutunud, waid seda terwelt olla teise kätte toonud. Mis nüüd teha? Tarf kohtumõistja, kes wist teise mehe õiglast meelt ja teise ahmuft ja koerust tundis, wõttis kätte ja seletas asja nõnda: Kumbki pidi oma ütlemise weel üksford kindlaste kohtu ees finnitama ja selle peale mõistis kohtumõistja: „Sest et teine mees on 800 kuldpennongi kautanud, ja teine on ühe nartsu leidnud, kus paljad 700 kuldpennongi sees olid, siis leitud raha ei wõi mitte see sama olla, mis teine on kautanud. Sina auus leidja, wõta raha, mis sa oled leidnud, oma kätte tagasi ja hoia seda nii kaua, kui see tuleb kes aga 700 kuldpennongi on kautanud; aga sulle ma paremat nõuu ei tea anda, kui kannata nii kaua kui see tuleb, kes sinu 800 kuldpennongi on leidnud.“ Nii mõistis kohtumõistja, ja nõnda asi jäi kaa.

18. Hobuse waras.

Ühe talupoja käest wiidi ööle tema kõige parem hobune tallist ära. Linnas sai hooste laat peetud. Mees pidi sinna minema, et ta omale uue hobuse wõiks afemele muretseda. Aga waata, hooste hulgaft, mis seal müüa pakuti, leiab ta oma hobuse. Ta hakkas warfi päitstest kinni ja hüüdis: „See on minu hobune, tunaeile ta sai mu käest warastatud.“

Mees, kes hooft müüas, ütles wiifakalt: „Külamees, teie eklite, see hobune on ju peale aasta mu käe olnud, teie hobune see ei ole mitte, wõib küll olla, et ta wäga tema moodi on.“ Talupoeg kattis ruttu kätega hobuse filmad kinni, ja ütles: „Kui hobune nii kaua teie käe on olnud, siis öelge ommeti, kummaft filmaft ta pime on?“ Mees, kes tõeste waras oli, ehmatas. Tema ei olnud weel aega laanud hooft õiete waadata, aga et ta ikka midagi pidi ütlemä, ütles ta juhtumise kaupa: „Pahemaft filmaft.“ „Wale,“ hüüdis talupoeg, „pahem film on loomal terwe.“

„Ma ekfiin rääkides,“ hüüdis teine, „ma pidin ütlemä, paremalt filmalt on ta pime.“ Siis wõttis talupoeg käed hobuse filmadelt ära ja ütles: „Nüüd wõib igamees näpuga katsuda, et sa waras ja petja oled. Waadake kõik, hobune ei olegi pime, mõlemad filmad terwed. Ma küfiin muidu nõnda, et wargus pidi ülestõusma.“

Inimesed, kes kära peale olid kokku tulnud, naersid ja lakfutasid käbi ja hüüdsid: „Paras, paras, waras lõkfus!“ Waras pidi hobuse kätte andma ja sai oma teenitud palga.

Olgu waras kuigi kawal, mõnikord leiab ta ommeti teise kawalama.

19. Riffus.

Üks waene noormees juhtus fõrd oma wana foolmeistriga fõkku ja kaebas temale oma häda. Ta ütles: „Mitmel minu foolipoisil käib käsi juba wäga heaste, nemad on jõuukad ja õnnega fõus, aga minul waesel on paha õnn; mull ei ole muud kui waesust ja wiletsust.“ „Kas sa tõeste nii waene oled?“ küfisis foolmeister. „Sull näitab hea terwis olewat.“ „See käsi,“ ütles ta, ja hakkas noore mehe paremast käest finni, „on tugew ja osaw tööle, mis sa arwad, kas sa annaksid teda tuhanda rubla eest ihust maha wõtta?“ „Sumal hoidku!“ hüüdis noor mees, „ega ma ole meelest nõdraks läinud.“ „Ja sinu filmad, mis nii teraselt Sumala ilma waatawad,“ ütles foolmeister, „mis hinna alla sa neid arwaksid? Ja sinu fõrwad, mis ka fina linnu laulu ja fõbrade magusat juttu kuulda saad, kas sa neid lubaksid ära, kui mõni kuningas oma terwe wara sulle nende eest pakuks?“ „Ei anna mitte!“ hüüdis noor mees. „Koh, mis sa siis kaebad?“ ütles foolmeister, „sull on ju weel warandust, mis kõige maailma raha ja riffus ei wõi äratafuda!“

20. Puu-raiuja.

Puid tammitus raius üks waene mees,
 La ohtas, täis nurinat jüda sees:
 „Oh kadugu, küll meiefugune
 Saab waewata alati hirnsaste!
 Eks waestele elu fõrd üsna hull?
 Oh oleks hull raha ja wara mull!“

Waat' äkitselt ingel on tema ees,
 Tall hõbekuub seljas ja kulb-kepp
 käes,
 Ja magusa healega ütleb ta:
 „Sa õnnetu mehite, tere taa!
 Et küfi, mis iial sa tahad, mu käest,
 Kõit antatje finule taewa wäest!“

Mees esite ehmatas kangeste,
 Kui inglite rääkis nii lahteste,
 Siis tõmbas ta mütsi peast usinast':
 „Auus ingel, teid tänan head soovi-
 mast,
 Ja palun: kus külge saan puudutud,
 Et koit warsti kullats jaoks muudetud.“

Siis naeratas ingel, ja kepiga
 Ta puutus siis teda: „Oh oleksid ja
 Milt paremat palunud ommeti,
 Muud kui ära kardada: koit sünnib nii!“
 Siis kadus ta ohuga taewasse,
 Ja lille hais lähtas ta järele.

Mees mõtles: „Nüüd kous olen
 õnnega!“

Läts warsti kaa soowitust katsuma.
 Nii pea kui oksa sai puutunud,
 Ju kullats see oligi muudetud:
 Kulb-lehed, kulb-nupud, kulb-tõrud
 weel,

Noh, muidugi mehel on hea meel.

„Mis mull nüüd on wigaga? Et
 tehku see,

Kes tahab, weel tõbb, ei ma enam tee!
 Nüüd igapäew liha sõbn, worsti kaa
 Ja joodawat wiina joon toobiga.
 See kord aga wõtan ma leiba weel
 Ja wett oma lähkrifti ma rüüpan
 peal.“

Kui lähkrifti puutusid tema käed,
 Kui raskets see sai, — kas ja imet
 näed?

Kaa wesiigi sees oli kullats läind,
 Ja katsus, ei tistagi tema näind.
 Siis wõttis ta leiba ja hammustas,
 Kulb hammaste all temal kromp-
 futas.

„Oh häda, oh waewa, mis teen
 ma nüüd?”

Mu rumalal ahnusel üksi süüd;
 Kulb worstid mu nälga ei kauta,
 Ja kulb minu janu ei kustuta.
 Oh oleks mull wesi, oh oleks leib,
 Kas üksi mull elada kullast täib!“

Mees nuttis, — see nutt teda
 äratas,

Ta tunneb, et uni meelt ekfitas,
 Ja tänab nüüd Jumalat südamest,
 Et kulda ei ole, waid leiwutest,
 Et waene puu-rainuja tema on,
 Ei mitte see mõnatud kulla konn.

Etis olegi hea, et Jumalast
 Ei anta, mis nõutakse tormist
 peast?

Sest mõnigi ihaldaks kulda wist,
 Ja seega ta rituks koit elamist,
 Ja mõnigi mõnda küll himustats,
 Mis ihu ja hingele kahjuts jaoks.

21. Kas olete kuningas wõi talupoeg?

Wäga armas on kuulda, kuidas mõnikord kuningad lah-
 keste ilma teise teadmata madala mehena on feltsinud, nagu
 Prantsuse maa kuningas Hindrek IV. (tema walitses 1589
 aastast 1610 aastast jaadil) üks kord nalja pärast tegi.

Selle sama kuningaga ajal sõitis kord üks talupoeg hobuse
 seljas mööda maanteed Pariisi linna poole. Linna ligidal
 jõudis üks uhke ratsamees tema järele, see oli kuningas ise,
 kelle saatjad meelega tükise maad temast olid maha jäänud.
 „Kust teie tulete?“ küsis kuningas. Mees nimetas küla nime.
 „Wist teie lähete asja pärast linna?“ „Muidugi,“ kostis
 talupoeg, „ja pealegi tahaksin kaa oma head kuningat näha
 saada, kes oma rahwast kui isa armastab.“ Kuningas naeratas
 ja ütles: „See nõu wõiks teile täna küll korda minna.“ Mees

ütles: „Mull on aga see mure, kuidas ma teda teiste seas pean äratundma, kui ma teda juhtuksin nägema.“ Kuningas kostis: „Oh see pole raske asi, pange aga tähele, kelle pähä kübar jääb, kui kõik muud oma kübarad peast võtavad, see on kuningas.“ Nõnda sõitsid nemad linna väravast sisse, talupoeg kuningas paremal pool. Mõlemad ajasid magusat juttu, talupoeg rääkis põllu harimisest, omast lastest ja muist asjust ja ei pannud mõnel ajal hea jutu pärast midagi tähele. Aga viimaks, kui ta nägi, kuidas kõik afnad, kust nemad mööda sõitsid, said lahti võetud ja suur hulk inimesi uulitsa peale kokku tulid, kes auu pakkudes tema seltsimehe eest kõrwale astusid ja kübarad peast võtsid, hakkas tema asja aru saama. „Herra,“ ütles tema ja waatas kahtlaselt oma seltsimehe peale, „ehk teie olete kuningas, ehk mina.“ Kuningas naeratas ja ütles: „Eks mina ikka see ole. Kui teie oma hoost saate tallitanud ja oma asjad äratoimetanud, siis tulge mu juure losfi peale leiba võtma, ma näitan teile siis kaa oma poega.“

Seft loust see tuleb, et kui keegi teiste seltsi tuppa tuleb ja mütsi pähä unustab ehk seda rumalast peast ei mõista maha võtta, küsitakse: „Kas oled kuningas wõi talupoeg!“

22. Kuidas üks haige tertweks sai.

Rikastel, et neil küll raha on kui põhku, on mõnikord kaa oma koormad ja wead kanda, kellest waene mees ühtegi ei tea. Seft on kaa haigusid, mis mitte maast ega tuulest ei tõuse, waid maiuse roa waagnatest ja wiinaklaasist, pehmist toolidest ja siidi padjatest. Seft asjast teadis üks rikas Hollandi maa mees kaa sõnakest lausuda. Terwe ennelõunane aeg kulus temale ära tooli peal istudes ja kui laiskus iial seks mahti andis, piipu tõmmates, ehk tema wahtis ka üsna muidu afnast uulitsa peale. Aga tuli siis lõuna aeg kätte, siis sõi tema nagu reheline ja naabrid ütlesid mõnikord: „Kas õues on tuult, wõi kas naaber muidu nõnda nohiseb?“ Terwe pärast lõunat sõi ja jõi ta jälle ühtepuhku ilma sööma-isuta aina ajawiiteks õhtust saadik, nii et wäga raske oli äramõista, millal temal lõunasöömaaeg lõppes ja millal õhtusöömaaeg algas. Pärast sööma heitis tema sängi magama ja oli nii wäsinud, kui oleks tema päewa otja kiwa ladunud

ehk puid raiunud. Niisugusest elamisest paisus temale kõht muidugi paisuks ja jäi nii raskeks kui täis miljakott. Söömine ja magamine ei olnud temale magusad, ja nagu vahel küll juhtub, tema alati ei olnud diete terwe, ega kaa diete haige, aga kui ja tema enese käest läksid küsima, siis olid temal aastas 365 haigust, igapäew uus. Kõik arstid ehk tohtrid Amsterdami linnas said ligi kutsutud, ta wõttis pitka ajaga nii palju wedelat rohtu, et jeda wõis waadi kaupa armata, ja pulbrid waka kaupa; et inimesed teda wiimaks hakkasid kahejalgsjeks aapteekiks söimama. Aga ükski rohi ei tahtnud aidata, sest tema ei teinud jeda, mis tohtrid õpetasid, waid nurises ikka: „Sa kallite, miks ma rikas mees olen, kui ma nagu koer peaksin elama, kas ma neile wähe raha maksan, miks tohtrid koerad mind terweks ei tee?“ Wiimati räägiti temale ühest arstist, kes mitu penikoormat Amsterdami linnast eemal elas. See mees sai nii wälja-kiidetud, et waadaku tema aga kord terawaste haige otja, juba haigus kadumas, surmal enesel olla hirmu tema ees; kui tema aga ligi tulla, juba surm minna tema pakku. Selle arsti peale jäi rikas mees lootma, ta andis temale kirja läbi oma häda teada. Arst sai warsti aru, mis mehele tarwis läks, ei mitte rohtu, waid sööma kasinust ja liikmete murdmist, ja mõtles: „Dota aga, küll ma sind terweks teen.“ Selle pärast läkitas tema haige mehele kirja wastuseks, kus sisse ta nõnda oli kirjutanud: „Armas sõbr! Teie loud on wäga pahad, aga ehk meie saame weel aidata, kui teie aga tahate sõna kuulda. Teil on üks kuri söödit kõhus, üks seitseme peaga madu. Selle mau pean mina üe käfile wõtma ja seks peate teie mu juure tulema. Aga pange tähele, tõllaga ega ratsa hobuse seljas ei tohi teie mitte sõita, waid peate jala tulema, sest kui madu saaks liiga põrutada, siis ta läheks wihaseks ja hammustaks teie soolikad katti, seitse tükki ühel hoobil. Teiseks ei tohi teie päewas enam süüa kui kaks korda taldreku täie wedelat leent, lõunaks ühe worstikese, õhtuks ühe muna ja hommikul pisut liha leent, sibulad sees. Mis teie enam peaksite sööma, selle läbi kaswab madu suuremaks, et ta teie maksja hoopis ärarõhub, ja ratsjpal ei ole siis enam teie pärast palju waewa näha, waid ennemine puusjpal. Waadake, see on minu nõu; kui teie jeda ei taha wastu wõtta,

fiis teie tulemal kowadel käu healt enam kuulda ei saa. Tehke nüüd, mis teie armate."

Oli haige mees niisugused sõnad lugenud, käskis warsti teiseks homikuks enesele saapad walmis määrada ja läks nõnda teele, kuidas tohter oli käskinud. Esimesel päewal läks teekäimine väga pitkamise edasi, nälkias oleks temale nina-meheks kõlwanud. Kui keegi teda teretas, ei wõtnud tema terwist wastu, kus usfite mööda teed ronis, selle ta tallas furnuks. Aga juba teisel ja kolmandamal hommikul oli tema meelest, kui ei oleks linnud weel elades enne nii kenaste laulnud, kaste näitas temale nii kena ja lilled wälja peal nii ilusad olewat ja inimestel, kes wastu tulid, oli kõigil nii rõõmus nagu ja temal enesel kaa. Iga hommiku, kui ta öömajast teele läks, sai temale kõik ühtepuhku armsamaks ja tema meel läks ifka lahkemaks minnes. Kui ta wiimaks 18-mal päewal arsti elupaika tuli ja teisel hommikul ülestõusis, oli temal nii hea meel, et ta ütles: „Terweks saamine ei oleks ilmaski wähemine passinud kui otse nüüd, kus ma tohtri juure pean minema. Kui kõrwad ehk pisutki weel laulaksid ehk kõht krogiseks!" Sai ta tohtri juure tulnud, hakkas see tema käest kinni ja ütles: „Noh, rääkige mulle nüüd kõik selgeste üles, mis teil wiga on." Haige wastas: „Mull pole, Jumal olgu tänatud, ühtegi wiga ja kui teie nii terwe peaksite olema kui mina, siis tänage Jumalat." Tohter ütles: „See on teil üks hea nõu, et minu sõna olete kuulnud. Madu on nüüd teie sisse kärwanud. Aga weel on temast munad teie kõhtu järele jäänud, selle pärast peate jälle jala koju minema ja kodu hoolega puid saagima, ja teie ei tohi kaa enam süüa kui nälja täitmiseks tarwis on, et mitte wahest munad ei too poege wälja, siis wõite wanaks elada." Seda öeldes naeratas tohter natuke. Aga rikas mees ütles: „Muus tohtri härra, teie olete kawal mees, küll ma aru saan!" ja tegi pärast nõnda, kui tohter teda oli õpetanud, ja on 87 aastat 4 kuud ja 18 päewa wanaks elanud, ifka terwe nagu purikas jões. Iga näärpäew läkitas tema tohtrile 20 tufatit meeleheaks.

23. Wälf.

Kustasse ema oli väga haige. Tohter oli õpetanud, et tema karastuseks pidi marju sööma. Selle pärast Kustas

läks metsa, maasikaid otsima. Soe juine päew oli. Poiss otsis marju, higi seisid temal otša ees, aga tema ei hoolinud omast waewast, sest see oli armsa ema jahutusüks. Korwike sai wiimaks täis marju. Kustafel oli hea meel, ta istus tamme alla natukest jalgu puhkama. Aga wäsimus kippus peale, poiss jäi magama. Sell ajal tõusis äikese müristamine, mustad pilwed kogusid taewas, walgud hiilgasid musta taewa peal, kaugelt oli müristamist kuulda. Äkitselt tõusis tuul ja pani puu ladwad kohisema, wihma hakkas sadama ja poiss ärkas üles. Ta kartis wäga, endine rõõm on läinud, nüüd oli temal suur ahastus, ta jäi nuttes puu alla istuma. Siis tuli temale järsku meele, mis koolmeister oli öelnud, et äikese müristamisel ei sünni puu alla jääda. Kustas kargas ruttu maast üles, wõttis korwike ja tõttas puu alt ära. Sai tema waewalt mõned sammud puust ärajooksnud, paistis hele wäik tema filmi, ta kuulis hirmust praginat ja kui ta ennast wärisedes ümber pööras, nägi ta, kuidas pittne selle sama tamme peale oli löönud, kus all ta oli istunud; puu oli pihuks puruks saanud. Läbi ja läbi märg tuli Kustas koju. Wanemad olid tema pärast ju hirmu täis olnud, nüüd oli neil hea meel, et poiss jälle terwelt koju tuli. Haige ema sai maasikate läbi diete jahutatud, ta tänas südamest oma head last.

24. Müristamine.

Kes müristab? Miks kardad sa?
 Ots Jumal seda tee?
 Laf' maru peale mäsjata,
 Ei meie wärise.

Ots meie seda teagi:
 Kõik hea, mis Jumal teeb,
 Suur on ta wägi, ommeti
 See armu wõitu jääb.

Ta õnnistab kõik ülewalt
 Ja sigitab kaa maid,
 Ja kaarna poja häda healt
 Ta kuuleb sedamaid.

Ta lasseb tõusta pilwefest
 Mis kallist wihma toob,
 Maa jonus wotab wihmufest,
 Ja ahnelt märga joob.

Siis orus oras rõõmuga
 Maast tõustes haljendab
 Ja pittne suure healega
 Ta headust kuulutab.

Suur pittne pragin käib ta eel,
 Ta järel selge ilm;
 On ärawainend hirmu heal,
 Siis naeratab ta film.

Ta päifest jälle õhutab,
 Et see tui ennegi
 Saab paista, nõnda rõõmustab,
 Meid walguis õhtuni.

Rii teeb ta head kõigile,
 Ei teela teda patt.
 Maa, anna kiitust! Inime,
 Oh täna Jumalat!

25. Sinnud.

Meie peame lindusi armastama, ei mitte üksi nende ilusa sulgede pärast; nende laulu heal maksab veel enam kui sule-ilu. Kellel palju raha on, see võib waat-hoonesse ehk kontserti majasse minna ja kuulda, kui kenaste seal inimesed raha pärast laulavad ja mängivad, ehk ta võib ka moosikantid oma koju tellida. Aga kui sull häda pärast nii palju raha on, et sa seega omale leiba ja riidid ihu tatteks saad osta, siis sa ei või oma raha natukest kontserti majas kulutada. Ommeti tahaks ka waene inimene oma südant lauluga ja muusikaga jahutada. Kust ta seda siis peab wõtma? Koh waata, seep see on, miks helde Isa taewas mitme weikese linnule kena laulu heale on kurku loonud, et waesel rahwal ommeti ka muusikat oleks. Alma maksuta nemad laulavad, nemad ei ajagi peale, et sa neile laulu eest raasuke leiba pead andma. Kui waesed inimesed homniku wara tööle lähewad, siis linnud laulavad, et neil süda rõõmsaks saab, ja tulewad nemad õhtu töölt koju, siis linnud laulavad jälle ja tahawad mure nende südametest äraajada. — Eks olegi Sumal helde, et ta need weikesed moosikantid waestele meelega on loonud?

26. Mutt.

Imetawa elajate hulgast mutt on ainus, kes oma toidust maa alt püüab. Mõni mõtleb nüüd wist: „Olgu küll ainus, aga sest ainsast saab ju liiga, ta teeb enam pahandust kui tarwis oleks, ta ajab mulda üles, täidab oma mulla humnikutega kõik wäljad ja heinamaad, sööb taimete juured alt ära, et taimed peawad äralõppema.“

Hea küll, pidagem nõuu selle kurjategija pärast! Tõsi on küll, et tema oma urgasteedega kindla maapinna ärarikub, tõsi ka, et tema oma tuhnitusega mõnda kahju teeb, et mitu taimet mulla alla jääwad kolletama ja närtsuma, aga seda kahju võib hoolas käsi rehaga ehk labidaga äraparandada. Aga kes on juba oma filmaga näinud, et mutt rohujuuri sööb? Kes võib seda süüd tema peale tõeks tunnistada? Selle peale kostetakse: „Eks ikka ole sealt, kus juured on ärasöödud ja taimed otja lõpenud, mutta leida?“ Kes nõnda räägib, on wist see sama tark, kes lord nõnda on

arvanud: „Kui kewadel konnad aegfaste hauguvad, siis puu lehed on kaa waratsfed wälja tulema. Aga kui konnad kawa ei taha haukuda, siis puude pakatamine jääb hiliseks.“ Eks siis konnad haugu lehti puist wälja? Tohoo! Waadake ommeti, kuidas inimene arwates wõib ekhida.

Aga juba tuleb muti ahwofat, üks mõistlik põllumees ja elajate tundja, laimatud mutti appi. See ütleb nõnda: „Ega mutt söö rohu juuri ära, waid maa-alused usfid ja tõugud, kellest pärast põuapallid ja muud nende farnatsfed elufad tõusewad. Mutt sööb neid ussa ja tõuke ja puhastab maad neist kurjategijatest. Eks siis ole mõista, miks mutti ikka sealt leitakse, kus rohud ja taimed on põdemas ja lõpemas? Seal on ussa, keda tema tagakiusab. Ja siis aetakse weel rohurikkumine temale süüks ja tema saab hea teu eest paha palga.“ Teie ütlete nüüd: „Seda on wist mõni mees wälja arwanud, kellel nina alati raamatute sees on olnud, kes ise ilmaski mutti ei ole filmaga näinud.“ Pea kinni, külamees! Kes seda on õelnud, tunneb mutti paremine kui teie kõik, küll teie seda saate näha. Sest kahest proowist wõib aratunda, kas ta tõtt räägib. Waadake esiteks muti suhu. Kõigil neljajalgistel imetawail elajatel, kes loodud taimne sööjad on, on lõugades ülewal ja all kaks ainust, waga terawat esimest hammast, koerahambaid neil pole koguni, waid nende ase on tühi puruhammastest saadik. Aga kõigil elajatel, kes teisi elajaid sööwad, on kuus esimest hammast ehk weel enam, siis koerahambad kummaltki poolt ja nende järel mitu puruhammast. Kes muti lõuge waatab, see tunneb, et temal ülemas lõuas 6 esimest hammast on ja alumises 8, ja nende järele tulewad 4 koerahammast. Sest tunnuse selgeste, et tema ei olegi taimne sööja, waid ennemine fiskuja elajas, kes teisi elajaid toiduks pruugib.

Teisets, kui teie furnud muti kõhu lahti leikate ja sinna sisse waatate, mis teie sealt siis leiate? Sest miska loom ennast toidab, see peab ju tema kõhus olema. Teie ei leia sealt seeft ilmaski rohku ega taimid, aga küll tõukude nahku, wihma ussa ja muid maa-alusid elufaid.

Mis teie nüüd arwate? Kes siis mutta taga kiusab ja arahukata püüab, teeb iseenejele kõige suuremat kahju, aga tõukudel ja usfidel on waga hea meel. Sest siis nemad

ilma keelamata võivad põldusid ja heinamaid riffuda, saavad priskeste sigida ja kaswada ja kewadel tuleb põuapall wälja ja sööb kaa puud puuks paljaks, et tühjad raud järele jääwad. See on siis tänupalgaks muti kautamise eest. Nõnda on lugu.

27. Sige teab oma lojukse hinge waewa.

Ei elajagi wastu tohi inimene tänamata olla nagu Wineeta linna kaupmees, keda wanal ajal tema hobune tänamata meele pärast kohtule ülesandis. Hobune oli mitu aastat peremeest truuwiste teeninud ja oli oma kerge jalgade läbi teda üksford koguni surma käest peastnud, kui rööwolid metšas tema kallale kippusid. Siis kaupmees oli tõutanud hobuse eest hooft kanda ja teda elu otša heaste sööta. Aga hobune oli jell korral, kui ta rööwlite eest põgenes, wiga saanud, esiteks jäid tema liikmed kangeks, siis ta hakkas lõnkama ja wiimaks sai ta weel pimedaks, ja kaupmees unustas tema abi ja oma tõutuse hoopis ära. Hobusele anti wäga kasinat toitu ja kui seegi kaera raasute näitas liig olemat, siis andis kaupmees sulasele kaisu, hooft õue pealt äraajada. See wõttis piitsa, sest et loom heaga ei tahtnud minna, ja ajas teda tallist wälja. Wärawa ette jäi hobune seisma seitse tundi ühte järge, ja ajas ikka kõrwad sirgele, kui ta õue peal midagi kuulis liikumat. Külm õö tuli, lund sadas, hobune magas wärawa ees palja kiwide peal. Wiimaks ajas teda nälg, et ta pidi äraminema toidust otsima, aga sest et ta pime oli, tõukas ta ennast iga asja wastu. Ninaga nuusutades leidis tema mõne heina kõrre, aga küll seda oli pisut.

Seal linnas oli üks kella maja, mis ööd ja päewad lahti seisis. See oli seks ehitatud, et ülekohus saaks ära keelatud. Kui üks inimene arwas, et temale teistest oli ülekohut tehtud, siis läks tema kellamajasse, hakkas nõõrist finni ja helistas kella. Selle peale tulid warfi kohtuwanevad kofku tema asja seletama. Kogemata juhtus hobune selle maja sisse, ja sest et ta iga asja külge otsides ninaga puutus ja nälja pärast kõik naris, leidis tema kaa nõõri, hakkas hammastega temast finni ja kell jäi helisema. Kella helinat kuuldes tulid kohtuwanemad ja leidsid hobuse kaebaja olemat. Nemad tundsid hooft ja teadsid, mis head ta oma

peremehele oli teinud, selle pärast läks nende meel haledaks. kaupmees sai warsti kohtu ette kutsutud. Ta pani wäga imeks, kui ta oma hobuse nägi nõõri juures kui kaebaja seiswat. Küll ta katsus ennast nüüd oma kōwa südame pärast wabandada, aga kohtuwanemad ei wõtnud seda kuulda, waid ütlesid: „Dige teab kaa oma lojukse hinge waewa!“ ja mõistsid, et kaupmees hobuse elu otsani pidi toitma. Mees sai tellitud kes aeg ajalt pidi järele waatama, kas hobune oma õiguse kaa kätte sai. Uga kellamaja müüri peale sai see lugu jäädawaks mälestuseks kiwi jisse raiutud.

28. Sääst ja härg.

Härja sarwe peale istus
 Wiimati üks sääsete:
 Kui eht olen sulle koormaks,
 Ütle aga julgeste!“

„Benite, kas sind kaa ilmas
 Olemas?“ — nii naeris weis.
 Säästest paremad ei ole
 Halb, kes on ennast täis.

29. Rohutirts ja sipelgas.

Rohutirts, hilt-harakas,
 Laulis kõige suwe aja,
 Ega tunnud siristaja,
 Kuida talw ju tulemas.
 Juba wäljad paljaks jääwad,
 Lühemaks on saanud päewad,
 Ega enam walmis tall
 Laud ja maja lehe all.
 Külm on wäljas, suud nüüd pühi!
 Tühi tuleb näljaga,
 Laulda tirtsute ei saa.
 Kelle meele tuleks kaa
 Laulda, siis kui koht on tühi?
 Oma suure häädaga
 Läts ja otsis sipelga.

„Õde, anna luba mulle,
 Et ma talweks jäätsin sulle
 Kewadeni, palun ma,
 Glata ja soenda!“
 „Kuule imet! Ets sa teinud
 Suwel töõd ja waewa näinud!“
 Sipelgas nii küsima.
 „Mis sa mõtled, õde? Ega
 Olnud minul aega sets,
 Suwi nõnda mõõda läts
 Laulu, naljabeitmisega.“
 „Laisklesid?“ „Ma röömuga
 Laulsin kõige suwe aja.“
 „Laulsid, kas see oli waja?
 Mine nüüd ja tantsi kaa?“

30. Kaaren ja rebane.

Kas ilm on wähe tunda saanud,
 Et petis libe keel — Ei aita ühtegi? —
 Kui häästi libistad, sind ustak' ommeti.
 Kord kaaren oli kena juustu tüki saanud,

Ja istus kuuse otsa peal
 Ja pidi juba saagi ärasvõmma seal,
 Siis jäi veel mõtlema ja pidas nokas tükki.
 Üks rebane, kes mööda läks, sai tema ligi,
 Tall' juustu hais läks warfi ninasse,
 Ja kange juustu himu tuli temale.
 Kelm ennast keeritades tuleb ligemale
 Ja waatab aga ütsifilmi kaarna peale,
 Siis hakkab mahedaste rääkima:
 „Oh walge lind, kui kena sa!
 Kael nagu luigel, filmikesed
 Kui tuul, — sa kallite, su sulekesed
 Kui hõbe-riie sinu peal.
 Mis ilus noff, — sull muidugi wist ingli heal!
 Et laula ikka, — on su laulmine nii kena
 Kui sinu nägu, noh, siis kinnitaksin mina,
 Et tuninglit lind oled sina.“
 See kiitus hakkas kaarna pähä, korraga
 Koit kuulus tartus oli temal jooksus,
 Ja tõstab pead ja wehkleb oma sawaga,
 Ja siis ta järstu elu hinge poolest trootsus, —
 Juust kuttus nokast, kelm läks paktu temaga.

31. Hunt ja tall.

Kes nõdr, sell ikka wägewama ees on süüd,
 See on üks ammust ajast teatud, nähtud lugu,
 Et kuulge pealt, sest seda sugu
 See koerustükk on, mis ma räägin nüüd.
 Üks tall läks pöndsel ajal jõe ääre jooma, —
 Oh seda õnnetumat looma!
 Üks ablas hunt just pidi ligi olema.
 Ta filmab talle, mõtleb: eks ta minu oma!
 Et rõõwli töd tall näitaks õigus olema,
 Siis karjub: „Näed sa seda häbemata looma!
 Mu jooki musta suuga solkima!

Kas ma
 Pean wirtsja jooma?
 Dot' see eest tahan kaa
 Su pea otsast kistuda.“

Tall hirmuga: „„Muus hundi papp,
 Sa näed, et sinust all pool jõe seisan ma
 Ja rohkest' sada sammu wahet wabel kaa,
 Oh halasta mu peale, ära tapa!
 Wett sulle solkida ei wõi ma koguni.““

„Kas kuuled kaa? Wõi nii?
 Siis mina waletan? Näe häbemata hullu!
 Mu meele tuleb, kuidas sina tunamullu

„Mind siin kord oled sõimanud,
See pole, wend, weel unustud!“

„Pai hunt, ei mina aastajeks weel ole saanud!““
Nii nutab tall. Noh siis su wend see oligi!“

„Mull wendi pole.““ „Mis sa räägid ommeti:
Üks sinu sugulane mind on teutanud.

Kõik, teie ise, teie koerad, teie karjane

Mu wastu nurisete,

Kus iial jõuate, seal mulle kurja teete,

Nüüd sina seda pead matsma minule.“

„Ma üsna süüta.““ „Bait! mis räägid weel, sa risu!

Kas sinuga ma piftalt pean waidlema?

Sull süüd ju selle pärast, et mull sõdma isu!“

Nii mõiras hunt ja murdis talle wihaga.

32. Hea rohi.

Iga mees teab, et Auftria maa keiser Joosep II. (walitf. 1765 — 1790) üks tark ja hea südamega rahwa walitseja oli, aga ehk kõik ei teagi, et tema ükskord koguni tohtriks on heitnud ja ühe waele naesterahwa on terweks arstinud. Üks waene, haige lefknaene ütles oma poja wastu: „Laps, mu walu on väga suur, ma ei luuda enam seda kanda, mine ufinaste ja palu tohtrit, et ta mind tuleks waatama.“ Pois läks ühe tohtri juure ja pärast teise juure kaa, aga kumbki ei tahtnud tulla, sest Wiini linnas maksetakse iga tohtri tulemise eest üks kulden (see on arwata 60 kop.) ja wael poifil ei olnud muud kui filmawett; seda paneb küll Jumal väga kalliks, aga inimesed enamiste ei arwa seda ei ühegi hinna alla. Kui ta juft kolmandama tohtri juure pidi minema, sõitis keiser tõllaga tafahiljukeste temast mööda. Pois ei tunnud teda, waid arwas teda wift mõne rikka mehe olewat ja mõtles: Eks ma katstu õnne. „Auus herra,“ ütles tema, „ehk täib teil mulle üht kuldnat kinkida, halastage mu peale!“ Keiser mõtles: „Waata imet, kawal pois mõtleb, kui ma ühekorruga kuldna laan, siis pole tarwis 60 korda kreitseri pärast kerjata (kulden on 60 kreitserit).“ „Ehk saab kaa kahestkümnelt kreitserist?“ küfis keiser. Pois kostis: „Ei laa!“ ja rääkis siis üles, mis pärast tema otse kuldnat tarwitas. Siis kinkis keiser temale ühe kuldna ja kuulas tema käest ema nime ja elu kohta. Senni kui pois kuldnaga kolmandama tohtri juure jookkis ja haige ema kodu

Jumalat palus, et tema teda ei pidand maha jätma, lõidab keifer tema elumaja poole ja oli oma filmanäu mantli lisse mäslinud, et keegi teda ei pidand tundma. Kui ta haige naese tuppä astus, mõtles see, et tema pidi tohter olema ja rääkis temale oma häda üles, haigus waewata ja waefus pigistada teda, ei olla jõudu enese eest õiete hoolt kanda. Keifer ütles: „Ma kirjutan teile aapteki sedeli walmis.“ Naene juhatas, kus poja tindi klaas, luled ja paber olid, keifer kirjutas sedeli ja õpetas, kuft poeg rohu pidi äratooma. Sai ta äräläinud, tuli kaa õige tohter. Naene pani imeks, kui ta kuulda sai, et tema kaa tohter olla, palus wastu, juba teine tohter olla käinud teda waatamas ja olla kaa aapteki sedeli kirjutanud. Tohter wõttis paberi laua pealt ja tahtis näha, mis tohter see pidi olema ja mis rohtu ta oli loowinud. Imeks pannes ütles tema naese wastu: „Naene, teil on üks hea tohter käinud, ta on teile 25 kuldpenningit rohuks tellinud, mis rentereift tahawad äratuua, all seifab nimi: „Joofep,“ kas teie ehk tunnete teda? Niifugust rohtu mina ei oleks mõiftnud teile loowida.“ Naene waatas tänades taewa poole ja ei saanud lõna luuft, nii liigutatud oli tema süda. Raha sai rentereift täieste wäljamaksetud ja tohter andis naesele rohtu haiguse wastu. Hea rohi ja parem ülespidamine aitalid haige mõne päewaga jälle jalule. Nõnda oli tohter haige naese terweks teinud, aga keifer waese.

33. Kaks teekäijat.

Kaks meest läkfid feltlis teele. Kui nemad ükskord kõrtlis jalgu olid puhkamas, tõufis külas kifa: Tuli on lahti! Teine teekäija tõufis ruttu üles, wiskas pauna ja kepi ära ja pidi appi tõttama, aga teine hakkas tema kuue hõlmaft kinni ja ütles: „Kuhu sa jooksed? Kas meie fiin muidu peame aega wiitma? Ega fiin abift puudu ei ole. Mis meie wõõraft rahwast hoolime?“ Aga mees ei wõtnud feltlimehe lõna kuulda, waid jooksis ruttu põlewa maja poole, teine läks tafahiljukeste taga järele ja jäi eemale waatama. Aga põlewa maja ees seifis üks naene, ringutas käfi ja kifendas suure ahastusega: „Minu lapfed, minu lapfed!“ Kui teine teekäija seda kuulis, ei wiibinud

tema filmapilgukski, waid hädaohust hoolimata ruttas tema tulest läbi maja lisse. Inimesed hüüdsid: „See mees ei tule enam tagasi.“ Aga ennäe, juba ta tuli majast wälja kõrwend hiustega ja kandis kaks lapfukest süles, keda tema ema kätte wiis. See hakkas rõõmu pärast nuttes oma laste ümber kinni ja liis ta heitis mehe ette maha. Tema tõstis teda maast üles ja kinnitas teda lahkeste, fell ajal langes maja suure mürinaga.

Kui teine teekäija temale pärast ütles: „Kes pani lind niilugult katsetükki ette wõtma?“ kostis tema: „Eks Jumal mind südames ole käskinud seda teha, tema on tule Island ja laste Isa.“

34. Haambritaat.

Saksa maal suri mõne aasta eest üks küla raudsepp, Jaagup Horn nimi. Küla rahwas hüüdsid teda ikka haambritaadiks. Haambritaat! Miks siis haambritaat? Selle pärast, et temal üks imelik pruuk oli. Ta kandis alati haambrit ja naelu ligi ja kus ta uial midagi leidis lagunud ehk lahti olemat, seda tema warsti parandas ära. Ehk tuli see nimi temale kaa sest, et ta oma haambri läbi küla raudsepaiks oli saanud. Kuida see sündis? Pange tähele! Endine raudsepp oli surnud, neli meest pakkusid endid tema asemele ja igaüks neist lubas kes teab mis teha, kui tema sepa ammeti pidi oma kätte saama. Haambritaat ei olnud seda ammetit koguni püüdnud, ega olnud kaa midagi lubanud, ta kohendas aga oma haambri ühe lagunud ajawärawa ja sai ammeti selle pärast enese kätte. Kas üksi selle pärast? Jah, üksi selle pärast. Küla otjas oli üks aja wäraw lagunud, üks laud seisis ju mitu nädalat ripakil. Haambritaat, siis alles üsna noor mees, tuli paun kaelas sealt mööda, nägi wiga, wöttis warsti naela taskust ja lõi laua jälle finni. Seda nägi küla tallitaja oma ukse pealt. Ta pani imeks, et wõõras inimene mitte ei fallinud, et laud pidi lahti olema, et küll peremees ise seda mitu korda oli näinud ilma wiga parandamata. Ta oleks hea meelega noore mehe jutule saanud, aga enne kui tema ligi jõudis, oli teine ju äraläinud.

Üks tundi faks pärast seda läks tallitaja külaförtji. Seal oli palju külarahwast kous ja noore mehe ta leidis

õhtust söömast. „Tere kaa, külamees,“ ütles tallitaja, „kas saame siin fokku?“ Noormees waatas imestades tema otsa, ega saanud aru, kust nende wahel sõbrus oli tõusnud. „Oks teie ole see sama teemee, kes täna õhtu küla otsas aja wärawa parandas?“ „Küll olen.“ „Hea küll, siis tulge Hansu naaber,“ ütles tallitaja wärawa peremehe wastu, kes kaa juhtus toas olema, „tulge ja tänage seda wõõrast meest, et ta teie pärast on waewa näinud. Mõõda minnes tema kohendas teie aja wärawa ära.“ Naaber Hans naeratas ja tänas noort meest. Mõlemad istusid tema kõrwa ja hakkasid temaga juttu ajama, teised kuulasid pealt. Nemad rääkisid sepiksest, teekäimise, koha saamise ja muist asjust ja kõigile tuli mõte: „See mees kuluks meile sepaks ära.“ Sest kõigil oli hea meel olnud kuulda, kuidas tema kaa wõõra rahwa kahjust hoolis.

Haambriitat jäi õõseks sinna ja kui ta teisel hommikul oli näidanud, et kõik ammeti töö temal selgeste käe oli, mõisteti teda küla raudsepaks. Kaup sai tehtud ja noormees oli nõnda üsna kogemata suure küla sepaks saanud, kelle nimegi tema mõne tunni eest ei olnud teadnud. Ütle nüüd weel, et kes kutsumata tööle tuleb, tänamata peab ära minema. — Sepapaja järel oli kaa üks põllulapike, kus peale sepp omale wõis kartuhwliid ja muud keeduwilja mahateha. Kui teda esimest korda selle põllu tüki peale juhutati, pani tema tähele, et tee, mis sinna wiis, hirmus roopline ja aukline oli ja et wanfritega sealt väga wilets oli käia. Tema küsis: „Mis pärast teie ei täida roopaid ja auka kiwidega täis?“ Saatjad wastasid: „See oleks küll hea olemat, aga kes tahab seks aega saada?“ Mis tegi haambriitat? Sga kord, kui tema oma põllu peale läks, hakkas tema ju kaugele kiwa noppima, mõni kord wiis tema terwe sületäie ja täitis nendega augud ja roopad. Talupojad naersid, et tema, kellel enesel hoost ei olnud, teiste kasuks teed parandas, aga tema ei hoolinud nende naerust, waid wiis igakord minnes ja tülles kas paari kiwa roopa täitmiseks, nõnda et mõne aastaga tee üsna file ja hea oli. „Waadake,“ ütles tema, „oleks igauks teie seast, kui ta tühja wanfrega seda teed käis, kiwa korjanud ja wanfrega aukude juure wiinud, siis oleks tee ilma waewata ühe weerandi aastaga üsna hea

olnud ja mõni kopikas oleks tasku jäänud, mis lagunud rataste ja rummude eest pidi ärafulutatud saama."

Ma teaksin mõnda küla nimetada, kus haambritaati hädaste tarwis oleks.

35. Kuida tuleb kohut mõista.

Kolm meest juhtusid tee peal üks teisega kokku ja tahtsid ühes seltsis linna poole minna. Nemad olid kõik ühes nõuus, et pidid ühe tafa kõik kulu kandma, ja esimene ütles: „Mull on wiis leiba kotis.“ Teine: „Mull on kolm leiba.“ Aga kolmas: „Mina olen aga raha juure wõtnud, 8 rubla.“ Kui linna ligi said, siis hakkasid kokku arwama, palju igal ühel tuleb maksta. Kahetsa leiba olid ära söödud ja paljas raha järele jäänud. Siis ütles rahamees: „Siin on minu 8 rubla, säh, jautage neid isekeskis, kuida õige.“ Kolme leiva mees ütles: „Palju siin enam arwamist tarwis, eks mull olnud 3 leiba ja teisel 5, see teeb juust 8 leiba: Mis siis muud kui mina wõtan 3 rubla ja 5 rubla jääwad sellele, kellel 5 leiba olid, see teeb siis 8 rubla ühtekokku.“ Külap mõned kohtumõistjad ja kõik koolilapsed arwawad: „See on juust fula õigus, mis siis seal juures enam waidlemist?“ Aga ei mõtle ommeti kõik nõnda, ega tahtnud kaa mees, kes oma 5 leiba tee peal oli ärafulutanud, sellega rahul olla, waid kutsus teise kohtu ette ja palus, et pidi nende wahete õigust mõistetama. Mis nüüd küll kohtumõistja, kes mõistlik on, neile peab ütlemas?

Seletus: Et kõik pidid ühetafa kulu kandma, siis oleks kaa igauks pidanud 8 rubla nagu kolmas mees wälja panema, see teeks ülepea kolme mehe peale 24 rubla. Nüüd oli teis- tel ülepea 8 leiba ja tuleks siis iga leib 3 rubla maksuma. Ehk mõni paneb imeks, kuida leib nii kallis. Wõib olla, et ta kõigepeenemast Mosko jahust ja pealegi tõlla ratta suurune ehk et väga kallis aeg oli. Üks kõik, leiva hind oli 3 rubla. Kellel 3 leiba olnud, see pidi nende eest 9 rubla saama, aga et tema ise oleks pidanud 8 rubla sisse maksuma, ei saa tema enam kui 1 rubla. Kes wiie leiwaga tulnud, need peaksid 15 rubla wälja tegema, ja 8 rubla maha arwatud, mis tema kohus oli juure maksta, jääwad tema jaoks 7 rubla, ja wahete on tehtud.

36. Mõistatus.

Kaks kahe silbiga sõna.

Ma kaswan rammutud põllu peal,
 Ja kannan kiidetud wilja seal,
 Kui hoopis walmis ma olengi,
 Mind pööra ümber ja ole nii!
 Selt kui sa nõnda olla ei taha,
 Siis katstu! Ma muidu pudenen maha.

37. Mõistatus.

Kaks kahe silbiga sõna.

Raudsepa käes ma käin,
 Ma olen maja sein.
 Kui takka otlast mind loed sa,
 Siis lugemata olen ma.
 Kes ikka weel minuft aru ei saa,
 Mind merelt maast mingu otlima.

38. Haruldane roog.

Üks rikas kaupmees kutsus oma linna sõbrad oma mõisa, mis mere ligidal oli, ja lubas neile väga kallid mere kalu ette panna. Mitu rooga olid juba söödud, wiimaks toodi kaa fuur kinnikaetud waagen ja kõik armastid, et kiidetud kalad pidid sees olema. Aga kui kaas sai pealt ära võdetud, ei olnud muud sees kui mõned kuldrukad. Kaupmees ütles: „Mu armsad sõbrad, kalad, mis mina teile lubasin süüa anda, on sell aastal kolm korda kallimad, kui mina teadsin arwata. Üks ainus maksab ühe rukadi. Siis tuli mu meele, et siin ligidal külas üks waene päiline ju mitu nädalat haige maas on ja oma lastega näljas seisab. Mere kala hinnast saaksid need waeled inimesed poole aastat priskeste elada. Kui teie siis mere kalu tahate, siis ma neid filmapilk lasen tuua ja walmistada. Aga kui teie selle raha waele mehe jaoks tahate jätta, siis peate kaa odawama jõe kaladega leppima.“ Kõik wõõrad kiitsid kaupmehe nõuu ja igaüks pani weel omast käest ühe rukadi waagnasse. Waene päiline sai seda wiisi terve aasta peale kõigest hädaft peastetud.

39. Wahw mees.

Kord tõusis lõunalt sulatuul
Ja pühtis kuuma õhuga
Itaaliast läbi, — korraga
Läts jää ja lumi sulama.
Ta lumegi mägedel sulatas,
Mis jõe wee otjata kaswatas.

Üks sild wiis üle jõe seal,
Raudkiwist tehtud kindlaste;
Kest paigas seisis filla peal
Üks weike wahi majake,
Sees elasid filla wahw perega.
Sa waene, oh põgene rutuga!

Seft wastu sambaid mõirates
Jää panku weft weeretas,
Ja hirmsal wiisil mäsates
Ta filla põhja pörutas,
Ja kummasiti otjast on sambad läind,
Neid weft on pihuts ja puruts teind.

Üks ainus wõhw, kus maja peal,
On terve, aga kauaks see
Weel paneb wastu jõe, —
Mis mürab, mõllab hulluste.
Jää pangad wast müriinal tulewad,
Et alused müürid neist kõiguwad.

Ju fillawahw täis ahastust
On ronind maja harja peal,
Ja naene, lapsed temaga.
Sealt kostab nende häda heal:
„Oh Jumal, oh Jumal, meid awita:
Ju hutatus jõuab, oh halasta!”

Hulk rahwast wahib kalda pealt,
Kõik kahetsewad waeste eest,
Kui kuulwad nende häda healt, —
Ei neist ei tule abimeest!
Ilmasjata fillawahw ksendas,
Ja asjata täfti ta ringutas.

Waat' tätu seljas tuleb kaa
Üks forge krahw nüüd rutuga.
Mis peab tema omas käes?
Üht raha kotti peab ta:
„Katsjada kuldpenningit wahwale,
Kes wiletsad ära toob mäele!”

Ja weft tõuseb kõrgemaks,
Tuul mõllab ilma waheta,
Ja lootus kaub wähemaks.
Oh peastja ära wiiwita!
Kui kauaks need sambad weel sei-
sawad?
Need filmapilt langema peewad.

„Kes julgeb? Mehed tõtate?”
Krahw tõstab kufu käega.
Kõik kuulwad, aga kellelgi
Ei ole julgust katsuda.
Ilmasjata fillawahw ksendas,
Ja asjata täfti ta ringutas.

Ennäe, üks waene talumees
Leed käies tuleb kaldale,
Liht riie seljas, kepp on käes,
Meel paistab filmist mehine.
Ta kuuleb, mis krahwi suu kuulutab
Ja filmaga õhtu kaa tunnistab.

Ja julge omas Jumalas
Ta kargab ruttu wenesse,
Küll jõgi hullas, laenetas,
Ta fiisti jõuab fillale.
Oh häda, ta wene on weikene,
Ei mahu kõik korraga temasse.

Kolm korda oma wenega
Mees woidab wete mäsjuste,
Kolm korda peaseb õnnega,
Ja toob kõik ära kaldale.
Kui wiimne on peastetud kalda peal,
Siis majake langes kaa müriinal.

„Säh,” hüüab krahw, „sa auus
mees,
Et wõta palk, su oma ta!”
Jah, krahwil helde süda sees,
Kes seda tohiks salata?
Ja fiiski illem kui krahwil weel
On teekäija südames armu meel.

„Ei müünd ma elu raha eest,
Ma waene, fiiski mina neid
Ei taha, saagu waestele,
Kes kõigest omast ilma jäid.”
Nii ütles ta, teretas lahkeste
Ja tõttas siis minema rutuste.

40. Külm wesi.

Hans oli kängeste jooksnud, higi seisis temal otša ees, kui tema isa juure tuli.

Isa: Kas sull janu on?

Hans: Küll on.

Isa: Eks sa siis warši lähe wett jooma?

Hans: Seda ma küll ei tee, armas isa!

Isa: Miks ei tee?

Hans: Eks mu nahk ole weel üsna soe?

Isa: Mis sest wiga on?

Hans: Sina ise oled mind mitu korda keelanud sooja nahaga joomast.

Isa: Tõsi küll! Aga kas sa weel tead, mis pärast ei sünni sooja nahaga juua?

Hans: Weri on jooksu ehk käte liigutamise läbi üsna palawaks läinud ja peenikesed were sooned, mis kopsude sees on, on keewa werd täis. Kui siis keegi warši külma wett joob, siis külm wesi jookseb mööda kopsusid alla.

Isa: Ja mis kahju sest peab tulema?

Hans: Selle läbi weri pahtub soonekeste sees, ta ei saa enam jooksta ja sest tulewad weikesed mädapaised, mis aega mööda wõimust wõtawad ja kopsud wiimaks hoopis äramäendawad.

Isa: Mis nimi haigusel on, mis inimene siis põeb?

Hans: See on tiiskuse haigus.

Isa: Jah, tõsi! See on pikkaline haigus ja tema wastu ei taha enamiste tohtri rohud midagi aidata.

41. Õunapuu.

Wana Willem istus fuure õunapuu all maja ukse ees ja tema poja lapsed olid tema juures, sõid õunu ja kiitsid wäga nende magu. Siis wana mees ütles: „Lapsed, ma räägin teile ommeti, kuidas wiisi see puu seia paita on saanud. Seda aega on nüüd wist enam kui wiiskümmend aastat, siis seisin mina otse sell samal kohal, kus puu praegu seisab, koht oli siis alles tühi, ja kaebasin jõuka naabrile oma waesust. „Kui mull aga sada rubla oleks,“ ütlesin mina, „siis oleks ommeti weike hakatus kää.“ Naaber, kes mõistlik

mees oli, ütles: „Ega suur asi ei ole neid saada, kui sa aga targaste peale hakkad. Waata, siin samas, kus meie seisame, on mitu sada rubla mulla sees paigal. Katsu aga, et sa neid kätte saad.“ Ma olin siis alles noor ja rumal ja kaewasin teisel ööl sinna kohta sügawa augu, aga ma ei leidnud ühtainustki rubla. Kui naaber hommiku wara auku nägi, puhkes tema suure healega naerma ja ütles: „Oh sa jamps inimene, ega see minu ütlemine ei olnud. Aga waata, ma tahan sulle ühe õunapuu kinkida, mis sa seie auku wõid istutada, külap siis ju aega mööda rublad hakkawad wäljatulema.“ Ma istutasin noore puu, ta kaswas jõudjaste ja sai wiimaks suureks, kenaks puuks, nagu teie ise näete. Tema magus wili, mis ma iga aasta olen saanud, on mulle juba palju enam kui sada rubla sisse teeninud. Selle pärast mina ilmaski ei ole unustanud naabri sõna, mis ta mulle ütles:

„Küll palju parem kui raha auf weel
Dn mehe hool ja mõistlik meel.“

42. Teekäija jaeweskis.

All jaeweskis täna
Ma wäsiind istusin,
Ja mõttes wete mängi
Ja rattaid waatasin.

Ma panin pooles unes
Ka saagi tähele,
Kui tuuse patust läbi
Ja tormas rutuste.

Pakk oli nagu elaw,
Ja walust wabises,
Ja kiiksus ja ta kääksus
Siis nõnda pirises:

„Teekäija, digel tunnil
Sa seia tulidki,
Sest otse sinu pärast
Mind waawatatse nii.“

„Su eest, kui pea käidud
Dn sinu elu tee,
Saab pittaks uneks tehtud
Sest puust üks järgite.“

Ma nägin neli lauda,
Meel oli raskets läind, —
Ma tahtsin otjust nõuda,
Ei ratas enam käind.

43. Kabel.

Mäe peal weike kabel seisab,
Paistab alla kaugele.
Drus, jõe ääres hoistab
Priste tarjapoiſte.

Tornist kolab kella helin,
Surma laulu lauldakse,
Poiſi laulmine jääb soitu,
Ja jääb kuulma ülesse.

Neid, kes enne orus hoisand
Lauluga seal wiitakse,
Poifite, kaa sulle mäe peal
Nõnda ütstord lauldatse.

44. Kõne.

Kõne on inimese au. Elajas ei saa kõneleda, sest elajal ei ole mõistust. Küll võivad kaa elajad üks teisele mõnda teadust anda. Läheb sipelgale koorem raskemaks, kui ta ise suudab äraanda, siis ta kutsub seltsimehi enesele appi; kui kana kutsub, siis pojad tulevad jookstes ligi; kui ööpitt laulab, siis emane kostab teise puu pealt. Mõned linnud õpiwad koguni inimeste käest mõnda sõna wälja rääkima. Aga mis see kõik tähendab inimese kõne vastu? Kõnelemise riis-
tab on neil: huuled, hambad, keel, suulagi, kurg ja kopsud. Need on inimestel sündides, aga kõnelemist peab tema weel kätte õppima. Weikesed lapsed murravad esiotsa keelt, kõneleda nemad weel ei saa. Nemad räägivad üksikuid sõnu, ja neidki nemad ei wõi täieste wäljaõelda, sest et mõned tähed keele panewad takistama.

Kõne on kallis Jumala anne. Tema waral õpetab koolmeister lapsi. Sõna läbi manitseb isa last, et ta kahju ja wallatuse eest peab hoidma. Sõnade läbi wõib laps emale oma häda kaewata ja kui magusad on siis ema sõnad, miska ta last kinnitab, häda saab warssi kergemaks. Kui meie ilu-
faste palume, siis saame kätte, mis meie himustame, hea sõna leiab enamiste hea aseme ja wõidab wõõra wäe. Sõbradega juttu ajada on wäga armas, weel armsam on Jumalaga kõneleda palwe keeli. Jah, kõne on kallis Jumala anne. Ta on nii kallis, et meie ei tohiks ilmaski oma keelega tühje sõnu lobiseda. Ükski ei pea kõnet kurjaste pruukima, sajatades, söimates, pilgates, teutades ehk waletades ja pettes. Sõnad on kui terawad mõõgad, nemad wõivad teisele wäga walufaste haiget teha. See pärast jätke maha wale ja rääkige tõtt igauks oma ligimesega! Walskuse huuled on Jehoowa meelest hirmsad!

45. Müür.

1813-mal aastal, talwe põlmes, kui Prantsuse sõawägi Hamburgi linnas oli ja kõik maa ümberkaudu tema hirmu

tundis, olid ühe pere rahwas waenlaste pärast üsna mures. Üksik pere seis üsna maantee ääres ja selgeste oli teada, et waenlased seda teed pidid tulema. Kõik pererahwas olid suures toas üheskous ja ootasid hirmuga nende tulenist. Beremehe ema, wana jumalafartlik eit, luges lauluraamatust palwet, mis sõaaja tarwis oli tehtud, selle sees olid ka need sõnad: „Jumal ehita meie ümber kindel müür, mis waenlased meie majast saaks ärafeelata.“ Kõik panid lugemist hoolega tähele, aga poeg ütles: „Ega Jumal ommeti hakka meie ümber müüri ehitama!“ Shtu läks mööda, õo tuli, pererahwas kuulsid õues waenlaste kisa ja kára, aga ükski ei tulnud ukse taha ega kippunud sisse. Nemad panid seda wäga imeks ja ei mõistnud arwata, kust see pidi tulema.

Kui nemad hommiku wara ukse ette läksid, said nemad aru, mis neid oli peastnud. Range õhtune tuisk oli maantee poolt maja ette suure lume ange kokkuajanud, et maja tee pealt koguni näha ei olnud. Selle pärast waenlased ei mõistnud sisse tulla.

Kõik tänasid Jumalat helde kaitsmise eest, aga wanait ütles: „Kas näete nüüd, et Jumal küll wõis müüri meie ümber ehitada!“

46. Hämbliku wõrk müüriks.

Noola linna waga piiskop Weeliks pidi oma waenlaste eest põgenema, sest nemad tahtsid teda äratappa. Aga oli tema waewalt oma jala saanud linna wärawast wälja pista, ju tagakiulajad ratsamehed olid tema kannul. Tee ääres olid wanad hoonewarimed ja nende wahel oli koobas. Sinna sisse puges piiskop, aga elu lootust temal ei olnud ühtegi, sest ta wõis arwata, et waenlased koopast mööda ei lähe ilma teda sealt ofimata. Aga Jumalal oli juba nõuu walmis oma sulast peasta. Sai piiskop sisse läinud, hakkas warfi üks hämblik koopa suu ette wõrku tegema. Kui tagakiulajad linna paika tulid, oli wõrk walmis. Peamees käskis ühe mehe hobuse seljast maha tulla ja koopas järele waadata, kas piiskop ehk seal pidi olema. Mees astus maha, läks ligemale ja tuli siis warfi tagasi: „Ei ta sealt sisse ole läinud, terve hämbliku wõrk on koopa suu ees.“ „Edali!“ hüdis peamees ja

kõik läkfid tuhat nelja mööda. Piiskop oli nende käest peastetud.

Selle pärast öeldakse: Kui Jumal kedagi tahab hoida, siis peab hämbliku wõrk temale müüriks laama, aga keda Jumal mahajätab, sellele kõige kindlamad müürid jääwad hämbliku wõrguks.

47. Torni otstast ja pingi pealt.

Üks töömees parandas torni katust. Ta istus üleval lauakese peal, mis kõitega oli torni külge kinni pandud. Korraga kärijes kõis katki, mees kukkus tornist kiriku katuse peale, ja sest et ta kuskilt poolt ei saanud kinni hakata, weeres tema mööda katust maha ja langes wana kõrge pärnapuu peale, mis müüri naal oli kaswamas. Ürnad puu otjad ei kannud teda, ühest otjast teise peale kukkudes tuli ta wiimaks maha kirikuaja peale. Inimesed, kes tema kukkumist alt olid näinud, karjatasid hirmu pärast ja mõtlesid, et mees olla puruks ja surnuks kukkunud; aga waata, tema elas, kõik liikmed olid temal terwed, muud kui pea oli kukkumisest natuke uimane, aga see wiga kadus pea, kui ta oli jalule saanud. Suur hulk inimesi kogus tema ümber, igaüks tahtis tema suust kukkumise lugu kuulda saada. Wiimaks andis üks trahteri peremees nõuu: „Mehed, mis teie arvate? Niisugune imeasi ei sünni igapäew, see päew olgu pühapäewa eest. Tulge minu majasse, mehele kuluks ehmatuse peale hea kõhutäis ära.“ See nõu sai heaks kiidetud, kaks meest wõtsid töömehe eneste kessele ja nõnda läksid kõik tropis trahterisse. Seal sai siis õhtust saadil söödud ja joodud ja mehel oli wäga hea meel, et ta teiste kuluga nii häästi sai ülespeetud. Ta jõi ja jõi ja ei wäsinud oma kukkumist kõigile jutustamast. Jumalast ja et Jumal oma inglid tema pärast oli käskinud, ei lausunud mees sõnakest, waid kiitis aga oma osawust ja julgust, mis läbi tema ilma kahjuta olla tornist maha tulnud. Wiimaks tegi wiina waim teda nii häbemataks, et ta üsna lubas seda tükki teist korda weel katuda, kui ta sellega enesele head raha kopikat saaks teenida. Zoomine ja lobisemine olid teda nõnda wäsitanud, et ta pingi peale maha heitis ja magama uinus. Teised pidid trahterist koju minema, aga nemad jäid weel wahtima, kui

nemad nägid, mis imelikusti wigurid mees unes tegi. Ta ohkas ja ägas raskeste, peffis kättega tuult ja tegi, kui tahaks ta mõnest asjast finni hakata, siis lohtus jälle ja wäriſes. Kõigist oli tunda, et ta oma ennelõunast kulkumist unes nägi. Ja inimesed waataſid naerdes pealt ja ootasi, et ta oma tembutamisega weel pingi pealt pidi mahakukkuma. Ta kukkus kaa, waatajad puhkeſid suure healega naerma ja mõtleſid, et mees nüüd pidi ärkama ja maast ülesse ajama, aga ta jäi tõusmata ja käed ja jalad ei liikunud enam. Kui nemad tema juure tulid, leidſid teda furnud olemat.

Tema oli unustanud sellele auu anda, kes teda hommikul torni otsast ilma wigata oli maha aidanud, selle pärast pidi tema nüüd pingi pealt kukkudes otſa ſaama.

48. Noormees.

Üht linna juhatati noore mehele,
 Kus aset olla õnne põli.
 See teada muidugi, ta meele pärast oli.
 Ta mõtles: „Eks ſee kuluks minule?“
 Ta läts kaa teele; — juba mäe peal linna nägi,
 See ütlemata rõõmu talle tegi.
 Ta ütles: „Küll on hea meel,
 Ma näen, et olen õigel teel;
 Oh oleksin ju ſeal, — kui järsku tõuseb mägi!“

Mäe kiire alla heitis kena maa,
 Puud kallist wilja täis, mis tema
 Nüüd wäga hakkas igatsema:
 „Eks ronides ma pea waewa nägema?
 Siis kuluks mulle, et ma pauna
 Tee moonaks pistaksin ehk mõne õuna.“
 Ta kutsus, — wilja magu oli wäga hea,
 Ta täitis pauna wiljaga.
 Siis hakkas ronima ja kukkus tagasi,
 Ei koormaga ſaand edasi.

„Õbr,“ hüüdis teegi, „meie poole
 Tee terge käia foguni ei ole,
 Mäe kallas järst, kes tahab ronida,
 See tulgu tühjalt, ilma koormata,
 Et wista wili ära, mis ſa wõtsid,
 Seſt muidu ilmaaegu linna otsid!
 Ja tule tühjalt, wõitle palge higi ſees,
 Seſt wäga kallis pall on ees!“

Ja hakkas peale, üles poole ikka vahtis:
 "Sa kallid aeg, kui palju maad!
 Kes teab, millal sinna saan?"
 Ja jälle puhtas, süües ennast kinnitada tahtis.
 Ja waatas puhu alla, puhu ülesse,
 Siit paistis waewa küll, sealt rõõmu rohkestest.
 "Mis teen ma?" mõtles ta ja pidas nõuu.

Ja mõistus kiitis: "Ripu õnne järele!"
 Luim süda vastu: "Ei — waid alla orgu jää,
 Sa waewad ennast üle jõuu.
 All puhka, wõta toidust kaa,
 Et pärast jõudsamine saaksid ronida."
 Ja tegi nõnda, mäe all hõlbul elas,
 Ei läinud üles, et küll lubas alati!
 Mis esite ju keeland, ikka jälle keelas,
 Ei saand ta õnnistuse linna ilmaški.

Ja wendi olen palju näinud,
 Kes ikka elutee peal käima hakkawad,
 Ja sest et ilm neil' wäga kalliks läinud,
 Kaa himud kaasa wõtawad.
 Ei koorem kaelas anna asu
 Leed käia ilma feelmata,
 Ja püüdes ajalitu kasu
 Siis jääwad ilma igawese kasuta.

49. Ema armastus.

Lapsed, ma täna sain näha, mis ema armastus jõuab,
 Tänage Jumalat, teid eideke armastab kaa.

Rohu ajas ma olin, kas teate, õuna puu juures,
 Tema peal ennegi ju pesakest olin ma näind.

Samblaga oli see küll wäga targaste filma eest kaetud,
 Aga ma teadsin, et wiis pojukest hingajid sees.

Rõõmuga nägin, et ema wast ebasõ tagasi lendas
 Ja nagu teiegi eit lastele toiduse wiis.

Rõue wihm sadama hakkas, ma otsisin ulu alt warju,
 Kangeste uhises tuul, hirmsaste müristas kõu.

Ruttu lennates tõttas siis linnueit poegade juure,
 Weikese ihuga neid warjata oli ta nõu.

Tiivad, nii laialt kui wähe sai, lautas omaste üle,
 Sulgebe alla ta siis peitis kaa enese pea.

Otsegu katus nii kaitstes ta omašid wihma eest esmalt,
 Pärast, kui rahe hoog käis, hoidis kaa selle eest neid.

Oh kuidas pragises rahe, küll tuli ta wuhinal maha,
 Lehti pekšis ta puust, hulgani langesid need.

Kange tuul raputas puud ja kaa pesa temaga tütis,
 Ommeti pešasse jäi ema, ei liikundki sealt.

Mässafu hulluste tuuled ja sadagu vihma ja rahet.
 Wiimaks kui selgines ilm, tänasfn Sumalat ma.

„Edeste,“ mõtlesfn mina, „küll armastus suur on ja wägew,
 Waata, see alatu lind näitab, mis maksab ta jõud.“

„Älesse, linnuke, lenda!“ nii hüüdsfn, „ilm selgets on läinud.“
 Aga ei lennanud ta, waguşi istuma jäi.

Küll olin kohutand teda, ei aidanud koik minu kisa,
 Mõistmata oli see mull', miks ta weel paigale jäi.

Kannatus lõppes mull' otsa, ma astusfn redeli peale,
 Waatafn pefasse ford. Mõistke, mis nägin ma seal?

Lindude ema, kes häda eest hoofaste omaksed kaitstnud,
 Zhuga warjates neid, — surnud ta isegi on.

Pojad wahtisid wälja ta tiiva alt, polnud neil wiga.
 Waat', fiin ta kehate on, kohmetand hoopis ja külm.

Matte ta auufaste maha, wast sirina pöofaste alla,
 Aga ta poegade eest kandke kaa emana hoolt!

Sõbtes ja jootes neid, lapsed, oh tänage Sumalat wäga
 See eest, et ema teil on, kellel on teie eest hoolt.

50. Walge warblane.

Üks peremees läks suisel päewal oma ruffi põlbu waa-
 tama. Mis tema filmad seal nägid, oleks küll pidand tema
 südant rõomustama, sest wili kaswas priskeste ja muud
 põllud ja heinamaad tõutafid rohket jaati anda. Aga mehe
 süda oli siiski muret täis, sest kes teab, kust see tuli, tema
 perepidamine ei tahtnud sugugi edeneda, waid taganes aga
 ühtepuhku, et tema küll wiljaäpardusest ega muust suuremast
 kahjust ühtegi ei teadnud. Kurwa näuga tuli mees koju.
 Naene ei küsinudki tema kurwastust järele, ta teadis ise, mis
 see tähendas ja oli kaa ju mõnikord ise enefes mõelnud:
 „Wiimaks jääb meile ifka sandi kott ofaks, laste jauks ei jää
 midagi järele, sest mis see aitab, et meie palge higis tööd
 teeme ja Sumal meie tööd õnnistab, wara kahaneb ommeti
 iga päew filma nähes.“ Kurwa meelega ilma sõna lausu-
 mata istusid mees ja naene teine teise kõrwas, kui üks lahti
 läks ja üks tuttam mees kaugelt külast tuppä astus. Tema
 sai warfi aru, et pererahwa südamed pakil olid ja küsis:
 „Mis häda teil on?“ Peremees rääkis, niik niik olla nende
 lugu; sõbr kostis: „Siis teie wist weel ei ole walget
 warblast näinud.“ „Mis loom see on?“ küsis teine. „Eks
 ta ole walge warblane?“ kostis sõbr. „Tema tuleb ifka
 hommiku puhte enne kui tema halli wati wennad wäljas on,

näitab ennast aga filmapilguks ja kaub siis jälle filmist. Kes teda tahab näha saada, peab väga varane olema ülestõusmisega ja peab kaa filmad häästi lahti tegema ja igal pool teda wahtima, sest puhu on ta siin, puhu seal, ja kes ei walwa diete, ei saagi teda näha. Uskuge mind, kui teile õnneks juhtuks, et teie teda näha saaksite, siis paraneksid warssi kõik loud. Et teie perepidamine nii hukas on, tuleb üffi sest, et teie weel walget warblaft pole näinud."

Enam sõbr ei wõinud ega tahtnud rääkida. Aga pere-mees mõtles: „Küll ma tahan walwata ja filmad peast wahtida, et ma aga walget warblaft näha saan.“ Küllamees jättis pererahwast pea Jumalaga ja tõttis minema, sest temal oli weel majal toimetamist.

Dõ otsa ei saanud mees nahka filmade peale, nii rahutu oli ta süda. Enne koitu oli tema juba ülewal ja pani ennast riidesse. Sues oli üsna waikne asi. Ta läks rohuaeda, ja sealt lähema põllu peale, ei liikunud weel ükski loom. Aga et tema küll igale poole wahtis ja waatas, walget warblaft tema ei saanud filmata. Kui ta jälle üle õue maja poole pidi minema, pani ta imeks, et õue wäraw praul oli. Ta läks kikiwarbil ligemale ja nägi läbi prau, kuidas teenija tüdruk küla eidele ämbri täie piima andis. „See küll,“ mõtles mees, „et ma sind seda moodi kaa kätte saan!“ Ta tahtis ruttu naesterahwale nähtud asja teada anda, et nemad kahetse ülekõhtuse teenija warguse pealt saaksid tabada, ja läks tasakesi üle õue maja poole. Tallist mööda minnes kuulis tema sealt imeliku forinat; ta teeb ukse lahti ja näeb kuidas sulane ühe wabatmehele waka kaeru kotti mõõdab. Siis mehe süda sai täis, ta jooksis wiha tujul otsekõhe magamise lambrisse, raputas naest, kes weel une paelus hingas, ja pörutas: „Naene tõuse üles! wargad wiiwad meie wara ära!“ Naene kargas ehmatand üles, ruttu riidesse. Tüdruk ja sulane said filmapilt teenistusest lahti, sest nüüd tõusis üles, et see neil koguni esimene kord ei olnud, waid et nemad ammu enne juba seda paha ammetit olid pruuginud. Mees ja naene wõtsid nüüd nõuks iga hommiku esimesed olla ülestõusma, ja kuidas nõu sai peetud, nõnda nemad kaa tegid. Mõni kord waatas mees weel walge warblase järele, aga kibe töötegemine majas ja

põllul ei annud pärast seks palju aegu. Pea tema ei kahetse-
nudki enam, et haruldane lind ei tahtnud kogu ni ta filma
ette tulla, sest tema tundis, et kaa ilma walge warblaseta
perepidamise loud hakkasid paranema.

Kui pitka aja pärast wana sõbr neid jälle tuli waatama,
leidis tema pererahwa wäga rõõmsa olemat. Peremees tõs-
tis naeru pärast sõrme üles ja ähwardas: „Noo noo, wana
petis!“ aga siis hakkas sõbra käest finni ja tänas teda süda-
meft, et ta temale walget warblast oli juhatanud.

Mõista: Oma film on kuningas ja hommikune aeg
fuldne aeg.

51. Rõht ja ihuliikmed.

Rõht ihu-liikmed wõtsid nõuaks,
Rõd rõhu wastu mäsata.
Suu karjus: „Ega see meil auuks,
Weel laista watsa orjata.
Mis kõrge ifand on ta praegu,
Et kui ta täsi, igaliks
Ta sõna kuulma olgu wiiks?
Miks näeme waewa ilma aegu,
Kes pani meid ta sulaksiks?
Et meie were waewa läbi
Laiß wats saab täita, küll on häbi.
Et lõbgem temast lahti, — jaame näha,
Mis tema täitmata siis tahab teha.“

Rõht liikmed seega lepiwad:
Lõbõd teha enam läed ei taha,
Ja jalad käimast lõpewad,
Suu jätab sõbma, jooma hoopis maha.
Nii liikmed puhast jääwad laiskust pidama,
Rõht lugegu ehk laulgu, — rõht on asjata.

Ei testand seisju põli kaa, —
Ei süda were tilka anda jõua,
Rõht sooled, sooned ärakuiwawad,
Ja liikmed üksna lõpewad.
Nüüd kõigil oli kitsas kää,
Neil peaaegu jõudu polnudki
Weel rõhtu paluda: „Eis meie näe,
Et ülemaid ja alamaid on tarwis, kumbegi,
Et walitse meid nii kui ennegi,
Küll meie sõna kuuleme!“

52. Nurjatu loom auufa rahwa hulgas.

Üks kuningas läks ükskord wangihoonesse, neid waatama, kes sinna oma kurja tegude päraft olid kinni pandud. Temal oli hale meel, kui ta seda suurt hulka õnnetumaid inimesi nägi, kes leal ahelad käfis ja jalus wiletlat elu elafid, ja tema wõttis nõuks, kas ühe peale halastada ja teda lahti lasta. Et ta teada saaks, kes neist kõige enam lahtifaamise pidi ärateenima, küfis tema järge mööda igauhe käest, mis süü päraft teda olla wangi pandud. Noh, nüüd hakkas üks wabandamine ja waletamine. Kõik olid eneste kiites üsna ilmafüuta. Kurjad inimesed olla nende peale wale kaebduse tõstnud ja kohus olla neid üsna muidu raske nuhtluse alla pannud. Kõik palufid kaa, et kuningas nende peale pidi halastama ja neid lahti laskma. Üks ainus noor inimene ei rääkinud mitte sedawiifi. Kui kuningas küfis: „Mis kurja sina oled teinud, et sa siin oled?“ siis kostis tema: „Auulik kuningas, ma olen üks hoopis nurjatu ja kõlwatu inimene. Oma isa lõna ma ei tahtnud kuulda, waid jooksin tema juureft ära, elafin lanti elu, warastafin, petfin, ja kui ma kõik oma kurjad teud tahakfin ülesrääkida, siis kulukfid leks mitu tundi ära. Mu nuhtlus on teenitud, ma pean seda ilma nurifemata kandma.“ Kuningas naeratas ja ütles: „Tohoo, kuidas niifugune nurjatu loom on selle auufa rahwa lekka laanud? Silmapilk wõtke ahelad tema kälist ja jalust ära ja laatke teda minema, et ta mitte wiimaks weel oma tigidusega seda waga feltfi ei peaks ärarikkuma.“

Wift tema päraft on meelt parandanud, left kui kurjategija oma süüd kahetleb ja seda ei püüa ärafalata, siis sünnib ikka loota, et ta patust laab pöörata ja meelt parandada. Aga taewas on rõõm ühe patuse päraft, kes meelt parandab.

53. Pelsatjar.

Su süda=bb=aeg ligi on
 Ja rahus hingab Paabylon,
 Weel aga kuningas lossi pealt
 On kuulda käära ja laulu healt.

Sest üleval perega praßimas
 On Pelsatsar, Paabeli kuningas.
 Ta lauas istusid sulased,
 Jõid kallist wiina nagu wett.
 Kulb-peekrite kolin ja jooma trall
 Sest rõõmu oli kuningal.
 Ta ise oli nii juua täis,
 Et pea tall uhtusest ringi käis:
 Ta hullul meelel teutas,
 Jehoomat Jumalat hirwitas.
 Ta sulastel oli sest hea meel,
 Naad kihutasid kuningat weel.
 Ja kuningas näitas käega,
 Poiss jookseb ja tuleb rutuga,
 Ta kannab kuldriistu ja karitaid,
 Mis Jumala kojast riisunud said.
 Siis kuningas wõttis karita
 Ja täitis ääreni wiinaga,
 Ja tilgatumaks joob ära see
 Ja teutab siis hirmsaste:
 „Jehoowa, mis ma soost hoolin kaa,
 Et Paabeli kuningas ole ma?“
 Sai tulnud see teutus tema suust,
 Käis wärin tall kehast läbi ja luust.
 Kõik kõra jäi soiku jala pealt,
 Ja ükski toas ei teinud healt.
 Ennäe, mis kole wiirastus see?
 Kõe sõrmi seina peal nähatse.
 Need kirjutawad tulega
 Umb-sõnu, ja kauwad korraga.
 Ja kuningas üsna kahwatas,
 Põlw põlwe wastu tall lödistas,
 Kõik sulased on kohtund ja wait,
 Küll naer ja nali otsa said.
 Ja targad katsusid asjata
 Meid tule tähti lugeda.
 Sell samal õõjel pimedas
 Sai sulastest tapetud kuningas.

54. Ühe filmaga tüdruk.

Pisut maad külast eemal seisid jõe ääres kaks sauna
 üsna ligistiku. Palju maad ei olnud nende wahel, aga
 fiiski oli wahet küll wahel, kui sa nende peale waatasid.
 Teine oli puhas ja ilus kui muna koor, aknad hiilgasid aga
 päewa kae, teine saun oli koristamata ja must ja oli enam

sea lauda kui inimese elumaja moodi. Ja niisamasugused
 kui majad olid kaa ajamaad ja põllud, mis kummagi sauna
 järel olid. Musta sauna ukse ees istus must naesterahvas,
 kalfjud seljas, otse kui päris herne hirmutus. Temal ei
 olnud midagi tööd näppude vahel, ta wahtis muidu, kas
 mõni küla sõbr pidi tulema, kellega tema mõiks juttu ajada.
 Aga ei tulnud keegi, soe päew oli ja kõigil oli kodu tege-
 mist. Siis waatas naene kadeda filmaga naabri sauna peale
 ja rääkis nõnda iseeneses: „Kes teab, miks Üleaja Liisul nii
 ilus saun on, enam jõudu temal ei ole kui minul ja enam
 waewa ta kaa ei näe kui mina ja meie oleme ommeti mõle-
 mad ühel ajal mehele saanud.“ Enam ta ei saanud rääkida,
 ta filmad juhtusid kogemata weikeste mehikeste peale, kes päewa
 paistel tema ligidal istus, ja hooljaste kinga parandas, mis
 wiist tee peal oli katki läinud. Naesel oli hea meel, et ommeti
 kellegagi mõis juttu ajada, ta ütles: „Uih, mehike, mis fina
 teed?“ Mehike ei teinud tema küsimisest asja, waid ajas aga
 oma tööd edasi. „Kuule ommeti,“ ütles naene jälle, „ehk
 mõid fina mulle öelda, kust see tuleb, et Liisul nii ilus maja
 on, aga minul on ta üsna inetu, eks meie mõlemad ole ühel
 aastal ja ühe kuu sees oma pulme pidanud? Kui ja seda
 mulle mõistad seletada ja mulle kaa tahad hea nõu anda,
 kuidas minu maja Liisu maja sarnatseks mõib saada, siis annan
 ma sulle nii palju wärsket piima juua, kui su süda tahab.“
 Mehike waatas otsekohse tema filmi ja ütles: „Sinu piima ma
 ei himustagi, kõik su piima riistad on nii mustad, et süda
 tükkab ära nende wastu. Aga küll ma tahan sind aidata,
 kui sa lubad piima riistad ilujaste loputada ja puhtaks
 küürida.“ „Luban, jah!“ hüüdis naene. „Aga ütle, millal
 sa siis tahad tagasi tulla?“ „Täna nädala pärast,“ ütles
 mees ja läks teele, sest tema king oli walmis saanud. Naene
 hakkas nüüd kõigest jõuust piima riistu puhtaks pesema.
 Järg oli käes, ta wõttis kätte ja koristas kõik kambri puhtaks
 ja oli kamber puhas, ega siis ommeti tuba ei wõinud koris-
 tamata ja kasimata jääda. Üsna hea meel oli naesel, kui ta
 mõtles, mis tema mees pidi ütleva, kui ta õhtu töölt koju
 tulles seda ilu pidi nägema. Olid kamber ja tuba puhtad,
 hakkas ta iseennast waatama, nii ropp loom ei kõlwanud
 mitte puhtasse tuppä, mis muud siis kui ta küüris ja kasis

kaa enese kallal nii palju kui ta võis. Teisel päeval oli temal see sama hool, ja nõnda ta tegi ühest päevast teise, asi sai temale ühtepuhku armsamaks. Kui mehike seatud päeval tuli, pani tema üsna imeks, et kõik lugu ja nägu nõnda teiseks oli saanud; ta küsis: „Kas sa oled lastnud uued ruudud aknatesse seada?“ „Ei ole mitte,“ kostis naene, „ma olen aga wanad puhtaks pesnud. Aga ütle mulle nüüd kaa oma nõu, mis sa lubasid anda, ja võta piima palgaks!“ „Olgu peale,“ kostis mehike, „juba hea järg on full käe, kui sa ära ei väsi, võib pea kõik paremaks saada, aga kõige tarvilisemat töö-abi full ikka veel ei ole, mis naabri naesel on, — full pole ühe filmaga tüdrukut.“ „Mis sa nalja räägid?“ ütles naene, „tüdrukut ma Liisu juures veel ilmasi ei ole näinud, tema tallitab kõik üksi majas, ja pealegi ühe filmaga tüdrukut.“ „Küll on!“ kiitis mehike, „ja mõnikord tüdrukul seda üht filma ei olegi, waid see on finni. Ma soovin sulle head, selle pärast ma olen sulle warfi niijuguse tüdruku kaasa toonud, pane teda aga tööle!“ „Näita ommeti, mis nägu temal on!“ naeris naene. „Kannata aga filmapilt!“ ütles mehike, pistis käe tasku, wõttis weikese karbikese wälja ja andis temale sealt seest ühe õmbluse nõõla. „Säh, seal ta on,“ ütles tema ja läks siis ära. Naene jäi mõttes seisma ja waatas tema järele. Mis pärast seda on sündinud ja mis imet ühe filmaga tüdruk on teinud, see paistis juba aasta pärast selgeste igaihe filmi. Kes nüüd nende kahe sauna peale waatas, ei oleks wiist mõistnud arvata, kumb ilusam ja puhtam oli.

55. Joodik.

Ega joodik on diete ise enese tapja ja tema süü ei ole wähem kui selle süü, kes ennast ära poob ehk püüfuga maha lasseb ehk jõkke ärauputab. Ehk ütleb joodik ise: „Ega see suur asi ole, mis ma joon,“ see peale sünnib wastata: „Kui kergemeelne sääsk toas küündla tule ümber lusti peab ja ringi lasseb, siis ta wiist mõtleb: „Tuli paistab nii selgeste ja annab sooja, et üsna rõõm on ta ümber lennata, küll ma tean, mis ma teen,“ ja nõnda lasseb tema siis üks korda wiis

ehk seitse ikka ringi, aga wiimaks siriseb ta suures walus laua peal selili maas, ja on üsna halastus, kui sa kõrmetatud looma hoopis äratapad. * Goodil on otse kui sääsk, wiin on tema tuli, kelle ümber ta igapäew mängib. Wähema kui eile tema täna ommeti ei wõi lastuda, ennemine rohkema, ja nõnda petab kuri lake üht laiskust pidama ja wara ära pillama, teist maja rahu ja õnne tüluga rikkuma, kolmat ülekohut tegema ja wangi hoonesse. Mitmed ta paneb pödema ja wõtab aru peast, mitmed teeb ta waeseks ja õnnetumaks, aga kõik jääwad tema läbi raske patu koorma alla ja wilets, hirmus surm on tema wiimne palk.

Ameerika maal on nüüd arwata 3 miljonit inimesi wiina hoopis äratõutunud ja nemad peawad kaa oma tõutust. Nii-samuti on Irlandi saare peal enam kui miljon inimesi wiina joomise suutumaks mahajätanud. Kas siis üks inimene ei peaks seda sama jõudma, mis terwed miljonid jõuawad? Küll jõuab, kui temal aga tõsine nõu on silma, mis teda pahandab, ennemine wäljakistuda, kui et tema pärast kõik ihu peaks saama pürgusse heidetud, ja kui ta südamest Jumalat appi hüüab, et seda jõudu temale saaks ülewalt antud. Kui sina aga tõeste seda tahad, Jumal soowib seda sulle õige wiist, sest tema ei taha, et mõni peaks hukka saama.

56. Põhjamaa pime kuningas.

Miks seisab põhja rüütli hull
Seal mere kalda peal?
Mis nende pime kuningas
Sealt otsib kepi naal?
Ja walged hiuksed peas
On lahti tuule käe,
Ja üle mere silma
Ja hüüab kurwaste:

„Sa tige rüüwel saare peal,
Kus minu tütar on?
Ja kandle mäng, ta laulu heal,
Need olid minu õnn.
Su wargateu läbi
Nüüd tütrest ilma ma,
Sest sull on hirmus häbi,
Mull walu otsjata.“

Waat, kalju koopast astub mees,
Kes hirmus näha pealt,
Ja peab hiin mõdka käes,
Ja tõstab naerdes healt:
„Kas sull on wähe rahwast?
Miks andsid riisuda?
Kas pole seda wahwast,
Kes taplets minuga?“

Kõik rüütlid seda kuulwad,
Ei ükski usalda.
Ja kurwalt küsib kuningas:
„Kas üksi jäetud ma?“
Noor poeg siis astub ette:
„Taat, kas ja taplemist
Ehk usud minu kätte,
Mull küllalt jõudu wiist?“

"Mu poeg, noor oled sina weel,
 La õppind idamees, —
 Ja fiissti mine, sinu käel
 Näib mehe rammu sees.
 Säb, wõta, julge weri,
 See kuulus möd mu käest!
 Kui langed, — neelgu meri
 Mind õnnetumat meest."

Ja kohisebes leitab paat
 Müüb läbi laenete.
 Kõik wait, ja pime kuningas
 Wast kuulab hoolfaste
 Su kuulub sõatisa
 Ja mödga helin kaa,
 See paneb ümberkaudu
 Kõik kaljud kolama.

"Mu armsad lapsed, tere kaa!"
 Nii taldalt hüüab ta,
 "Mis mull nüüd wiga elada
 Ja surra rahuga?
 Poeg, mödga paneb kirstu
 Mu seltsiks puhkama,
 Ja sina, tütar, saadad,
 Mind hauda lauluga."

"Mis teie mehed, näete sealt?"
 Nii küsib pime mees,
 "Mu möd, ma tunnen tema healt,
 Nii tähtsalt helises."
 "Sinn saagu kuningale!
 Mu tema pojale:
 Su rõdowel mahalangend
 Tall warga palk on kää!"

Kõik jälle waitfolt seisawad,
 Weel kuuleb pime mees:
 "Mis mina kuulen tulewat
 Ja kohisewat wees?"
 "Ets see su poeg ei ole,
 Kes tuleb mödggaga?
 Su käharpiega tütar
 On paadis temaga."

57. Wesi.

Maa peal on suur laialdane nõgu, kuhu kõik wesi
 kokkujookseb. Seda hüütakse mereks. Sest wee warandusest
 peab maa iga aasta oma jagu, mis temale tarwis läheb,
 saama. Aga kuidas wesi saab sinna maale, mis mitu sada
 penikoormat merest eemal on ja kuidas wesi tõuseb nii kõrgesse,
 et kaa kõrged mäed ja taimed nende peal saamad kasta?
 Waadake, Jumal paneb päikese paistma mere peale. See
 muudab oma soojaga arutu suure hulga wett peenikeseks
 auruks, mis nii kerge on, et ta warsti ülesse tõuseb ja nii
 peenike, et meie seda filmaga ei wõi seletada. Kõik sool ja
 mere wiha, mis wee sees on, jääb raskuse pärast muidugi
 maha. See aur saab pilweteks, mis mere kohal kerklewad.
 Et need kaa maa peale igale poole saaksid, läkitab Jumal
 kanged tuuled. Siis, nagu puhufid ja fule hunniku peale,
 et fuled igale poole tuule kätte lähewad, lähewad kaa pilwed
 igale poole laiali. Ühe ainsa pilwe sees on mõnikord mitu
 sada perkapunda wett. Kui see peaks kõik korruga maha

tulema, ei jääks wist ükski taine ega vähem elajas terweks ja inimesedki ja majad saaksid tema läbi ärarõhitud. Et meie selle kahju eest saakime hoitud, lasseb Jumal pilwewee tilkumisi maha tulla. Selle pärast ütleb Job öiete Jumala kohta: „Kes wee kofkuseub oma pilwete fisse, ja ei lähe ükski pilwe lõhki nende all.“ — Wesi, mis üle jääb, läheb maa fisse, imitseb mägedest läbi ja tuleb kui selge hallitas mäeküire alt wälja. Hallitad jooksewad kokku, sest tulewad jõed, need annawad meile wett joomise, keetmise, pesemise, leiwategemise tarwis, ajawad wesi rattaid, kannawad laewu ja tulewad wiimaks meresse tagasi ja tasuwad tema kätte kahju, mis igapäew päikese palawuse läbi temale saab tehtud. Sest kui seda ei oleks, siis meri oleks ammugi ju kuiwaks läinud, aga seda wiisi ei kau tilkki. Eks see ringijooks ole üsna imeline?

58. Weeaur.

Kui katel, mis wett täis, tulele keema pannakse, siis tunnukse pea, et wesi katlas ühtepuhku kahaneb. Kuhu ta peaks jääma? Öeldakse enamiste: Wesi on ärakeenud? parem oleks öelda: ta on wäljakeenud, sest ta on ennast auruks muutnud ja katlast wäljaläinud. Niifugune weeaur saab warfi jälle weeks, kui ta mõne külma asja külge puudub. Pane külm kaas keewa wee katla peale, warfi see on märg ja täis weetilku. Soojas toas, kus inimesed sees elawad, hakkawad külma ilmaga aknaruutud higistama, sest loe aur, mis inimestest tõuseb, läheb warfi weeks, kui ta külma ruudu külge puudub. Saab niifugune weeaur ühe katla ehk toru fisse aetud, kuft ta enam ei wõi tuule kätte laada, siis tema wägi on nii suur, et ta katla ehk toru wõib pihuks ja puruks ajada. Inimeste tarkus on seda hirmuist wäge mõistnud oma kasuks pruukida, nemad on seda nõnda jõudnud tallitl seda, et ta ei laa kahju teha. waid neid peab teenima. Üks tulewanker ehk lookomotiiv on niifugune masin, kus sees tule läbi wett auruks muudetakse ja see aur ei pane mitte ükfi wankri rattaid käima, waid temal on nii suur wägi, et ta suurt hulka teifi wankrid, kus inimesed ja kõikfugune kraam peal on, ruttu wõib enese järele wedada, kui need tema külge on kinni pandud. Wesi

ife, mis malina sees on, ei jõuaks leda mitte, waid aga aur, mis weeft tõuseb. Mitu hooft oleks tarwis raudtee peal pitka wankri rea ette panna, kui see aga üsna pitkamifi peaks edasi minema! — Aga auru wäge ei pruugita mitte ükli raudtee wankrite tarwis, waid kaa wabrikutes aetakse temaga malinaid ja mõnes kohas pannakse kaa weskid auru läbi käima.

59. Mõistatus.

Kaks kahe silbiga sõna.

Armsamat nime ei ole nii häästi taewas kui maa peal,
Lastel on igaford rõõm, kui nemad hüüawad mind.

Taffa poolt loetud olen, kas paha wõi hea, kuis juhtub,
Wana wõi uus, aga küll olen ma midagi wiist.

60. Mõistatus.

Kaks kahe silbiga sõna.

I. sõna: Kaks wennast ühes ikkes taewast
Maailma meie tulime;
Meid mõni kiidab kätte saanud,
Kell haifu meist ei olegi.

Neid, kelle omaks meie saanud,
On väga pifut ilma peal,
Et uulitsal ja turu paigal
Küll järgest' kostab meie heal.
Kui otsast wõtad meie pead,
Neid wastamifi wahetad,
Ja fiis meid jälle ühte sead
Ja ilufaste rakendad, —

II. sõna: Siis väga hädast' oleks tarwis
Meid häbemata koerale,
Ja mõnda meie kahekefi
Ka wäriwema paneme.

Kui sa meid Jumalale näitad,
Siis väga õnnis oled sa;
Sa hakkad saama esimesi
Wahetamata peaga,

On neid full, küll fiis arwad üles
Mis kumbki paar on, rutuga.

61. Rats pealuud.

Kord haua juures juhtusid
 Rats pealuud toffu, teine tarjus:
 „Kes oled sa, et julgesid
 Mu ligi tulla haua warjus?“
 „Ma olin waene sulane,
 Ma kandsin sandi hilpa seljas,
 Uts raste orjus igapää,
 Ja sagedaste olin nähjas.
 Surm nagu peastja tuli siis,
 Ma ammu teda ootasin, —
 Mind orja kojast wälja wiis,
 Et ikke alt ma peasesin.““

„Sa narutael, kas kasid ära!“
 Nii teine pealuu tõstis kära:
 „Kas tohid sina häbemata
 Mu ligi tulla kutsumata?
 Et jookse, kasi minema,
 Ma hoopis teine mees kui ja!
 Ma olen kuningate soust,
 Mull mitu aauraha rinnas,
 Mu tolla ees täib neli hoost,
 Ma olen kuulus kõiges linnas.
 Mu laual wiin ja kallid road,
 Mull uhtemad kui elutoad.““

„Mull on, ma olen! — meeletu!
 Mull oli, olin! — oletis dige!““
 Nii tõstis orja pealuu,
 „Sa jätsid maha selle kõige.
 Kus on su aurahad rinnas?
 Kus sinu kuulus nimi linnas?
 Kus on nüüd sinu marja wiin?
 Sest ühtegi ei näe ma siin.
 Kõik sinu wara, sinu raha
 Jäi surmas ilma peale maha.
 Seal meie wahel wahet oli,
 Siin kummalgi see sama põli.
 Su pealuu on kui iga muu, —
 Kas ilus see wõi näutu,
 Kas oli tarkust täis wõi jole,
 Kas suurest soust wõi madalast,
 Kes kerjajast wõi kuningast,
 See temast enam tunda pole.
 Surm iga wahet kautab,
 Kõik kõrgust tema alandab.““

62. Isa õpetuse jõnad pojale.

Hõbedat ja kulda ei ole mull mitte, aga mis mull on, seda annan mina sulle.

Juba aeg jõuab ligemale, et ma seda teed pean minema, kust keegi enam tagasi ei tule. Ma ei wõi sind ligi wõtta, ma jätan sind maailma maha, kus mõnikord head nõuu ei olegi liiga saada.

Ükski ei ole juba sündides tark, aeg ja mis keegi pitka ajaga tunda saab, õpetavad teda ja pühivad reiealuse.

Ma olen maailma asju kauemine näha saanud kui sina.

Ei sünni kõik kullaks arwata, armas poeg, mis hiilgab. Ma olen mõnegi tähe näinud taewast mahatulewat ja mõne saua, mis peale keegi toetas, katki murdwat.

Selle pärast ma tahan sulle natukesse nõuu anda ja sulle welda, mis mina olen tunnud, mis aeg mulle on õpetanud.

Ei ole midagi juur, mis ei ole hea, ei ole midagi tõsine, mis ei ole jäädaw.

Inimesel ei ole siin mitte kodupaika, ja tema ei pea kaa mitte üsna muidu halwas riidis mööda maailma kõndima. Sest waata, kõik muud maapealsed asjad, mis tema kõrwas on, seisawad tükiks ajaks ja kauwad siis ilma ise sest midagi teadmata; inimene teab ise ennast, ta on kui üks kõrge jäädaw sein, kellest warjufujud mööda jooksewad. Kõik asjad, mis tema kõrwas on, kauwad wõõra wäe ja woli sunnitawad; tema on iseenese peale heidetud ja kannab oma elu enese peas.

Ja see ei olegi üks puhas, kas ta paremat wõi pahemat kätt kallab.

Ära anna ennast petta, kui mõiks ta ise ennast juhutada ja teaks ise oma teed.

See sinane maailm on tema kohta liig tühine, nägemata ilma tema ei seleta ega tunnegi.

Ära waewa ennast siis muidu, ära tee enesele kahju, waid mõtle, mis ja teed.

Arwa ennast liiaks auusaks, kui et sa peaksid kurja tegema.

Ära anna südant kaduma asja läbi wõrgutada.

Tõde ei käi inimesi mööda, armas poeg, waid inimesed peawad tõtt mööda käima.

Mis sa näha jõuad, seda näe ja tee oma filmad lahti, nägemata ja igaveste asjade pärast võta Jumala sõna õpetus vastu.

Hea oma vanemate usku kindlaste kinni ja põlga neid, kes oma tühja tarkust Jumala sõna juure segavad.

Ära kardagi kedagi inimest enam kui ise ennast! Meie südames elab üks kohtumõistja, kes õigust mõistab ja mis tema mõistab, maksab enam kui kõige maailma ja maailma tarkade kiitus. Võta nõuaks, poeg, et sa tema sõna vastu midagi ei taha teha; ja mis sa iial püüad ja ette võtad, küsi ikka esite tema käest nõuu. Esiotsja ta räägib väga madalaste ja murrab keelt kui väeti laps, aga saad sa temaga õigust teinud, küll siis tema keel läheb aega mööda kergemaks ja ta räägib sulle julgemine.

Õpi hea meelega teiste käest, ja kus tarkusest, inimese õnnest, walgusest, vabadusest j. n. j. räägitakse, seal kuule hoolega pealt. Muud kui ära usu warsti igauht, sest mõnel pilwel ei ole wett sees ja wiisid on mõnesugused. Mõni mõtleb kaa, asi ise olla juba tema käe, kui ta asjast oskab rääkida ehk temast räägib. Aga see ei ole nõnda, poeg. Selle pärast ei olegi asi weel kellegi käe, et ta sest teab rääkida ja räägib. Sõnad on ikka sõnad ja kus need liig wolinal ja hõlpsalt suust jooksewad, seal hoi a eest ära, sest hobused, kui neil wanter koormaga taga on, käiwad enam pitkamisi.

Ära anna ennast suurte sõnade ja julge pealeajamise läbi petta, ja kus uulitsa peal kõra tõuseb, sealt mine mööda oma teed.

Kui keegi sind tahab tarkusele õpetada, siis waata otseskohe tema filmi. On ta weel ennast täis, olgu ta kuigi õpetatud ja kuulus mees, löö temast lahti ja ära tee temaga asja. Mis kellelgi enesel ei ole, ega ta seda jõua teistele jagada. Sa see ei ole waba, kes wõimust ajab teha, mis tema tahab, waid see on waba, kelle käe wõimus on tahta, mis tema kohus on teha. See ei olegi tark, kes ise ennast armab midagi teadwat, waid see on tark, kes teab, et ta suurt ei teagi ja kes on lõpenud tühja uhkust põdemast.

Mis peas on, see on peas, ja mis on, see on peaaft.

Nõuad sina tarkust taga, siis nõua seda õiete, ja ei mitte oma kasu, wõida oma südame tahtmine ära ja oota siis wagusi, mis tuleb.

Mõttele fagedaste pühade asjade peale ja ole julge, et see sulle ilma kasuta ei jää ja et haputaigen kõik taigna hapuks teeb.

Ära põlga ühtegi usuõpetust, sest see tahab waimulikult seletada ja sa ei tea mitte, mis näutuma kombete all warjul seisab.

Kerge on põlata, poeg, aga äramõista on parem.

Ära õpeta muid, ennegu sa ise oled õpetatud.

Seisa tõe eest, kui sa jõuad, ja anna ennast heal meelel tõe pärast wihata; muud kui mõista, et sinu asi ja tõe asi on kahesugused, ja hoia, et sa neid kokku ei sega, muidu on sull su palk käe.

Tee head ilma hoolimata, mis sest peab saama.

Olgu sull ikka ühesugune tahtmine, aga mis sa tahad, taha jõudamest.

Kanna hoolt oma ihu eest, aga mitte nõnda, kui oleks see su hing.

Kuule ülemate sõna, jäta teised nende pärast nurisema.

Tee õigust iga mehele, aga ära usu ennast jala pealt igaihe kätte.

Ära puudu mitte wõõra asja, aga mis sinu kohus on, tee hoolhaste.

Ära ole libeda keelega kellegi vastu, aga ära jalli kaa ise libistamist.

Anna auu igaihele tema seisust mööda, kui ta seda ei peaks teenima, siis jäägu häbi tema hooleks.

Ärgu olgu sull kellegagi wõlgu, aga ole kõitide vastu nii lahke, kui oleksid nemad puhast su wõlausfujad.

Ära püüa ennast suureste näidata, aga õigust tee ikka.

Ärgu saagu sinu pärast kellegi hiuksed halliks, aga kui sa õigust teed, siis hiustest pole lugu.

Ära tembuta liiga oma kätega rääkides, waid räägi ikka lihtkombel ja otsekohse.

Äita ja anna heal meelel, kui sull on, ja ära pane ennast selle pärast mitte paremaks; kui sull ühtegi ei ole, siis olgu sull ommeti külma wee karikas käe pärast, ja ära arma ennast selle pärast halwemaks.

Ära tee ühegi tütarlapsela liiga, mõtle, et sinu ema kaa on tütarlaps olnud.

Ära räägi kõik üles, mis sa tead, aga tea ikka, mis sa räägid.

Ära lipitse mitte suuremat fugu rahwa ümber.

Ära istu sinna maha, kus pilkajad istuvad, sest need on loomade seas kõige viletsamad.

Ära auusta neid, kes endid wagaaks teewad, waid kes tõeste wagad on, nende järel pead sa käima. Inimene, kell tõsine jumalakartus südamel liigub, on nagu päike, see annab walgust ja sooja, et ta küll midagi healt ei tee.

Tee seda, mis palga wäärt on, aga ära nõua palka.

Kui sull häda on, kaeba seda ise enesele, ära kaeba kellelegi muule.

Mõtke ikka mõne hea asja peale.

Kui ma saan surunud, siis pigista mu filmad kinni ja ära nuta mind taga.

Ole oma emale toeks, auusta teda elu otsani ja mata teda minu kõrwa maha.

Tuleta igapäew surma ja elu meele, kas sa elu wõiksid leida, ja olgu sull alati rõõmus meel. Ära lahku mitte siit ilmast, ilma et sa millgi kombel awalikult oma armastust meie usu ülema saatja wastu oled ülestunnistanud.

Sinu truuro isa.

63. Risti ärawalimine.

Üks inime, kes karjus rasket risti,

Jäi magama, ja unes nägi ta,

Et teda üles taewa poole kisti.

Aujärje peal ta tunneb Jumala

Seal istuwat, ja püha ingli wägi

On teda kiitmas lauluga.

Ta ehmatas, kui tema seda nägi.

Kui julgus jälle tuli tagasi,

Siis alanduses suu ta lahti tegi:

„Oh, Issand, anna luba ommeti,

Et mina sulle wõiksin teada anda,

Mis minu südant koormab alati:

Ma tean, et mu tohus risti kanda,

Ei selle pärast mina nurise,

Kui aga raskust liiga peal' ei panda.

See rist, mis mina kannan, — tõeste,

Liig raste igapidi, ole hea,
 Ja anna teine kergem minule."
 Sai ta nii palunud, siis tunneb pea,
 Et teda üles kista rutuga,
 Kus poole, — ega tema seda tea.
 Kui põhi jälle all, siis waatab ta
 Ja näeb üht suurt ja uhket tuba,
 Kus rista seina naal ofata;
 Ja ühe heale kuuleb kostwat juba:
 „Waat', see on inimeste risti ait,
 Müüd otsti parajat, sull on seks luba!"
 Mees rõõmustab, ta hakkab sedamaid
 Sealt risti nõudma, mis ei waewats teda.
 Ta katsub suuremaid ja vähemaid,
 See ränk on, see liig suur, see teeks wist häda,
 See kergem, — aga ääred terawad,
 Need teeksid haiget. — „Ei ma taha seda!"
 Üks nähti kulla karwa hiilgawat.
 Mees mõtles: „Ets see oleks mulle hea!"
 Kuid hirmus raste leidis olewat.
 Nii katsus tema läbi terve rea.
 Kõik otfimine oli asjata,
 Ta ifta teiselt leidis teise wea.
 Mis muud kui pidi peale hakkama
 Ja mõbda seina jälle kõiki rista
 Weel teise korra läbi waatama.
 Siis leidis tema wiimats ühe, mis ta
 Ei pannud enne mitte tähele,
 Ta katsub seda oma käega tõsta,
 Ei kerge just, ei väga raste see,
 Waid häda pärast sündis ifta lenda.
 „Waat" ütles ta, „see kolbaks minule,
 Eht lubad, Issand, seda mulle anda!"
 Ta waatab, — ime, just see sama rist
 See ongi, mis tall ifta oli lenda;
 Müüd polnud langes enam kaebamist.

64. Raanut.

Raanut oli wanal ajal üks wägew Taani maa kuningas,
 kelle walitfufe all kaa Inglis maa oli ja kelle laewad kõik
 põhja mere teed ära käisid.

Üksford kõndis tema oma teenritega mere ääres. Mõned
 neist hakkasid kuningat libeda keelega kiitma ja ütlesid teda
 kuningate kuninga, maa ja mere walitseja olewat. Kuningas
 kartis Issandat ja niisugused sõnad ei olnud koguni tema
 meele pärast, aga tema ei lausunud sõnakest.

Tüki aja pärast wõttis ta oma mantli seljast, lautas

selle mere liiva peale maha ja istus peale. Siis ütles tema walju healega mere wastu: „Maa, kus ma istun, on minu päralt, ja mina olen kaa sinu walitseja, see pärast jää, kus sa oled, ja hoiä minu istme külge puutumast!“

Aga oli otse mere tõusu aeg, kui ta seda ütles, ja teenrid, kes seda kuulsid, mõtlesid ise enestest: „Meie isand kuningas on peast rumalaks jäänud, et ta niisugust jampsi räägib,“ ja naersid teda salamahti.

Muidugi meri ei kuulnud kuninga sõna, waid tõusis ühtepuhku kõrgemale, et weşi juba kuninga jalgu hakkas kastma. Siis tõusis kuningas üles ja ütles: „Teie libedad keeled, kus on mu suur meelewäld? Kas näete nüüd, kuidä meri mu sõna kuuleb? Et minge teie ja mõistke, et see, kes taewa ja maa, mere ja kõik, mis seal sees, on teinud, see on kõige kuningate kuningas, kõige isandate Isand, ägä minä ei ole muud kui üks tema sulane.“

Andke Jehoomäle, teie wägewad, andke Jehoomäle äuu ja tugewust! Taaw. laul 29, 1.

65. Karu saanis.

Järgmine lugu on Riia maal sündinud. Üks karu tantstaja sai tee peal ühe postipoisiga kokku, kes tühjalt koju tagasi sõitis. Suutäie wiina eest wõttis postipois mehe saani peale ja karu sai taga kinni seutud, et hobused teda ei pidand nägema ja peruks minema. Sõit läks heaste korda, karu ladus lont taga järele. Kõrtsi ees sai seisatatud, mõlemad mehed läksid sisse keele karastust wõtma, karu jäi õue saani taha. Nuuskides sai ta aru, et postipoisi leiwä kott saanis oli ja ronis üle tagumise laua saani sisse leiba otstima. Ägä nii pea, kui kolm houst saani ees karu nägid saanis olewat, kohkusid nemad ja heitsid tuhat neljä jooksu. Karul oli niisugune äsi uus, ägä häda õpetas, ta tõusis tagumiste jalgade peale püsti ja hakkas esimeste jalgadega kõwaste pukist kinni, selle ümber ohjad olid pandud. Nõnda läks sõit hullu pööra edasi. Tee oli aukline, saan kaalus teiselt poolt teise ja karu, kes enne ilmaski postiga polnud sõitnud, pidas elu hinge poolest pukist kinni.

Kellade helin kutsus igalt poolt inimesi kokku, kes imestades seda hirmust, ägä ühtlasi kaa naljakat sõitu waatasid.

Hobused tormasid hullul tujul küladest ja mõisadest mööda ikka edasi ja said wiimaks jaama õue, kus nemad hoopis walges wahus otsekohe talli jooksid. Karu istus ikka weel pool uimane saanis.

66. Kriibus-Kraabus.

(Dr. A. F. Fählmann.)

Hea nõu on enamiste kõige parem abi. Aga mis ja nõuuga teeksid, mis meie Dja-weski möldrile minewal esmaspäewal anti? Tema ise ütleb: „Ara nõuu laida, enne kui teda oled katsunud.“ — Aga katsugu teine kord weel, mis ülemeelne pillkaja ütleb, — küll ehk wõtab teise õpetuse wälja. Tarf ütleb: „Head nõuu otsi asja tundja käest. Aga kui nõu peab hea olema, ei ole küll, et nõuu andja tarf mees on, olgu ka nõuu otsija tarf tegija. Juhus teeb imelikul wiisil mõnigi kord pillkaja nõuu heaks; aga kes juhuse peale maja ehitab?“ Nõnda küll tarf ütleb, aga sell korral Dja-weski möldrile kaa õigus.

Linna elab üks puusepp, nimega Toll, saksa mees. See nimi tähendab meie keeles: hull; aga ega Saksadki oma nimesid kauba kirstust ei osta, ega sepa juures telli; peab igauks nimega rahul olema, mis esivanemate peale pandi. Ega nimi meest ei teuta, kui mees nime ei teuta. Nõnda pärdik kaa keegi mõistlik ei ole, et ta oma wanematest päritud nime hakkab ärawahetama, pealegi wõõra keeli nime wastu. —

Puusepp Toll läks kiviwilla laudu töö pärast kodunt ja leidis Dja-weski möldri, kes tamme ja saare laudade koor-maga linna tuli. Reid laudu talle wäga waja oli ja kaup sai peagi korda. Ütles siis müüjale: „Mina sind koju ei wõi wiia, mull töö pärast weel käimist; aga wõta siin hõberubla kae peale ja wii need lauad minu juure, — küll ma peagi ise koju tulen. Minu maja on mäe kõrwas. Mine üle turu otsekohe edasi, pööra siis paremat kätt ja mine siis jälle otsekohe, ja kui suurest majast mööda lähed, pööra pahemat kätt; pärast käana pahema kae kolmandama põikuulitsa sisse, seal on minu maja kolmas paremat kätt, madal hall maja roheliste akna laudadega. Ega sa onneti ära ei unusta?“ — Mölder mõtles: Küll kuulsin ja küll leian, — otsekohe edasi ja paremat kätt ja suurest majast mööda ja

pahemat kätt ja pahema käe kolmas põikuulits ja hall madal maja roheliste akna laudadega, — ja vastas: „Külapsaab!“ ja sõitis edasi. Kui just poest mööda sõitis, tuletas meele, mis naene kodu oli tühja asja tellinud ja läks sisse ja pani hõbe-rubla, mis ta käe peale oli võtnud, paigale, ja läks sellega tükk aega ära. Tuli jälle wälja ja waatas oma koorma peale, — aga ostja nimi ja maja koht oli meelest koguni ära läinud, — mis nüüd teha?

Kui praegu kõrwa takka küüntega seletust otsis, lõi linna kell kaksteistkümmend, — ligidast kooli majast tuliwad kooliskäijad wälja. Wäga ilus oli näha, kuidas üks teisest mööda uksest wälja tõttas juure kõla ja rõõmuga. Mõlder waatas pealt ja süda tall õieti sees naeris, kuidas ikka wanema inimesel sünnib noorte lusti ja rõõmu nähes, kui tall weel muust prill nina peal ei ole. Tuli siis kaa üks tropp punase krae poisikesi tema poole ja arwas mees: koolis mõndagi tarkust õpetatakse, ja wõttis esimese waruksest finni ja küsis: „Kullafene, koolis mõnda head asja õpid, ehk tead kaa selle mehe nime, kes minu puukoorma ostis, ja tead küll kaa, kus ta elab.“ Wastas poisike: „Kust mina seda tean!“ Aga teine terane tagapidi ütles lahkest: „Mina küll kaa mehe nime ei tea ega kaa tema maja, aga ma ütlen sulle mehe, kelle käest seda wõib teada saada. Waata, — mine otsekohe edasi, esimesest põikuulitsast mööda teise pahema käe põikuulitsa sisse, siis näed paremat kätt treppi, — sealt mine sisse ja küsi aga, kas seal õpetaja M... elab. Tema on tark mees, seal ta istub laia tooli peal, kirju kuub seljas, piip pitka warrega suus ja loeb suurest raamatust. See raamat on see raamat Kriibus-Kraabus, kelle seest ta kõik oma tarkuse wälja wõtab; palu aga, et ta lehe lahti lööb, kus peal Siirum-Saarum-Sumps seisab, selle lehe peal on kaa lugeda, mis ostja nimi on ja kus ta elab.“ — Naeriswad poisid ja läksid oma teed. Seal majas elas kooli õpetaja, ja kes nüüd linna koolilaste tempusid ei tunne!

Mõlder kuulis küll nõu, aga mis ta pilkamisest pidi tegema. Mõtles tüki aega, mõtles jälle: muu nõu järele ostjat ja nime ma ommeti kätte ei saa, katsun siis, ehk seegi nõu midagi maksab. Läks siis esimesest põikuulitsast mööda ja pööras teise põikuulitsa sisse, leidis trepi, läks sisse ja

küfis järele, kas õpetaja M... seal elab. Jah! ütles tüdruk, kes ukse lahti tegi ja mölder läks otsekohse teise ja kolmandama kambri, kus õpetaja laia tooli peal istus, kirju kuub seljas, pitka warrega piip suus ja otsata suur raamat ees. „Teie küll see tark õpetaja M... olete,“ ütles mölder, „ja see küll see kuulus raamat Kriibus-Kraabus on, kust teie oma tarkuse wälja wõtate?“ Õpetaja waatas imestades üle õla ja mölder lisas juure: „Eöoge raamatu leht Liirum-Saarum-Lumps lahti ja lugege temast wälja, mis selle puusepa nimi on, kes minu lauad ostis, ja kus tema maja on.“ Teine tegi filmad weel juuremaks ja ütles saksa keeli tüdrukule: „Der Kerl ist toll.“ Need sõnad tähendawad meie keeles: Mees on hull. Aga mölder neist ostja nime kätte sai ja ütles koha: „Nõnda, nõnda, herrakene, Toll oli ta nimi; teie raamat on ju põhjatu tark; waadake nüüd kaa selle Liirum-Saarum-Lumps lehe pealt, kus ta maja on.“ Aga tüdruk teadis möldrile seda seletada ja mölder leidis nüüd hõlpsaste puusepa üles.

Mölder on minu naaber ja rääkis mulle oma lugu ja kiitis õpetaja suurt tarkust ja pani weel peale: „Mis tarkades raamatutes kõik ei seis!“

67. Peipse rannast.

Peipse rannas seisab üks weike kirik. Pühapäew oli paastu kuus ja ilm oli kaunis soe. Kiriku teenistus oli pitkale weninud, sest et palju lauarahwast olnud. Kui teenistus pidi otja lõppema, nähti inimesed suure ukse juures läbi segamine jookswat, mindi ja tuldi ja räägiti madala healega, nii et õpetaja aru sai, et õues midagi ise asja oli sündinud.

Ta tõttas käärkambrisse, kus temale wõldi: järwe peal, kus jää eilsel päewal oli hakanud laguma, olla kaugelt suur jää pank näha ja must kogu liikuda seal peal, otsegu inimene.

Õpetaja andis käsu weel enne wõd temale appi minna; pea oli paat wette lükatud ja kuus meest läksid sisse.

Terwe kogudus seisis järwe ääres ja waatas üksi filmi, mis seal sündis. Et tuul neil küll wastu oli, said mehed siiski aega mööda jää tükkidest läbi ja jõudsid suure panga juure, kus peal must kogu oli. Selgeste oli näha, kui see maast üles ajas ja paadi poole läks; aga ennäe imet! mehed

pistfid rutuga jälle panga juurest minema ja näitas, kui tahaksid nemad õnnetuma surma kätte jätta. Aga see ei olnud sellega rahul, waid kargas wette ja sai ujudes pea paadi kätte. Müüd nähti paadis suur tuhin tõuswat, aga et ifka pimedamaks oli läinud, ei wõind keegi selgeste näha, mis sündis.

Wiimaks tuli paat jälle mäele. Joosti tulijate wastu ja leiti tundmata loom surnuud, meestest tapetud, paadis olemat. See polnud keegi muu kui suur must karu. Meestel oli temaga tegemist küll olnud. Näljane loom oli juba üle ääre paati kippunud, kui õnneks üks paras hoop aeruga tema ninasse juhtus ja temale otša tegi.

68. Sige tüürimees.

Üks õpetaja, kes mereäärstes linnakeses elas, pidi kord laewaga ühte saare sõitma, mis linna wastas oli. Laewa tagumises otsas seisis tüürimees ja juhtis laewa, kes paigas istusid kaks laewameest, isa ja poeg, ja sõudsid: „Miks teil nägu täna jälle kurb on, Jaak?“ küsis õpetaja isa käest. Mees wastas: „Eks ta ole nii! Talw on ukse ees, kust ma siis oma wiie lapsele leiba wõtan? Mu süda on kõige päewa mure waewas.“ „Aga see ei ole õige,“ ütles õpetaja, „eks Õnnistegija ütles: Teie ei pea mitte muretsema!“ Mees kostis: „Sest sõnast ma ei saa ega saa aru. Kas ma pean maas laiskust pidama, oma wiimsed kopikad ära kulutama ja siis ootama, mis Jumal wõtab teha, kas ta annab naese ja lapse jauks leiba, wõi kas nemad peawad nälja ja külma kätte jääma.“

„Nõnda küll ei ole, aga — kuulge Jaak, mis see on?“ hüüdis õpetaja järsku, „siin mere kohal on suured kivid wee all, mis meie laewad wõiwad puruks peksta, ja teie ei tee sest asja ühtegi! Waadake ommeti ette ja tehke oma kohut!“ „Pole wiga,“ ütles mees, „see on tüürimehe asi.“ — Tehke, mis teie kohus on, Jaak,“ hüüdis õpetaja, „mis teie nõnda wahite, kas teie weelusiid kima ei näe! Meie läheme kõik hukka, kui teie nii hoolimata olete oma töö juures.“ „Mina hoolimata? mina ei teha oma kohut?“ ütles laewamees paha meelega, „õpetaja, mis teie räägite? Kas ma siis ei sõua kõigest wäest, kas ma wahest pean ühtlasi ka tüürima?“

„Muidugi, muidugi,“ kostis õpetaja, „fiis oleks meil ju julgem sõita.“ „Oh, see oleks küll tühi waew, õpetaja!“ wastas mees, „igauks teeb oma kohut, küll fiis kõik läheb häästi forda, — tüürimees tüürib ja mina sõuan. Nii on laewameeste pruuf.“

„Noh, ärge pange pahaks, Jaak!“ kostis õpetaja naeratades, „Sumala riigis on just see sama pruuf. Töö tegemine on teie kohus ja asi, seda tehke kõigest jõuust ja ärge waadake seal juures ei parema ega pahema poole; — aga mure, et teie töö wähest ei õnnista ja kas teie oma tööga ehk häda fisse ei jää, jätke julgeste selle hooleks, kes tüüri juures istub ja kellest on kirjutatud: „Seitke kõik oma mure tema peale, sest ta muretseb teie eest.“

69. Ilma tegija.

Ragu kardsepp ehk tõrdsepp, kes weikeses alewis ehk külas elab, oma rahwa juurest nii palju tööd ei leia, kui temale elu ülespidamiseks tarwis läheb ja ta peab see pärast oma kaubaga hulkuma minema ja laialt ümberkaudse rahwa käest omale peatoidust norima, nõnda teeb kaa wõrusepp, kui tema ammet ligikonnas ei taha õnnistada. Ta läheb oma kaubaga reisu peale ja ei kauple mitte wõrusid, waid kelmist ja koerustükka, ta nõu on inimesi petta kas suutäie wiina pärast. Nõnda tuleb tema kaa T . . . külasse ja läheb otse koha tallitaja juure, teretab ja ütleb: „Auus tallitaja, kas teile paremaid ilma tarwis ei lähe? Ma olen küla wäljad läbi käinud, madalamad on liiga wihma saanud ja kõrgemad on wee näljas ja wilja kasw on waene.“ Tallitaja ütles, see olla küll kerge öelda, aga abi leida olla raske. „Taga paremine,“ wastas wõrusepp, „see on ju otse minu ammet. Eks ma ole Polonja linna ilma tegija? Staalia maal, kus apelsiinid ja sidronid kaswawad, saawad ilmad ikka tellimise peale tehtud. Selle poolest on Staalia rahwas suure tüki teist ette jõudnud.“ Tallitaja oli hea, otsekohene mees ja nende felfist, kes ennemine tahawad ruttu rikkaks saada kui pitkamisi. Wõrusepa soowimine oli üsna tema meelt mööda, aga ta tahtis targaste teha. „Kuulge,“ ütles tema, „tehke mulle homme proowiks selget ilma, päewa otša paijtku päew, mõned walged pilwikesed wõiwad taewas olla. Lõuna

ajal tulgu esimesed kollased liblikad wälja, õhtu poole wõib ilm jälle wilumaks minna." Kelm kostis: „Uuus tallitaja, ühe ainsa päewa pärast ma ei hakka ennast tülitama, see ei kannagi kulu wälja. Üksipäinis aasta peale wõtan ma tellimise wastu. Aga siis peab teil kaa muret olema, kuhu kõik wilja, mis saate, panete." Tallitaja küsimise peale, mis siis aasta ilmad pidada maksma, kostis tema, et tema enam ette ei pärida kui igapäew ühe rubla ja prii joomaaega kõrtsis nii kaa, kui asi on korrale seatud, mis ehk kolm päewa wõtab, aga pärast peate mulle igast wilja tündrist, mis teie enam saate kui muidu kõige paremais aastates kümnema osa andma. „Ega see liig pärimine ole," ütles tallitaja ja wõttis kapiist paberi ja tindi klaasi wälja, et mehele üleskirjutada, mis ilmad ta ühest kuust teise pidi tegema. Aga kelm keelas: „See ei lähe korda, selle asja pärast peab wald nõuu pidama. Ilmad on walla asi. Ega teie wõi pärida, et terve wald teie ilmaga rahul on." Tallitaja ütles: „Tõsi küll! Teie olete üks mõistlik mees."

Nüüd hakkab lugija wist juba kelmi kawaluhest aru saama ja aimab, et wald ilmade poolest mitte ei wõind kofku leppida. Esimesel kohtupäewal jäi otsuse tegemine poolele ja seitsmendamal päewal ei olnud loud weel mitte paremad, kahetsamal hakkasid nõuu pidajad juba üks teisele sõnu lugema, ja üks mõistlik mees arwas wiimaks, et rahu wallas ülespidada, olla kõige parem, et ilmategijale tema palk saaks wälja maksetud ja tema minema saadetud. Tallitaja kutsus teda siis enese juure ja ütles: „Säh, wõtke oma 9 rubla, teie rahurikkuja, ja kasige minema, enne kui riid ja tüli wallas tõusewad." Wõrussepp ei oodanud enam teist käsku, wõttis oma raha, jättis oma kõrtsi wõla, 24 toopi wiina, järele ja läks. Aga ilmad jäid, kuidas naad olnud. — Pane tähele, kui hea on, et kõige ülem taewa ja maa walitseja ilmade seadmise siit saadik oma hooleks on wõtnud.

70. Rajuline õpetus.

Midagi inimene oma elu ajal ei unusta nii pea kui kaswatamise, olgu ta seda küll koolis kuigi heaste kätte õppinud. Ja onneti peakõige koolis ikka elu jauks õppima, ja

paljas teadmine ei ole tarkus, waid kui meie, mis teame, kasulikult mõistame pruukida.

Mõni kulutab ühest päewast teise aga 5 kopikat ilma-asjata, kas maiuste eest ehk wiina eest, ja mõtleb: Ma jõuan seda, ega see suur asi ole. Aga kaswata 5 kopikat aasta päewadega, siis see teeb 1825 kopikat ja kolme kümne aasta ajal on ju 54750 kopikat paigale pandud, see on 547 rubla 50 kopikat, mis nõnda raisatud, ja see on ommeti suur asi.

Teine jälle wiidab iga päew 2 tundi muidu laisklemisega ja arwab igakord: mis sest on! see ei ole palju. Aga aasta päewadega kaswatatud teemad 2 tundi 730 tundi wälja ja kolme kümne aastaga on ju 21900 tundi. Arwa: 912 kadunud päewa meie ürikeses eluajas. See on suurem kahju weel kui 547 kadunud rubla, kui targaste asja arwame.

Maa wõõ on 5400 penikoormat pitk, ehk kui iga penikoorma peale 2 tundi jala waewa arwame, 10,800 tundi teed. See on pitk tee. Aga kui ikka otse koha wõiksimine edasi minna ja wõtaksime nõuiks iga päew ühe tunni jau ära kääta, siis oleksime kolmekümmenmal aastal juba jälle kodu. Sest sünnib õppida, kui palju inimene jõuaks korda saata, kui ta mõne kasulise töö peale iga päew aga ühe ainja tunni kulutaks; ja kui palju enam weel, kui ta iga elu päewa seks tarwitaks, et enese hinge ja waimu harimise kallal tööd teha ja enese ja omaste kasu edendada. Aga kes iialgi peale ei hakka, see iialgi ei lõpeta; ja kellele natuke haawal ei näita küll olewat, see ei tunne ilmaški, kuidas pistust aega mööda palju saab.

71. Joannes ja noor mees.

Kui apostel Joannes Batmose saarest Gewesufe linna oli tagasi tulnud, käis tema sealt ümberkaudsib kogudusi waa-tamas ja neile piiskopid seadmas. Kui ta kord ühes linnas, mis Gewesufe ligidal, oma manitsufe sõnad oli lõpetanud, nägi tema ühe priiske, tulise wainuga noore mehe, kes nõnda tema meele pärast oli, et ta warssi koguduse piiskopi poole pööras ja ütles: „Selle finatse tellin mina Kristuse ja koguduse ees sinu südameliku hoolekandmise alla!“ Piiskop lubas kaa noore mehe eest truuwiste hoolt kanda ja Joannes tuletas temale, enne kui ta lahkus, weel üks kord oma telli-

mise meele. Piiskop wõttis noore mehe oma majasse, õpetas ja hoidis teda hoolega, kunni ta ristimise armu oli wastu wõtnud. Pärast seda ei arwanud piiskop alalift walwamist enam tarwis olewat, ja noor mees, kes liig wara ülemaatamise alt oli lahti saanud, sattus kurja seltsi kätte. Esite annab ta ennast korratuma elu sisse petta, siis heidab ta üsna teerööwliks, kes õõseti teekäijate kallale kipub ja neid paljaks riisub. Nagu tuline hobune, mis õigelt teelt kõrwale löönud, nüüd ilma hoolimata kaa sügawa auku hüppab, mis temale ette juhtub, nii kiskus noore mehe tuline loom teda kõige sügawama hukatuse auku. Ta heitis kõik lootuse Jumala armu peale ära, ja et ta nüüd parem ei olnud kui kõik tema üleannetumad seltsimehed, siis wõttis ta nõuiks üleannetuses ennast õige suureste näidata. Ta kutsus oma pahad sõbrad kokku, asutas nendega ühe rööwli seltsi, selle peaks tema heitis, ja püüdis were janu ja kurja tegude poolest kõikidest esimene olla.

Mõne aja pärast pidi Joannes jälle sinna linna minema. Kui muud asjad olid räägitud, ütleb tema piiskopi wastu: „Kuule, piiskop, anna pant meile jälle tagasi, mis mina ja Snnistegija koguduse ees sinu kätte oleme uskunud.“

Tema ehmatas esite, sest ta arwas, et apostel mõnest raha wõlast pidi rääkima. Aga kui Joannes ütles: „Ma pärin noore mehe kätte, oma wenna hinge,“ siis ohkas wana mees ja ütles filma weega: „Tema on surunud!“ „Surnud?“ küsis Issanda jünger, „mis surma ta surunud?“ — „Ta on Jumalale surunud,“ kostis piiskop, „ta on üle kätte läinud ja wiimaks rööwliks saanud. Nüüd pole ta ase enam firikus waid ühe mäe peal, kuhu ta omale rööwli pesa on asutanud.“

Apostel, kui ta seda kuuleb, kärjab suure kisaga oma riided lõhki, lööb oma wastu pead ja hüüab: „Oh, mis hoidja kätte olen ma oma wenna hinge jätnud!“ Ta wõtab omale ühe hobuse ja ühe inimese tee juhiks ja ruttab sinna paika, kus rööwli selts on aset pidamas. Rööwliid wõtawad teda kinni, ta ei pane wastu, waid hüüab: „Oitse selle pärast olen ma seia tulnud, wiige mind oma peamehe juure!“ See on sõariistadega ehitatud teda ootamas. Aga kui ta tunneb, et tulija Joannes on, jookseb ta häbi filmis ära.

Uga Joannes omaft wanaduseft hoolimata jookseb ruttu tema järele ja hüüab: „Laps, miks ja mu eest põgened, oma isa eest, kes sõariistu ei kanna, ühe wana mehe eest? Halasta ommeti mu peale, laps! ära karda mitte! full on weel elu lootust! Ma tahan Kristuse ees ju pärast aru anda! Kui tarwis on, siis tahan ma hea meelega sinu eest surra, otsegu Kristus meie eest on surnud. Ma tahan oma elu sinu eest jätta. Seisa! usu, et Kristus mind on läkitanud.“

Kui teine neid sõnu kuuleb, jääb ta seisma, aga ei julge oma filmi ülestõsta. Siis heidab ta sõariistad ära ja siis hakkab ta wärisema ja kibedaste nutma. Ja kui elatand apostel tema juure saab, siis hakkab ta tema jalge ümber kinni ja palub suure kiskendamisega armu; tema filma wesi saab temale otsegu teiseks ristimiseks; muud kui oma parema käe peidab tema ära. Uga apostel kinnitab temale wandega, et ta Snnistegija käest tema jauks on pattude andeksandmise saanud, palub teda, heidab põlwili maha ja annab tema käele suud, mis kahatsamise läbi otsegu puhtaks pestud on. Nii wiib tema teda koguduse sekka tagasi. Ja siin palub tema nii ärdaste temaga Jumalat, wõitleb tema feltsis paastudes ja manitseb teda armsa sõnadega, et ta teda kogudusele wõib tagasi anda kui ühe, kes tõlise meele parandamise läbi on uueks inimeseks saanud.

72. Keisri laul.

Jumal taewast õnne anna
 Meie armsa keisrile!
 Armu hoolt ta ette kanna,
 Soowi rahu temale!
 Mis kaa tahad peale panna,
 Teda kaitse heidestel!
 Jumal taewast õnne anna
 Meie armsa keisrile!

Kaialt ulatab ta seadus
 Üle maade kaugele,
 Tema järje sambad, headus,
 Arm ja truumus tõeste!
 Tema järje põhi digus,
 Digus iga ühele.
 Jumal taewast õnne anna
 Meie armsa keisrile.

Rahwa õnne tema püüab,
 Ülekohut karistab,
 Nina kurjadele hirmuks
 Tema mõõka keeritab,
 Head teha, rõõmustada,
 Tema üksi armastab.
 Jumal taewast õnne anna
 Meie armsa keisrile!

Drja jutab peastis lahti,
 Ilte mõttis kaela pealt;
 Saagu tema rõõmu näha
 Omast waewast, fiit ja sealt!
 Raua elagu ja kuulgu
 Laste laste tänu healt:
 Jumal taewast õnne anna
 Meie armsa keisrile!

73. Isa-maa.

Minu armas Gestimaa,
 Kus ma sündind, kasund olen,
 Pitka aja pärast tulen,
 Teretan sind rõõmuga:
 Tere kaa, tere kaa, mu isa-maa!

Kena on kaa wõdras maa,
 Kaua käisin möbda ilma,
 Palju ilu juhtus ilma, —
 Armu sealt ei leidnud ma.
 Tere kaa, tere kaa, mu isa-maa!

Sind ma nõudsin himuga,
 Sinu metsad, wäljad, jõed,
 Külad, majad, wannad, ded
 Seisid meeles lõpmata.
 Tere kaa, tere kaa, mu isa-maa!

Ema keelt nüüd kuulen ma;
 Oh kui sulab kuuldes süda,
 Peastetud on keele kida
 Wõdrast murdest korruga.
 Tere kaa, tere kaa, mu isa-maa!

Seia jään ma elama,
 Kunni surma wari katab
 Minu silmad, siis mind matab
 Oma sülle isa-maa.
 Tere kaa, tere kaa, mu Gestimaa!

74. Wõõral maal.

Mis teen ma waene mees
 Siin wõõra rahwa seas?
 Ma oma maa ja rahwa mahajätsin,
 Ma lootsin õnne, — seega ennast petsin,
 Kus on see nüüd?

Kui lätsin laewaga
 Ja filmist kadus maa,
 Siis jätsin nuttes teda Jumalaga;
 Ma pime püüdsin paremat ju taga.
 Mind peteti.

Nüüd olen waewaga
 Ja mitme murega
 Ma seda õnne põlwe tühjalt nõudnud,
 Ja paljas wiletsus on kätte jõudnud,
 See on mu palk.

Mu kallis isa-maa,
 Ei ma sind näha saa!
 Sing haige, ihu lõpeb mures ära,
 Ma võõra rahwa sekka suren ära.

Kes nutab mind?
 Mu wennad ühtlasi,
 Oh ärge ustuge,
 Kui petis teel teil' võõrast püüab tiita!
 Oh õnnis see, kes eluaega wiita
 Võib isa-maal.

75. Meefrudi lahkumine.

Mu süda on raste ja turb mu meel,
 Sest mineki kord on mull käe.
 Mu wanemad, wennad ja omakjed,
 Eht mina teid enam ei näe!
 Sa kallis maa, kus ma kasvasin,
 Sa kodu paik, kus ma elasin,
 Ma lahtun, teid enam ei näe!

Miks nutate teie nii ärdaste
 Ja peate kinni mu käe?
 Mu südant veel raskemalt koormate,
 Ma ommeti teile ei jää.
 Ma pean minema waluga,
 Et hoidku Jumal teid armuga!
 Müüd lahtun, ma teile ei jää!

76. Rast.

Üks kast meil kaswab õues,
 Just maja ukse ees,
 See oli lapse põlves
 Mu armas seltsimees.
 Ta andis wilu warju,
 Ta mahl mind kosutas,
 Ta kohin sagedaste
 Mu südant jahutas.

Kui suureks sain, siis pidin
 Ma kottu lahtuma.
 Ma tahtsin wiimist korda
 Ta alla istuda.
 Ta lehed kohisesid,
 Kui lausuts salaja:
 Jää, sõbr, wast isa-maale,
 Siit leiad rahu sa!

Müüd olen kangel ära
 Ja mõnda waewa näind,
 Ja mõni kallist lootust
 On mulle tühjats läind.
 Ei kase kohin taha
 Mu meelest kaduda,
 Kui kostaks minu kõrwa:
 Siit leiad rahu sa.

77. Teekäimise laul.

Homme tuleb teele minna,
Lahkumise kord on täe.
Kurwalt neid, kes meile armsad,
Jumalaga jätame.

Mäe pealt, seal kus maantee kallab,
Baatame veel tagasi;
Mäeme küla wiimist korda,
Astume siis edasi.

Uga läheb talw kord mööda,
Jouab jälle kewade,
Siis kui linnud jälle teele
Walmistama hakkame.

Rõõmuga siis lõõme lendu,
Kuju poole tõttame.
Sõbrad, süda kipub ikka
Wana armsa pefasse.

78. Kewadine rööm.

Nüüd lehtkuu on tulnud,
Kõik metsad lehtawad,
Kõik luhad on haljad,
Ja lilled õitewad.
Ma tuppa ei wõi jääda
Kui kott paigale,
Kõik süda kipub õue
Ja nõuab kaugele.

Et hoitsa nüüd poisid!
Päew paistab kenaste,
Et läti nüüd jooksmas
Mööda maad röömsaste!
Kui röömsad on loomad,
Kuida naeratab maa!
Kui lõuke mu süda
Lõõb lendu lauluga.

Oh röömu, oh lusti,
Mis kewade meil' toob!
Oh seda kallist õnne,
Mis Jumal meile loob!
Mu süda hõistab, laulab,
Ja röömust hiilgab film:
Küll oleb sina kena,
Sa kewadine ilm!

79. Karjatse pühapäewa laul.

Üks pühapäew on see:
Kõik waitne veel siin wälja peal,
Ma üksi walwan, kella heal
Nüüd kostab tasaste.

Kui salawäega
Mind tõmmata nüüd põskwilti:
See on, kui paluks hulgani
Suur rahwas minuga.

Kõik taewas sinine
Ja selge, nii kui peaks ta
Su nüüd wast lahti minema.
Üks pühapäew on see.

80. Leht mees.

See waene fauna hurtst
 On rõdnu päivi näind;
 Nüüd armutesed kadund,
 Ja rõdm on tühjaks läind.

Mull oli armas naene
 Ja armsad lapsed taa;
 Nüüd olen leht ma waene
 Ja ilma lapseta.

Kui surm on mullu talwel
 Siit külast läbi käind,
 Siis siit ja sealt ta korjas, —
 Mind on ta paljaks teind.

Nüüd olen ütsi jälle
 Kui maha jäänud lind;
 Oh tuleks surm taa mulle
 Ja koristaks taa mind.

81. Laewameeste laul.

Pärast tormi sõidame
 Julged merest läbi,
 Sind, oh looja, kiidame,
 Seft ja saatsid abi.
 Au olgu südamest
 Temale igamest
 Krist' Küürie, et tule laewa sa.

Waata, laened mäsjawad
 Hoopis hullu pööra,
 Laewa peale kipuvad,
 Hukkawad meid ära.
 Üks on, kes meid häda sees
 Aitab kui abimees.
 Krist' Küürie, ja magad laewa sees.

Dõ on pime, polegi
 Kuud ja tähti näha.
 Kui weel murrab laewa tüür,
 Kes wõib abi teha?
 Kes muu kui Jeesufe?
 Ta peale waadake;
 Krist' Küürie, et ärta ülesse.

Tormab wiimaks walufast
 Surma tuul mu peale, —
 Hoiä alla wajumast!
 Saada mind siis mäele
 Anna tätt minule,
 Aita mind ülesse!
 Krist' Küürie, et tule laewa sa.

82. Rõudke oma õnnistust taga kartuse ja wäristusega.

Rõudke, ristiinimesed,
 Rõudke oma õnnistust!
 Arge weel kui lapsufesed
 Piidke tühja rõdmustust!
 Üles poole waadake!
 Laewa riiki tungige!
 Muretsege selle ette,
 Kuida elu saate kätte!

Oma tartus, oma headus
 Leid ei aita tõeste;
 Liha, were wale-seadus,
 See ei wii teid elusse.
 Jumal oma sõnaga
 Diget teed wõib näidata,
 Kuida teie saate taewa,
 Tundku liha seft taa waewa.

Õnnistust need aga saawad
 Kes kui mehed wõitlewad,
 Oma liha suretawad,
 Ilma ära salgawad.
 Mina Jeesufese rist
 Saadab wiimaks hingamist.
 Sell, kes tahab õndsaks saada,
 Tuleb palju kannatada.

Taganege, tühjad mured!
 Taganege rõdm ja lust!
 Kui sa Jeesufega sured,
 Siis sa leiad õnnistust.
 Ilma naer ja narri töb,
 Ei need sünni sinule!
 Kui sa õndsaks saama pead,
 Mis siis piidad tühja head?

Kartusega tuleb nõuda
 Jumalale elada,
 Sest ta wõib teid põrgu hauda
 Heita ihu, hingega.
 Ugu teil siis püha hirm!
 See ei ole muud kui arm,
 Kui ta peastab teie hinge.
 Tema palwele siis minge!

Ja siis olge kanged wõitma
 Oma wana Adamat.
 See eest peate küll hoidma,
 Et ei wõida wiimaks patt.
 Urge kahetssege kaa
 Liikmid maha raiuda!
 Parem, wigane lään taewa,
 Kui et wigata näen waewa.

Wäristusega sa pead
 Oma südant walwama,
 Tema rumalust sa tead,
 Pea see wõib eksida.
 Palu: Jõsand ära täi
 Mooga kohut, mull ei täi
 Oma pattu wastu panna,
 Sestap mulle abi anna.

Aamen! jah, see peab nõnda,
 Kui ma palun, sündima,
 Jeesus tahab oma wenda
 Wägewaste aidata.
 Head tööd, mis aland ta,
 Wõib ta lõpetada kaa.
 Ma siis palun, wõitlen, nõuan,
 Kurni taewa riiki jõuan.

